

Programació d'Història de l'Art en segon de Batxillerat i Unitat didàctica del segle XX.

Màster Universitari en Professor/a d'Educació Secundària Obligatòria i Batxillerat, Formació Professional i Ensenyaments d'Idiomes. Especialitat Geografia i Història.

Treball Fi de Màster 2015/2016

Modalitat 3. Planificació i/o Programació curricular

Alumna:
Ester Ventura Fonfría

Tutor:
Pablo González Tornel

Resum:

A continuació, es presenta el meu Treball Fi de Màster (TFM) que forma part del Màster Universitari en Professor/a d'Educació Secundària Obligatòria i Batxillerat, Formació Professional i Ensenyament d'Idiomes. En aquest Treball de Fi de Màster (TFM) veiem l'elaboració d'una programació didàctica en el curs de segon de Batxiller. Aquesta programació ha estat realitzada d'acord amb els paràmetres que marca la llei, els quals, per al proper curs possiblement s'apliquen. La llei que s'ha seguit és la LOMQE (*Llei Orgànica 8/2013, de 9 de desembre, per a la millora de la qualitat educativa*). En quant a l'índex configurador del treball cal dir que s'extrau del DECRET 87/2015, de 5 de juny, del Consell, pel qual s'estableix el currículum i desplega l'ordenació general de l'Educació Secundària Obligatòria i del Batxillerat a la Comunitat Valenciana (2015/5410).

La programació general queda formada per 7 Unitats didàctiques, de les quals he decidit dur a terme el desenvolupament d'una d'elles, concretament la que conforma el bloc del segle XX. En quant a la Unitat didàctica que he decidit desenvolupar de manera més detallada mostra tot allò que es demana alhora de dur a terme la formació d'aquestes. A més a més, aquesta, ens ajuda a establir d'una manera aproximada la seqüenciació i la temporalització del curs, amb un seguit d'estratègies i d'activitats d'ensenyament i aprenentatge que cada professor/a du a terme amb el seu total de la classe, per a que es done tot allò que queda fixat al currículum oficial. Podem veure que el TFM queda relacionat amb l'especialitat cursada al Màster ja que en les diverses assignatures ens han ensenyat a programar, a dur a terme Unitats didàctiques, així com a introduir mètodes més innovadors on prima l'avaluació diversificada i les TIC.

Alhora de dur a terme la tasca docent, cal tenir present alguns dels teòrics de l'educació que hem pogut aprendre en el Màster de Secundària a l'UJI, així com també tot allò relacionat amb l'ensenyament i l'aprenentatge i en el camp de l'educació. Per últim, també proposaré algunes de les innovacions educatives en la mesura de les nostres possibilitats i en l'aplicació dels continguts que ens venen donats per la llei, on prime l'avaluació diversificada amb diverses activitats a més de la prova final. Tot aquest treball queda redactat en el seu conjunt gràcies a l'aprenentatge que s'ha dut a terme en el Màster

de Secundària, ja que aquest és l'instrument fonamental i necessari per a poder obtenir els coneixements adequats per a poder dur-lo a terme.

Índex

---

1. Introducció	
1 a) Justificació de la programació	2
b) Contextualització	4
2. Objectius de l'etapa respectiva vinculats amb l'àmbit i la matèria	5
3. Competències	7
4. Continguts	9
5. Unitats didàctiques	
12 a) Organització de les unitats didàctiques	12
b) Distribució temporal de les unitats didàctiques	18
6. Metodologia. Orientacions didàctiques	
20 a) Metodologia general i específica. Recursos didàctics i organitzatius	20
b) Activitats i estratègies d'ensenyança i aprenentatge	23
7. Avaluació de l'alumnat	
24 a) Criteris d'avaluació	25
b) Instruments d'avaluació	27
c) Criteris de qualificació i activitats de reforç i ampliació	28
8. Mesures d'atenció a l'alumnat amb necessitat específica de suport educatiu o amb necessitat de compensació educativa	29
9. Elements transversals	
30 a) Foment de la lectura. Comprensió lectora. Expressió oral i escrita	30
b) Comunicació audiovisual. Tecnologies de la informació i de les TIC	31
10. Avaluació de la pràctica docent i indicadors d'èxit	31
11. Unitat Didàctica	32

12. Conclusions i valoració personal	47
13. Bibliografia i webgrafia.....	49
14. Annexos.....	I-LIV

1. Introducció:

En aquest document podem veure l'elaboració d'una programació de l'assignatura d'Història de l'Art en el nivell de segon de Batxillerat, a més de l'exemplificació i l'elaboració d'una de les Unitats didàctiques que formen part de l'assignatura. També s'ha justificat la importància i la necessitat d'establir una programació i quina és la seva finalitat, així com la contextualització del centre, on hem de tenir present a l'alumnat, ja que és el principal protagonista i al que a més d'ensenyar, hem d'educar, per tant, sempre tindrem presents a alguns dels teòrics del camp de l'educació per a realitzar la tasca docent de la millor i més efectiva manera possible.

El que volem aconseguir és que l'alumnat adopte un paper actiu en el procés educatiu i d'aprenentatge, per tant, han d'estar motivats i il·lusionats per aprendre. A més a més hem de tenir ben present que estem treballant amb persones, amb ciutadans de la nostra societat i per tant, els hem de saber guiar pel camí correcte i per això, cal que l'educació servisca per a dur a terme un ensenyament més personalitzat, ja que cada una de les persones que conformem el món, som diferents, i per tant, això també s'ha de tenir present en l'àmbit educatiu. Tampoc hem d'oblidar el treballar la diversitat, doncs, tots i totes som iguals i tenim els mateixos drets, per tant hem d'afavorir a una actitud receptiva, col·laboradora i tolerant en les relacions entre individus i en les activitats en grup, així com, fer una valoració positiva de l'existència de diferències entre les persones i entre els grups socials que pertanyen a la nostra societat o a altres societats o cultures diferents de la nostra. I per últim i no menys important, tenir una actitud crítica davant de qualsevol tipus de discriminació individual o social.

Per altra banda, també seran fonamentals els objectius que s'inclouran en el document, els continguts que formen part de cada assignatura d'acord amb el que estableix la llei, a més de la distribució de les diverses Unitats didàctiques que conformen la totalitat del curs, així com també, parlar esment a la Metodologia docent, que, al meu parer és tan molt necessària, ja que és la manera de com transmetre els coneixements i, per tant i en conseqüència, de com l'estudiant aprèn.

Un altre aspecte important és l'avaluació de l'alumnat, els elements transversals i el foment de la lectura. Tampoc hem d'oblidar-nos d'avaluar l'activitat docent i la metodologia utilitzada, així com, la Unitat didàctica, les activitats i tot allò que s'ha dut a terme en l'aula, sempre amb la finalitat de millorar el procés educatiu.

a) Justificació:

Aquesta programació didàctica va dirigida a l'alumnat que curse el segon curs del Batxillerat de Ciències Socials i Humanístic i el Batxillerat Artístic, concretament en l'any 2016-2017. Els continguts d'Història de l'Art en secundària estan presents en els cursos de primer, segon i quart d'Educació Secundària Obligatoria (ESO) però d'una manera molt general, i pel que fa a tercer es dona únicament l'assignatura de Geografia. Per tant, i com bé indica González, La geografia i la Història, s'inclouen en el currículum i s'analitza i interpreta la convivència i l'acció de grups humans, dins d'un espai i en un temps determinat (Prats i altres, 2011 b) i per aquesta raó, podem dir que aquestes matèries estan íntimament relacionades i moltes vegades es donen en una mateixa assignatura.

En el període del Batxillerat es dona Història del Món Contemporani en primer de Batxillerat i Història d'Espanya en segon de Batxillerat i també les matèries d'Economia i d'Història de l'Art (segons la modalitat), totes aquestes dins del marc del currículum oficial de les Ciències Socials i Humanitats. A més a més també hi ha una optativa que es diu Fonaments de l'Art en el curs de primer de Batxillerat, ben relacionada amb la Història de l'Art. És en el curs de segon de Batxillerat és on hi ha una assignatura anomenada Història de l'Art (**ampliat en Annex 1, p. I- XII**).

Per a l'elaboració de la programació que es durà a terme, en el curs 2016-2017 i tenint present que la llei a aplicar serà la LOMQE (*Llei Orgànica 8/2013, de 9 de desembre, per a la millora de la qualitat educativa*). S'ha pres com a font principal l'ordenació del sistema educatiu establida per DECRET 87/2015, de 5 de juny, del Consell, pel qual estableix el currículum i desplega l'ordenació general de l'Educació Secundària Obligatoria i del Batxillerat a la Comunitat Valenciana. [2015/5410].

Pel que fa la programació, cal assenyalar que s'entén com el conjunt d'unitats didàctiques ordenades i seqüenciades respecte d'una assignatura d'una etapa educativa, entenent així

una unitat didàctica com un conjunt coherent de treball que comparteix uns principis comuns. D'aquesta manera, es pot dir que programar és un instrument de planificació, reflexió i orientació, que serveix per a facilitar la millora de la qualitat educativa i en el context educatiu (Vivó, 2004). Per tant una Programació didàctica és un instrument de planificació de l'activitat de l'aula, i és necessari que tinga unes característiques generals, com són tenir el present el context, que siga flexible i viable i adequada per al tipus d'alumnat al que va dirigida.

Dins d'una programació queden emmarcades una sèrie d'Unitats didàctiques, aquestes estan distribuïdes al llarg dels tres trimestres que dura el curs i de quatre hores setmanals de classes que reben els alumnes. Pel que fa a una Unitat didàctica, ens referim al treball ordenat i seqüenciat i amb interrelació de tots els elements que intervenen en el procés d'ensenyament-aprenentatge durant un període determinat de temps (Antúnez i altres, 1991).

Cal tenir present que per a realitzar la programació hem de consultar el Disseny Curricular Base (DCB), on figuren els continguts mínims que el Ministeri fixa per a tota Espanya, on posteriorment la Comunitat Valenciana adapta a cada lloc concret. Per altra banda, també intervé l'equip docent del centre ja que tenint en compte el DCB es dissenya el Projecte Curricular del Centre (PCC) i per últim, el Projecte Educatiu del Centre (PEC) on ens parla al voltant del nostre institut.

També tenim La Programació d'Aula que forma part de la Programació General Anual i organitza els ensenyament de cada una de les assignatures al llarg de l'etapa corresponent. Aquesta és elaborada pel Departament de Ciències Socials seguint les directrius de l'Equip Tècnic de Coordinació Pedagògica. També hi ha la Programació Didàctica que s'ha d'organitzar en una seqüència d'Unitats Didàctiques. Mentre que la responsabilitat de de la Programació Didàctica es del departament didàctic, la Programació d'Aula és de cada professor/a (Cebrián i altres, 2004).

Sense oblidar que alhora de dur a terme una programació, hem d'aconseguir tota la informació possible del context i del nostre alumnat, fer l'exercici de conèixer les seues

necessitats, interessos i motivacions, per a contribuir a un vertader aprenentatge significatiu (Doménech, 2012).

b) **Contextualització.** Aquesta informació s'ha extret del PEC del centre.

L'IES Benigasló, en l'institut on he realitzat el meu pràcticum, està situat a La Vall d'Uixó (Castelló), amb una població de més de 32.000 habitants una part d'ella té els seus orígens a Andalusia, ja que vingueren als anys 50-60 per a treballar a la indústria del calcer en la coneguda Fàbrica Segarra. La resta de la població és de la zona i una part cada vegada més important té els seus orígens a Romania, nord d'Àfrica, Sud-Amèrica i Àsia que habiten en la Vall d'Uixó.

Aquesta diversitat, es reflexa a les aules, encara que al període de Batxillerat el percentatge d'immigrants és molt escàs, un o dos alumnes. També resideixen a La Vall persones que treballen a Castelló o València o altres llocs utilitzant el seu poble com a dormitori. En quant a les activitats econòmiques, la indústria del calcer encara és important i després està el sector citrícola. El nivell socioeconòmic de les famílies és mitjà, donant-se pocs casos de famílies desestructurades i amb pocs recursos econòmics.

L'horari del centre és de matí, de 8 a 15'05 i queda distribuït en set sessions de set hores cadascuna amb dos descansos, en aquest institut hi ha educació secundària obligatòria, PMAR, PDC, PROA ampliació d'horari i PALS, FPB i Batxillerat. Actualment en el curs 2015-2016 es tenen els grups i programes següents: 6 grups de primer d'ESO, 5 grups de segon d'ESO, 4 grups de tercer d'ESO, 4 grups de quart d'ESO, 1 grup de PMAR, 1 grup de PDC, 3 grups de primer de Batxillerat, 3 grups de segon de Batxillerat, 1 grup d'FPB. En l'IES Benigasló hi han en l'actualitat, 71 docents, 5 no docents i 772 alumnes.

Seguint el que diu el BOE, cal parlar esment a que el centre ha de tenir unes normes de convivència i conducta, que s'han de complir de manera obligatòria, a les que s'aplicaran mesures correctores en cas de no complir-se, el Benigasló també té les seves normes que podem veure en el RRI (Reglament de Règim Intern), **(normes a l'Annex 8, p. LIV).**

2. Objectius:

Objectius generals del Batxillerat: En aquest apartat podem veure els objectius generals de Batxillerat que figuren en el DECRET 87/2015. El desenvolupament i la concreció curricular que elaboren els centres docents com a part del seu projecte educatiu garantirà la consecució dels objectius fixats per a l'etapa en l'article 25 del Reial Decret 1105/2014. Així mateix, esta concreció del currículum s'orientarà a la consecució dels fins següents:

- a) Aprofundir en l'acció educativa, per a proporcionar a l'alumnat formació, maduresa intel·lectual i humana, coneixements i habilitats que els permeten desenvolupar funcions socials i incorporar-se a la vida i capacitar l'alumnat per a accedir a l'educació superior.
- b) Dotar l'alumnat d'una formació i uns coneixements generals en relació amb les competències de caràcter més transversal.
- c) Consolidar bones pràctiques que afavorisquen un bon clima de treball i la resolució pacífica de conflictes, així com les actituds responsables i de respecte pels altres.
- d) Consolidar una escala de valors com el respecte, la tolerància, la cultura de l'esforç, la superació personal i la responsabilitat en la presa de decisions per part de l'alumnat, la igualtat, la solidaritat, la resolució pacífica de conflictes i la prevenció de la violència de gènere.
- e) Potenciar la participació activa i democràtica de l'alumnat en l'aula i en el centre, així com en l'exercici de drets i obligacions.
- f) Desenvolupar metodologies didàctiques actives i innovadores que incloguin l'ús de mètodes i tècniques d'investigació per part de l'alumnat, de treball autònom i en equip.
- g) Basar la pràctica docent en la formació permanent del professorat, en la innovació educativa i en l'avaluació de la pròpia pràctica docent.
- h) Elaborar materials didàctics orientats a l'ensenyança i l'aprenentatge basats en l'adquisició de competències.

- i) Utilitzar el valencià, el castellà i les llengües estrangeres com a llengües vehiculars d'ensenyament, valorant les possibilitats comunicatives de totes estes.

Objectius d'Història de l'Art del Batxillerat: En aquest apartat es tracten els objectius específics de la matèria a programar, aquests consultats i trets del material del Pràcticum.

- a) Entendre les obres d'art com a exponents de la creativitat humana, susceptibles de ser gaudides per si mateixes i de ser valorades com a document testimonial d'una època i una cultura.
- b) Comprendre i valorar la variabilitat de les funcions socials i de les concepcions diferents de l'art al llarg de la història i en diferents contextos. Analitzar les influències i relacions entre l'artista i la societat, canviant en el temps (valoració social de l'art i de l'artista).
- c) Apreciar i reconèixer la diversitat d'interpretacions sobre un mateix objecte o fet artístic i la necessitat de sotmetre-les a una anàlisi crítica.
- d) Explicar, situant-los adequadament en el temps i en l'espai, els fets artístics més rellevants dels principals estils de l'art occidental, valorant-ne el significat en el procés historicoartístic.
- e) Analitzar la dimensió social de la creació artística, i reconèixer la incidència dels components socials i individuals en el procés de producció i difusió de les obres d'art.
- f) Comprendre i utilitzar els conceptes específics de la Història de l'Art.
- g) Utilitzar un mètode d'anàlisi i interpretació de les obres d'art que desenvolupe la sensibilitat i la imaginació.
- h) Realitzar activitats de documentació i indagació, d'anàlisi i de crítica de fonts i material historiogràfic divers.
- i) Conèixer, gaudir i valorar el patrimoni artístic, des de posicions crítiques i creatives i a voltes, entendre, com a exponent de la nostra identitat cultural.
- j) Desenrotllar el gust personal, el sentit crític i la capacitat de gaudi estètic.
- k) Valorar la ciutat, en la seua dimensió espacial i temporal, com a objecte de la Història de l'Art i marc privilegiat de les seues manifestacions.
- l) Explicar un procés o problema històric fent constar els canvis i permanències que el defineixen.

- m) Comunicar l'explicació mitjançant la utilització de les competències lingüístiques apropiades, tot elaborant un discurs lògic, coherent i argumentat.

3. Competències:

Podem veure les competències al DECRET 87/2015, de 5 de juny, del Consell, pel qual estableix el currículum i desplega l'ordenació general de l'Educació Secundària Obligatòria i del Batxillerat a la Comunitat Valenciana. [2015/5410] i concretament (http://www.cece.gva.es/ocd/areaord/val/curr_eso_bach.htm).

COMPETÈNCIES DEL CURRÍCULUM

- CCLI: competència comunicació lingüística.
- CMCT: competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia.
- CD: competència digital.
- CAA: competència aprendre a aprendre.
- CSC: competències socials i cíviques.
- SIEE: sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.
- CEC: consciència i expressions culturals.

CCLI: Competència en comunicació lingüística:

En relació al que diu el currículum, aquesta competència està relacionada amb la necessitat de comprendre textos orals i escrits, (mapes històrics, infografies, línies de temps). Crear coneixement a través del diàleg, la comunicació d'idees i conclusions amb l'ús d'un lèxic adequat és important.

CMCT: Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia:

En relació amb el que diu el currículum oficial, la matèria d'Història de l'Art, hi ha la introducció als mètodes del coneixement científic, l'esperit crític, el raonament basat en evidències. També en la mesura que els avanços científics i tecnològics són objecte d'estudi.

CD: Competència digital:

En relació amb el que diu el currículum, veiem que la interpretació i comunicació del coneixement sobre la història de l'art es fa a través de mitjans digitals, Internet i per les TIC. El seu aprofitament en l'aprenentatge requereix el maneig responsable de diverses ferramentes i programes per a obtenir informació, filtrar-la de manera crítica.

CAA: Competència per a aprendre a aprendre.

En relació amb el que diu el currículum, esta matèria potencia la reflexió sobre un mateix com a aprenent, des del bloc inicial es tracten aspectes que configuren esta competència com el plantejament de preguntes, fer plànols, obtenir informació i avaluar-la. També es promou a la confiança en les seues possibilitats i la participació en situacions d'aprenentatge cooperatiu.

CSC: competències socials i cíviques:

En relació amb el currículum, pel que fa a la Història de l'Art també contribueix a aportar una sèrie de coneixements, hàbits de pensament, habilitats i actituds necessaris per a interpretar fenòmens socials com és la producció artística i dotar l'alumnat amb mètodes, coneixements, valors i criteris per a la participació ciutadana crítica, així com l'estima i conservació del patrimoni artístic.

SIEE: sentit d'iniciativa i esperit emprenedor:

En relació amb el currículum en l'assignatura d'Història de l'Art es potencia la seua progressiva autonomia en la presa de decisions i planificació d'actuacions, en la resolució de problemes sobre esta temàtica i a potenciar el seu sentit crític en la valoració de l'obra d'art i sentit de la responsabilitat cap al seu aprenentatge.

CEC: consciència i expressions culturals:

Seguint el que diu el currículum oficial es promou al coneixement de diverses manifestacions artístiques i el coneixement de diferents llenguatges artístics i la nostra forma de comprendre el món, s'indaga en el procés creatiu i en la seua connexió amb el context social i les mentalitats.

Seguint el que diu el BOE, cal assenyalar que l'alumnat realitzarà una avaluació de manera individualitzada al finalitzar el Batxillerat, en la que es farà una comprovació sobre si s'han aconseguit els objectius de l'etapa i les competències en relació amb les

matèries cursades. Pel que fa al títol de Batxillerat, caldrà superar l'avaluació final, així com obtindre una qualificació final del Batxillerat igual o superior a 5 punts sobre 10 (60% de la mitjana del Batxillerat i 40% de l'avaluació final).

4. Continguts d'Història de l'Art de Batxillerat (ampliat en Annex 1, p. I- XII)

Si ens basem en el currículum oficial, veiem que es diu que en l'organització dels blocs es reconeix una seqüència de processos i períodes històrics

(http://www.cece.gva.es/ocd/areaord/val/curr_eso_bach.htm). Al currículum es fa referència a que el bloc inicial té un caràcter transversal i pel que respecta a la resta de blocs que conformen el total de l'assignatura i del curs, que són els blocs del 2 al 7.

Bloc 1: Continguts comuns a l'aprenentatge d'Història de l'Art.

Ús d'entorns d'aprenentatge col·laboratiu.

Habilitats de comunicació pròpies del seu nivell.

Estratègies per a definir problemes i formular preguntes i hipòtesis entorn dels canvis en el fet artístic, el seu significat, els factors que intervenen en el procés creatiu i el significat històric de les obres d'art. Estratègies per a l'elaboració de guions o plans per a indagar sobre fets i processos propis de la Història de l'Art. Procés estructurat de presa de decisions.

Ús de diversos procediments per a obtindre i registrar informació sobre fets historicoartístics a partir de fonts variades presentats en diferents llenguatges (verbal, audiovisual) pertanyents a diversos gèneres i obtinguts per diversos mitjans com a ús de biblioteques, eixides de camp, visites a museus o Internet. Classificació i ús crític de fonts d'informació. Procediments de citació de fonts. Ús de diversos procediments per a la classificació, organització, anàlisi i representació de la informació. Ús de ferramentes TIC.

Bloc 2.: Arrels de l'art europeu: el llegat de l'art clàssic.

Grècia i la creació del llenguatge clàssic.

Principals manifestacions artístiques. Nocions d'orde i cànon.

Evolució de l'art grec: l'hel·lenisme.

La visió del classicisme a Roma. L'ús de models grecs i la innovació romana.

L'art al servici del poder: arquitectura civil i religiosa, retrat, relleu històric, pintura i mosaic.

El llegat artístic de la Hispània romana

Bloc 3: El naixement de la tradició artística occidental: l'art medieval.

L'aportació del cristianisme a l'arquitectura i la iconografia: edificacions; pintura i mosaic; Bizanci.

Configuració i desenrotllament de l'art romànic: el preromànic a la península Ibèrica; esglésies i monestirs; la iconografia romànica; escultura i pintura; el camí de Sant Jaume.

L'aportació del gòtic, expressió d'una cultura urbana: la catedral i l'arquitectura civil; escultura; catedrals mediterrànies. La llarga duració del gòtic a la península

Ibèrica. La pintura italiana i flamenca, origen de la pintura moderna.

Bloc 4: El desenrotllament i l'evolució de l'art europeu en el món modern. El

Renaixement: origen i desenrotllament del nou llenguatge artístic: proporció i harmonia, perspectiva, referents clàssics, humanisme; Aportacions dels grans artistes del renaixement italià.

El manierisme.

La recepció de l'estètica renaixentista a la península Ibèrica.

El Barroc: unitat i diversitat, el llenguatge artístic al servici del poder civil i eclesiàstic; l'urbanisme, esglésies i palaus.

El barroc hispànic. Urbanisme i arquitectura. Imatgeria barroca. L'aportació de la pintura espanyola: les grans figures del Segle d'Or.

El segle XVIII: la pervivència del barroc; el refinament rococó.

El desenrotllament del mercat de l'art: l'obra com a valor d'intercanvi; la posició social de l'artista; mecenes, antiquaris i col·leccionistes.

Bloc 5: El segle XIX: l'art d'un món en transformació.

L'art de la Il·lustració a la revolució burgesa: La figura de Goya. Neoclassicisme i romanticisme.

La revolució industrial i l'impacte en l'art: l'evolució i renovació del llenguatge artístic; el realisme; l'impressionisme; Rodin; el simbolisme: els postimpressionistes i el germen de les avantguardes del segle XX.

Els nous materials en l'arquitectura. L'historicisme. El modernisme. L'Escola de Chicago. El naixement de l'urbanisme modern.

El paper de les acadèmies i museus en la valoració de les obres d'art. El mercat de l'art: salons, galeries privades i marxants. La consideració social de l'artista i la seua obra **Bloc 6: La ruptura de la tradició: l'art en la primera mitat del segle XX.**

El fenomen de les avantguardes: fauvisme; cubisme; futurisme.

Els moviments artístics fins a la II Guerra Mundial: tendències objectives, subjectives i utòpiques.

Renovació del llenguatge arquitectònic: els nous materials, el funcionalisme.

Bloc 7: La universalització de l'art des de la segona mitat del segle XX.

L'estil internacional en arquitectura i altres tendències: High tech, l'arquitectura postmoderna.

Les arts plàstiques: de les segones avantguardes a la postmodernitat.

Nous sistemes visuals: fotografia, cine i televisió, cartells, còmic.

La combinació de llenguatges expressius. L'impacte de les noves tecnologies en la difusió i la creació artística. Art i cultura visual de masses.

5. Unitats didàctiques.

En aquest apartat es tracten els punts que s'inclouen en les Unitats didàctiques, per a l'elaboració d'aquestes he pres com a manual de referència el de segon de Batxillerat d'Història de l'Art de l'editorial Ecir, però establint una reelaboració pròpia, introduint obres al meu parer, representatives en algun dels enunciats. En alguns dels blocs s'ha introduït una obra Valenciana, per a apropar-nos al nostre patrimoni.

1ª avaluació: Introducció al llenguatge artístic, Grècia, Roma, Primer art cristià i musulmà.

2ª avaluació: El Romànic, el Gòtic, Renaixement, Barroc i Rococó.

3ª avaluació: L'art contemporani al segle XIX. Neoclassicisme i Romanticisme, Realisme, Modernisme, Impressionisme, Arquitectura i urbanisme del segle XIX, L'art contemporani al segle XX, avantguardes, Moviment Modern, Arquitectura i urbanisme del segle XX.

a) Organització de les unitats didàctiques.

UD INICIAL: Introducció al llenguatge artístic:

1. Introducció als estils artístics
2. Pautes de comentari d'una obra d'art
3. Pervivència i valoració del patrimoni artístic
4. Teoria i història de l'art: Les tendències historiogràfiques
5. Els llenguatges de l'art: Arquitectura. Pintura. Escultura
6. Les tècniques artístiques

UD I ELS INICIS DE L'ART:

Tema 1. La prehistòria. La seva forma d'entendre la vida i les seves creences.

1. La pintura del paleolític: Les coves d'Altamira
2. Els orígens de l'art moble. Les primeres escultures
3. La pintura llevantina i la seva situació geogràfica
  - 3.1. Valltorta a Castelló i Bicorp a València
4. Les primeres construccions arquitectòniques

Tema 2. Pròxim Orient. La cultura mesopotàmica i la relació amb la religió i el poder

1. L'arquitectura. Temples i palaus
2. La escultura i la representació del poder
3. Els relleus: L'Estela de Naram-Sin
4. Les arts decoratives

Tema 3. El llegat egipci. La vida d'ultratomba

1. El colossalisme arquitectònic

2. Les obres funeràries i els espais sagrats: El gran temple d'Amón a Karnak
3. Les formes escultòriques. La plàstica egípcia
4. Els relleus: La paleta del rei Narmer
5. Les pintures de les tombes

UD II L'ART CLÀSSIC:

Tema 4. L'art grec. El Partenó: Harmonia, proporció i equilibri

1. Els fonaments de l'Art occidental. El classicisme i l'origen a Creta
2. El temple grec. L'ideal de mesura i proporcionalitat: El Partenó
3. L'evolució de l'ideal de bellesa a través de l'escultura: El Dorífor de Policlet
4. L'hel·lenisme
5. La ceràmica grega. Les figures negres i les figures roges

Tema 5. L'art Romà. Entre la continuïtat de l'art Grec i la personalitat pròpia

1. Entre la continuïtat clàssica i la cultura pròpia. El precedent etrusc
2. L'arquitectura. Colossalisme, simetria, funcionalitat: El Colisseu
3. La concepció urbanística: La ciutat de Milet
4. L'escultura, el realisme i la profunditat psicològica: L'August de Prima Porta
5. L'evolució de les arts del color. L'estil Pompeià.
6. Hispània romana. Els avenços en enginyeria: L'Aqüeducte de Segòvia

U.D III ART MEDIEVAL

Tema 6. 1. Primer art cristià i musulmà

1. L'Art paleocristià a occident: Basílica de Santa Sabina
2. L'Art Bizantí. Iconoclàstia i Iconodulia
3. Trets fonamentals de l'arquitectura bizantina. La Basílica de Santa Sofia
4. La pintura. La icona bizantina. La imatge sagrada
5. El mosaic: El Mosaic de Justinià
6. L'escultura

Tema 6. 2. L'islam i l'art islàmic als regnes hispànics

1. L'islam en l'entorn cristià occidental. La tradició clàssica
2. Les arts plàstiques i l'estilització. Misticisme i espiritualitat
3. L'arquitectura. La mesquita, la forma i la funció
4. L'art hispanomusulmà
5. L'art Califal: La Mezquita de Còrdova
6. L'art Nassarita: L'Alhambra de Granada
7. L'Art mudèjar: Torre de Sant Martí a Terol

Tema 7. 1. L'art cristià a occident: El Romànic

1. Art preromànic: art visigot, art carolingi, art preromànic asturià i art mossàrab
2. L'art Romànic: sistema feudal. Expansió monàstica.
3. L'arquitectura. La monumentalitat i la pedra: Catedral de Santiago de Compostel·la
4. El monestir i l'arquitectura del Cister: Els camins de peregrinació
5. La pintura i el valor simbòlic i narratiu: Pantocràtor de Sant Climent de Taüll
6. L'escultura romànica. El hieratisme i l'antinaturalisme
7. El romànic a la Península: Catalunya. Aragó i Navarra. Lleó i Castella

Tema 7. 2. L'art cristià a occident: L'art Gòtic

1. El renàixer de les ciutats. L'art urbà
2. Arquitectura i la monumentalitat. La Catedral de Lleó
3. L'arquitectura civil; Hospitals. Ajuntaments. Llotges i drassanes. Palaus urbans
3.1 Arquitectura civil a la ciutat de València: La Llotja de la seda
4. L'evolució de l'escultura: Anunciació i visitació de la Catedral de Reims
5. La pintura gòtica. Els retaules
6. El gòtic europeu. Els primitius flamencs
7. El gòtic als regnes hispànics
8. L'arquitectura gòtica a Castella i Lleó
9. L'arquitectura gòtica a Catalunya i les Balears
10. La pintura gòtica hispànica

UD IV ART DEL RENAIXEMENT

Tema 8. 1 Renaixement en l'art occidental. La pervivència de l'art clàssic 1.

Renaixement, Humanisme y recuperació de l'Antiguitat

2. El Quattrocento italià:

2.1 Arquitectura: Brunelleschi i Alberti

2.2 Escultura: Ghiberti i Donatello

2.3 Pintura: del monumentalisme de Piero della Francesca al lirisme de Botticelli.

3. El Cinquecento italià:

3.1 Arquitectura: Bramante i Miguel Ángel

3.2 Escultura: Miguel Ángel

3.3 Pintura: Leonardo i Rafael.

4. Pintura: Els àngels de la Catedral de València

Tema 8 .2 La ruptura clàssica. Manierisme

1. El Manierisme

2. Miquel Àngel

2.1 L'arquitectura. L'escala de la biblioteca Laurenciana

2.2 L'escultura. El David i la bellesa clàssica. El Moisès i la *terribilitat*

2.3 La pintura. La Capella Sixtina

3. Altres manieristes italians

4. La pintura veneciana del segle XVI

5. El manierisme a Espanya

5.1. Arquitectura. El Monestir de l'Escorial

5.2. Pintura. El Greco i l'expressionisme dramàtic

5.3. L'escultura. Dinamisme, expressió i desequilibri

UD V ART DEL BARROC. L'art de l'església catòlica

Tema 9. 1 Els orígens del Barroc italià. El Concili de Trent

1. L'arquitectura i la grandiloqüència

2. Bernini. La relació papal i la introducció de noves formes

3. Borromini i el disseny corb

4. Bernini i l'escultura italiana: Apol·lo i Dafne
5. Caravaggio i el Naturalisme tenebrista
6. Palladio i el barroc anglès
7. França: Classicisme, Barroc i Rococó
8. Països Baixos. Flandes i Holanda: Rubens i Rembrandt

Tema 9.2 El Barroc a Espanya. El segle d'or

1. L'arquitectura espanyola: tradició i innovació
2. L'escultura i la temàtica religiosa. Retaules i Imatgeria
3. El segle d'or de la pintura: Velázquez, Murillo, Zurbarán
4. Arquitectura barroca a la ciutat de València: La Façana de la Catedral

UD VI ART CONTEMPORANI I. EL SEGLE XIX

Tema 10. Neoclassicisme i Romanticisme. Els inicis de l'art contemporani

1. Neoclassicisme. Les acadèmies i la raó en la creació artística
2. Arquitectura: El Museu del Prado
3. Francisco de Goya. Pintor i acadèmic
4. Romanticisme. Subjectivitat, sentiments i historicisme.
5. Pintura del període romàntic
  - 5.1. Romanticisme francès
  - 5.2. Romanticisme germànic
6. Academicisme: Ingres
7. Paisatgisme anglès: Turner

Tema 11. Art i realitat

1. Els indicis realistes. La Germandat Preraphaelita
2. El Realisme
3. L'academicisme
4. L'arquitectura del ferro: Palau de vidre. Paxton
5. L'arquitectura del Modernisme: Gaudí

6. Impressionisme: Manet i Monet

7. L'escultura: Rodin

UD VII ART CONTEMPORANI II. EL SEGLE XX

Tema 12. El projecte Modern. El nou art adequat a l'ésser humà

1. L'època de les avantguardes

2. El Moviment Modern: Le Corbusier

3. Fauvisme i escola de París

4. Cubisme: Pablo Picasso, geni del segle XX

6. Expressionismes: Eduard Munch. El Pont (Die Brücke)

7. La nova objectivitat

8. Experiències abstractes. Neoplasticisme i l'abstracció geomètrica

9. Dadaisme: Marcel Duchamp

10. Surrealisme: Dalí

Tema 13. American way of life

1. De París a Nova York. Amèrica entra en escena

2. Expressionisme abstracte

3. Informalisme europeu

4. Abstracció post pictòrica

5. Mòn Pop: Richard Hamilton i Andy Warhol

6. Arquitectura. L'estil internacional

7. Arquitectura orgànica. Wright

8. Arquitectura Postmoderna. Venturi i Graves

9. Arquitectura Tardomoderna. High-Tech i la Deconstrucció

10. Noves tendències arquitectòniques en la ciutat de València

11. Els mitjans visuals de comunicació de masses: El cartell. La fotografia. El cinema.
El còmic. La televisió

b) Distribució temporal de les unitats didàctiques.

SEQÜENCIACIÓ I TEMPORALITZACIÓ DELS CONTINGUTS

Exemple per al curs 2016/2017

Aproximadament hi ha 41 classes de 55 minuts cadascuna. Degut a que cada un dels temes que conformen el total de l'assignatura, poden variar en llargària, s'utilitzaran més o menys classes per a cada una de les unitats didàctiques corresponents, dilluns de 12.05-13.00 dimarts de 12.05-13.00, dimecres 8.00- 9.55 i divendres de 12.05-13.00.

UD INICIAL i UD I ELS INICIS DE L'ART: *(del 14/9 fins 22/9)*

Tema 1. La prehistòria. La seva forma d'entendre la vida i les seves creences.

Tema 2. Pròxim orient. La cultura mesopotàmica i la relació amb la religió i el poder

Tema 3. El llegat egipci. La vida d'ultratomba

UD II L'ART CLÀSSIC:

Tema 4. L'art grec. El Partenó: Harmonia, proporció i equilibri *(del 22/9 fins 4/10)*

Tema 5. L'art Romà. Entre la continuïtat de l'art Grec i la personalitat pròpia
(del 4/10 fins 17/10)

UD III ART MEDIEVAL

Tema 6. 1. Primer art cristià i musulmà *(del 17/10 fins 27/10)*

Tema 6. 2. L'Islam i l'art islàmic als regnes hispànics *(del 27/10 fins 11/11)*

Tema 7. 1. L'art cristià a occident: El Romànic *(del 11/11 fins 30/11)*

Tema 7. 2. L'art cristià a occident: L'art Gòtic *(del 30/11 fins 9/1)*

UD IV ART DEL RENAIXEMENT *(del 9/1 fins 27/1)*

Tema 8. 1 Renaixement en l'art occidental. La pervivència de l'art clàssic Tema

8.2 La ruptura clàssica. Manierisme

UD V ART DEL BARROC. *(del 27/1 fins 17/2)*

Tema 9.1 Els orígens del Barroc italià. El Concili de Trent

Tema 9.2 El Barroc a Espanya. El segle d'or

UD VI ART CONTEMPORANI I. EL SEGLE XIX

Tema 10. Neoclassicisme i Romanticisme. Els inicis de l'art contemporani *(del 17/2 fins 3/3)*

Tema 11. Art i realitat *(del 3/3 fins 18/4)*

UD VII ART CONTEMPORANI II. EL SEGLE XX*(del 18/4 fins 12/5)*

Tema 12. El projecte Modern. El nou art adequat a l'ésser humà

Tema 13. American way of life

POSSIBLES DATES D'EXÀMENS:

1ª AVALUACIÓ

- 21 octubre (GRÈCIA + ROMA)
- 18 de novembre (PRIMERA PART D'ART MEDIEVAL)

2ª AVALUACIÓ

- 16 de desembre (ROMÀNIC)
- 13 de gener (GÒTIC)
- 3 de febrer (RENAIXEMENT)
- 24 de febrer (BARROC)

3ª AVALUACIÓ

- 20 d'abril (S. XIX)
- maig: setmana d'exàmens de Segon de Batxillerat (s. XX)

6. Metodologia. Orientacions didàctiques.

---

a) Metodologia general. Recursos didàctics i organitzatius.

Les Ciències Socials admeten diverses metodologies aplicables a l'aula, i poden aplicarse sempre en funció de les necessitats dels alumnes i tractant d'assolir el màxim rendiment

d'aquests. Normalment s'utilitza una metodologia que inclou classes expositives i altres classes on es duen a terme activitats diverses tant individuals com en grup, per a treballar la part teòrica i la part pràctica, aquesta metodologia és la que he pogut observar en el període del pràcticum, en la majoria de les classes, tot i que en altres s'utilitzen les TIC d'una manera molt motivadora i eficient.

- **Diagnòstic inicial:** Es fan preguntes per a veure que coneix l'alumnat i així, afavorir a un aprenentatge significatiu i més personalitzat i adequat.
- **Mètode Explicatiu.** S'inspira en estratègies d'explicació i d'atenció.
- **Alumnat Actiu.** Es fonamenta en la realització d'activitats variades i pràctiques per a l'alumnat.

Metodologia específica:

Des del meu punt de vista, aquesta metodologia és la que jo proposaria per a dur a terme en una classe d'Història de l'art de segon de Batxillerat, tot i que considere que hi ha moltes metodologies, i que totes poden ser igual de vàlides i eficients, aquesta és la següent:

Diagnòstic inicial: En l'inici de la classe, quant es planteja un tema en concret, el que propose és la utilització d'una imatge o de diverses imatges que ens evidencien les característiques pròpies de cada període, establint així un conjunt d'idees on l'alumnat expose allò que veu a la imatge i si li recorda a algun altre període, o si per contra, hi veu diferències. Així, a través de la pròpia imatge anar traient les idees principals, així com les característiques, per a fer el nou temari i els nous conceptes més entenedors.

D'aquesta manera també es trauran els coneixements previs i s'afavorirà a l'aprenentatge significatiu.

Classe expositiva: Explicació dels continguts i de les imatges corresponents a cada uns dels blocs que configuren el total de l'assignatura. La classe anirà sempre acompanyada per apunts facilitats pel professor/a per a seguir el ritme de la classe i tenir el material al seu abast, on també l'alumnat preguntarà dubtes de l'explicació. **(Exemple d'apunts a l'Annex 3, p. XXII-XLI)**

Interdisciplinarietat: Es relacionarà la matèria amb altres àrees del currículum que puguin donar una visió integral d'una etapa històric-artística determinada. Així es tindrà en compte el context històric, les creacions literàries i textos així com fonts de l'època, el cinema, la música, la fotografia, etc. Així, es tindrà present que la Història de l'art no està aïllada del context històric, polític i social i econòmic on s'ha produït. Així com entendre que l'Art és un producte que ha generat una època determinada, per això hem de relacionar les creacions artístiques amb el marc històric. S'utilitzaran recursos que facen el període artístic més entenedor.

Paper actiu de l'alumnat: La classe serà oberta i participativa per a que els alumnes expressen les seues emocions vers l'obra artística i els seus dubtes o suggerències sobre la mateixa, d'aquesta manera es fomentarà a la participació activa, aprenentatge cooperatiu, treball individual i en grup alhora de realitzar les activitats proposades. Així es que a l'aula es comentaran obres on participe tota la classe, per a afavorir el sentiment o la emoció davant de l'obra o la diversitat de reaccions que aquesta pot produir.

Dit açò, considere que és interessant donar-li importància també al context històric en el que s'han dut a terme les diverses obres que en formen part de la Història de l'art, a més a més, no utilitzar el llibre de text i facilitar apunts, per a que el propi alumnat tinga al seu abast tota la informació referent al tema i així donar-li més pes al comentari d'imatges on realment es veu clarament eixa teoria (característiques de cada període) aplicat de forma més pràctica i aplicada a la pròpia obra d'art, fent així una classe més oberta i participativa. Tot açò, motivant al treball personal i a l'estudi dels apunts de manera autònoma i a classe solucionant dubtes i comentaris d'imatges, així com activitats més dinàmiques i entenedores que evidencien el paper actiu de l'alumnat.

En relació amb el que diu el currículum sobre aquest aspecte, cal tenir present que es diu que per a abordar l'estudi de la matèria s'ha de tindre en compte, d'una banda, el context històric i cultural en què es s'ha produït l'obra, i d'una altra, les seues característiques específiques, per tant la importància de les característiques.

També considere important, fomentar més el treball en grup i com afirma Hernández Cardona, la preparació d'eixides, ja siga a la ciutat o la visita dels museus com a recurs didàctic, on l'alumnat pot observar fonts primàries, a més de dur a terme activitats (Prats i altres, 2011 c), per a veure les obres d'art *in situ* i en el nostre patrimoni històric artístic

i donar més importància a les exposicions orals a l'aula. Utilitzar resums i esquemes que sintetitzen idees principals i característiques de cada uns dels períodes estudiats, així com de les obres d'art, per a evitar confusions i apunts no entenedors, on els llibres de text no siguin la ferramenta principal i treballar en el foment de les TIC i dels recursos web, així com dur a terme treballs d'investigació, entrevistes, etc.

Per exemple, la metodologia la duria a terme de la següent manera:

1. El professor/a facilitarà a l'inici de cada tema els apunts a l'alumnat, ja que no s'utilitzarà llibre de text, d'aquesta manera l'alumnat tindrà al seu abast els apunts i anirà llegint-los i treballant pel seu compte de manera autònoma tal i com s'indique per part del professorat, així com també els duran a classe per seguir les explicacions, de manera que en l'aula es durà a terme un repàs general i es solucionaran dubtes del temari, d'aquesta manera, l'alumnat construirà el seu propi coneixement. **(Exemple d'apunts a l'Annex 3, p. XXII-XLI)**
2. El professor/a farà una introducció inicial en cada tema amb la fi de situar-ho en el seu context històric-cultural. Ja que també és fonamental que entenguin la pròpia obra d'art emmarcada dins d'un context històric i cultural concret en el que ha estat generada i per això esdevindrà amb una característiques concretes i que la determinen.
3. Els diferents temes s'ampliaran sempre que siga convenient amb materials complementaris que puguin il·lustrar o fer comprendre millor el seu contingut com per exemple, projeccions de pel·lícules o assistència al cinema, lectura de fragments o textos literaris, fotografies, visites a museus, exposicions, viatges, a més de recomanar bibliografia.
4. Una vegada o dos vegades per cada avaluació es duran a terme eixides extraescolars per a veure el nostre patrimoni històric artístic i per a veure les obres d'art *in situ* i així fer més entenedores les característiques i ensenyant a valorar el nostre patrimoni històric-artístic.

b) Activitats i estratègies d'ensenyança i aprenentatge. Activitats complementàries.

En quant a la matèria d'Història de l'Art i directament relacionat amb el que diu el currículum oficial, es duran a terme:

- Activitats per sintetitzar les grans idees de la unitat, sabent els conceptes clau i aprendre a ubicar cronològicament el tema a tractar.
- Activitats de Balanç, amb exercicis de repàs per consolidar les habilitats procedimentals bàsiques.
- Mètodes de Treball històric i de recerca en fonts, en què es plantegen activitats per treballar de forma gradual i amb diferents nivells de complexitat els continguts de cada Unitat didàctica.
- Activitats de reforç de diversos tipus i graus de dificultat.
- Mètodes flexibles accessibles a tothom.

Hem d'optar per una metodologia participativa i on s'implique l'alumnat, així com la motivació tant del professor/a com de l'alumne/a, a més d'introduir tècniques innovadores i que capte l'atenció dels estudiants per a que així mostren més interès per l'assignatura. També afavorir a l'ús de múltiples recursos, des de llibres fins a informació presentada a través de diversos formats i mitjans, a més de les eixides extraescolars per a conèixer de primera mà algunes obres d'art als museus o a la pròpia ciutat. Com veiem al currículum, les diverses activitats, que es poden dur a terme en l'assignatura així com les estratègies d'ensenyança i aprenentatge són les següents:

Estratègies per a definir problemes i formular preguntes i hipòtesis entorn dels canvis en el fet artístic, el seu significat, els factors que intervenen en el procés creatiu i el significat històric de les obres d'art. Ús d'estratègies de comprensió lectora i oral adequades al seu nivell i foment de la lectura.

Classificació i ús crític de fonts d'informació. Procediments de citació de fonts. Ús de diversos procediments per a la classificació, organització, anàlisi i representació de la informació. Ús de procediments d'anàlisi de diversos documents per a establir comparacions, identificar els canvis i continuïtats, així com l'ús de ferramentes TIC. **(ampliat en Annex 1, p. I- XII)**

7. Avaluació de l'alumnat.

Com indica el currículum pel que fa a l'avaluació en el Batxillerat, a més de tindre un caràcter continu i formatiu en els termes, també tindrà un caràcter diferenciat. Este caràcter, segons el que estableix l'article 30.3 del Reial Decret 1105/2014, implica que el professorat de cada matèria decidirà, a la finalització del curs, si l'alumne o alumna ha aconseguit els objectius i ha aconseguit l'adequat grau d'adquisició de les competències corresponents.

Cal parlar esment a que alhora d'avaluar s'ha de dur a terme una planificació de l'avaluació i per tant, respondre a preguntes, com per exemple, per que avaluar, que, com i quant (Cebrián i altres, 2005).

En quant a l'avaluació com afirma Cristòfol Trepal, té a veure amb experiències dirigides pel professorat i l'esforç personal i l'estudi individualitzat dels alumnes. Així doncs, mesurar i valorar el nivell serà una de les finalitats principals de l'avaluació. És per això que el contingut de les activitats d'avaluació s'haurà de preparar d'acord amb els objectius didàctics de la programació i de les UD, i també mitjançant instruments que permeten valorar i mesurar els coneixements que ha adquirit el propi alumnat de la matèria en concret. (Prats i altres, 2011 a).

Per a afavorir aquest tipus d'avaluació, l'alumnat haurà de tindre clars els objectius des del principi, a més dels continguts. Segons ens indica Trepal, no sols hem d'avaluar el final del procés d'ensenyament aprenentatge, sinó que haurem de fer una avaluació inicial, una formativa i una sumativa per assolir un procés complet. Pel que fa a l'avaluació inicial o diagnòstica, segons Trepal, tot i que es pot fer de diverses maneres, una d'elles consisteix en fer una prova de continguts conceptuals o procedimentals que té a veure amb els coneixements previs de l'alumnat, afavorint a l'aprenentatge significatiu. (Prats i altres, 2011 a).

Per altra banda i mitjançant l'avaluació formativa es poden regular els aprenentatges a mode de seguiment personalitzat de l'alumnat de forma individual, aquesta pot ser una l'anàlisi de participació, l'observació, el portafolis, activitats, a mode d'instrument de seguiment del treball diari, a més de la correcció. Després, l'avaluació sumativa, que seria una prova de rendiment que medeix, valora i qualifica els resultats d'aprenentatge que podem veure en els objectius que l'alumnat ha d'aconseguir (Prats i altres, 2011 a).

Des del meu punt de vista, duré a terme una avaluació de les següents característiques: S'avaluarà un treball que es durà a terme amb Webquest, que com afirma Rivero, és una activitat didàctica en la qual es planteja als alumnes una qüestió que ha de ser resolta mitjançant l'anàlisi d'informació d'una sèrie de pàgines web facilitades o preseleccionades pel professorat, generalment seria una activitat cooperativa per a l'alumnat on s'ha d'aconseguir informació per a completar allò que es demana (Prats i altres, 2011 c).

L'alumnat també farà un qüestionari amb preguntes sobre els continguts del temari de resposta breu i acompanyades d'imatges. També s'inclourà una prova final que seguirà el model de les proves PAU amb preguntes de resposta llarga i comentari d'imatges seguint l'esquema de comentari d'obres d'art, a més d'una visita al nostre patrimoni artístic, concretament a la ciutat de València per a veure les noves tendències arquitectòniques i per últim, un debat a classe sobre aquestes tendències més actuals.

En quant a la prova escrita serà d'assaig obert. En aquestes activitats també tindrem avaluació formativa (anàlisi de participació o observació, xicotetes proves) per exemple en el debat o la participació en la visita o seguiment del treball diari, i sumativa que seria la prova final on podem veure en els objectius que l'alumnat ha d'aconseguir.

- a) Criteris d'avaluació per blocs segons ens ho indica el currículum oficial.**
(http://www.cece.gva.es/ocd/areaord/val/curr_eso_bach.htm). **(ampliat en l'Annex 1, p. I- XII)**

Bloc 1. Continguts comuns a l'aprenentatge d'Història de l'Art.

Planificar la realització d'una indagació sobre l'evolució en la història del concepte d'art i dels objectes artístics partir de fonts diverses. Comunicar de forma oral o per escrit utilitzant la terminologia conceptual adequada i seleccionar i organitzar informació rellevant per mitjà recerca en biblioteques, visites a museus, fonts, monuments i altres llocs d'interès per a l'art, així com també l'accés a internet amb especial atenció als museus i visites virtual on s'han d'interpretar i analitzar les dades.

Bloc 2. Arrels de l'art europeu: el llegat de l'art clàssic.

Reconèixer els canvis evolutius de l'art grecoromà. Reconèixer els conceptes d'orde i cànon en les manifestacions artístiques clàssiques i en les posteriors, exemplificar amb

obres d'art i altres documents la seua evolució i comprovar la influència en els moviments artístics posteriors.

Bloc 3. El naixement de la tradició artística occidental: l'art medieval.

Identificar les continuïtats i les novetats que es donen en l'art occidental entre els segles IV i XV (paleocristià, bizantí, preromànic, romànic, gòtic i hispanomusulmà) i establir els elements bàsics de l'evolució artística (les tècniques, les formes, els tipus d'obres, la utilitat i el valor simbòlic) per mitjà de la comparació i anàlisi d'obres.

Explicar les relacions entre les formes característiques, les tècniques utilitzades i el llenguatge simbòlic de les imatges i els espais arquitectònics de l'art medieval occidental (romànic i gòtic) amb el seu context històric i cultural prestant especial atenció a la producció a la península Ibèrica. Reconèixer les innovacions de la pintura del segle XIV en el nord d'Itàlia (Giotto) i la del segle XV a Flandes (Van Dyck, El Bosch, Van der Weiden).

Bloc 4. El desenrotllament i l'evolució de l'art europeu en el món modern. Explicar els canvis i continuïtats que es donen en el llenguatge artístic des del segle XV fins al XVIII i detectar les modificacions que s'introdueixen. Situar en el seu context històric i social els estils artístics del període estudiat.

Bloc 5. El segle XIX: l'art d'un món en transformació.

Representar la continuïtat i les innovacions en el llenguatge artístic que es donen en el segle XIX per mitjà de l'elaboració de línies de temps o un altre sistema gràfic on es representen la seua duració. A més a més d'argumentar el nou concepte d'obra d'art sorgit de la tensió entre tradició i innovació i explicar les transformacions en l'activitat creadora dels artistes i en els interessos dels clients que es produïen per l'aparició d'un nou mercat de l'art, els canvis en la consideració social de l'art i dels artistes.

Bloc 6. La ruptura de la tradició: l'art en la primera mitat del segle XX.

Exemplificar l'evolució del llenguatge artístic en la primera mitat del S. XX i la seua relació amb el context històric en què es produeix i detectar les continuïtats, les aportacions rellevants de cada moviment artístic d'este període, les seues formes

d'expressió més destacades i les influències i debate sobre les relacions que hi ha entre la producció artística i el paper que s'assigna a l'art en el model de societat que defenen els creadors o els clients. Analitzar les distintes tendències i moviments artístics.

Bloc 7. La universalització de l'art des de la segona mitat del segle XX.

Analitzar les novetats que introduïren els moviments artístics de la segona mitat del segle XX, les relacions que tenen amb les formes expressives del període anterior i els nous usos a què es destinen les obres d'art, així com inferir els efectes que tenen les noves tecnologies per a la creació artística i per a la difusió de l'art a partir de l'estudi i anàlisi de textos i obres d'art.

b) Instruments d'avaluació.

Com bé ens indica Trepal, pel que fa a les Ciències Socials, no existeixen instruments que puguin mesurar amb exactitud i precisió tot el que es formula en els objectius didàctics d'aprenentatge, tots els instruments tenen algun límit, i per això resulta ens indica que hi ha proves d'assaig obert i les de correcció objectiva, ambdues amb avantatges i inconvenients, per això és recomanable combinar-les.

Pel que fa al primer tipus son les anomenades proves d'assaig obert poden ser de fets o conceptes, de comprensió, de deducció, interpretació, comparació, d'activitats d'aplicació com la interpretació de textos, imatges, dades, gràfiques i tot tipus de fonts, de síntesi mitjançant presentacions orals o escrites amb reelaboracions de la informació extreta de fonts diverses i d'anàlisi amb la identificació de la informació de les fonts, així com caracteritzar-la. Es sol dur a terme una prova d'assaig obert a la fi de cada una de les Unitats didàctiques que conformen l'assignatura, utilitzant les diverses tècniques.

En quant al segon tipus són les anomenades proves de correcció objectiva, permeten valorar el conjunt de continguts i a més són ràpides de corregir, poden servir per a comprovar les capacitats de comprensió, aplicació i anàlisi, i són preguntes concretes amb diverses possibles respostes, segueixen l'ordre del discurs de la Unitat didàctica i poden variar en el seu disseny. (Prats i altres, 2011 a).

D'aquesta manera, i com a instrument d'avaluació es poden incloure les proves escrites enumerades anteriorment, les proves escrites que segueixen el model propi de les proves

PAU (fins ara han estat utilitzades), però amb l'aplicació de la LOMQE, caldrà reestructurar-les en la mesura dels possibles i adaptar-les a les noves exigències, del examen que es durà a terme l'any que ve per al batxillerat. Les proves avaluades seguint criteris pròpis de les proves de selectivitat.

A més a més altres instruments com el comentari d'imatges a classe de forma oral, la participació activa, els debats, les exposicions orals, i altres treballs individuals o en grup, que també en serviran per a avaluar a l'alumnat en la seva activitat diària i en la seva evolució a l'aula i en l'assignatura en concret.

c) Criteris de qualificació

Nivell	Proves escrites	Treballs, debats, exposicions, participació activa, comentaris i treball de classe
2n. BATX Història de l'Art	75%	25%

És fonamental que l'alumnat tinga clar els criteris de qualificació a l'inici de l'assignatura d'Història de l'Art. Es realitzarà un o dos controls dels continguts que marca el currículum en cada trimestre d'acord amb el criteri del professor/a i al temps de que es dispose en cada avaluació. S'efectuaran exàmens parcials i un examen final en la setmana d'exàmens. Es qualificarà cada examen amb un **75% de la nota final, (Exemple prova PAU i imatges prova final en l'Annex 4, p. XLII-XLIV)** i serà d'aquest percentatge ja que estem preparant als alumnes per a l'accés a la universitat, i cal preparar-los molt bé per a que puguin afrontar siga quina siga la prova d'accés de la millor manera possible. Aquesta prova que es completarà amb la valoració del treball diari dels alumnes a l'aula, la seva participació activa, les exposicions orals, les eixides i la seua actitud que serviran per a completar la nota amb el **25% restant**.

Les proves objectives seguiran el model proposat per la Conselleria per a la Selectivitat, constaran de diverses preguntes (entre 3 i 5) basades en l'anàlisi d'imatges o textos. La puntuació de les preguntes guardarà relació entre sí i seguirà criteris matemàtics establerts. **(Exemple de criteris a l'Annex 4, p. XLII- XLIV).**

La **nota final d'avaluació** de la matèria resultarà de la mitjana aritmètica entre les proves escrites d'aula i/o qualsevol treball. Si la puntuació d'una prova no supera el 3 no es farà mitjana. Totes les proves es qualificaran des de zero a deu. Qualsevol prova que no obtinga la qualificació mínima de tres s'haurà de recuperar i no farà mitjana. Les proves extraordinàries de juliol consistiran en un examen similar a les proves PAU i el seu valor suposarà el 100% de la nota.

Activitats de reforç i ampliació, per a l'alumnat que ho necessite:

Activitats per sintetitzar les grans idees de la unitat, retenir els conceptes clau i aprendre a ubicar cronològicament el tema. Activitats de reforç de diversos tipus i graus de dificultat. Comentari d'imatges amb els esquemes corresponent i elaboració d'esquemes amb conceptes clau fugint sempre d'esquemes rígids i fent-ho accessible a qualsevol nivell. A més a més, si cal, s'han de contemplar els programes individuals de suport per a l'alumnat que ho necessite.

8. Mesures d'atenció a l'alumnat amb necessitat específica de suport educatiu o amb necessitat de compensació educativa.

Si tenim present el que diu el currículum, seran mesures ordinàries les adaptacions d'accés al currículum que no impliquen l'adopció de mesures de caràcter extraordinari, l'orientació educativa, psicopedagògica i professional i la tutoria. Entre estes mesures, els centres docents podran realitzar adaptacions quant a metodologia didàctica, activitats de reforç o d'aprofundiment.

Així mateix, quan es tracte d'alumnat que presenta necessitats educatives especials, les adaptacions d'accés podran incloure recursos tècnics o materials de suport, amb l'avaluació psicopedagògica prèvia. L'alumnat que presenta necessitats educatives especials es troba definit en l'article 73 de la Llei Orgànica 2/2006. Els centres docents, i al Benignasló també, desenrotllaran en el Batxillerat i concretament en el segon curs, l'acció tutorial i l'orientació educativa i professional. Ambdós tindran com a fi que l'alumnat aconseguisca, al final del Batxillerat, la maduresa necessària per a prendre les decisions sobre les opcions acadèmiques i professionals més coincidents amb les seues

capacitats, interessos i motivacions, en relació amb les diverses activitats proposades a la UD del segle XX.

9. Elements transversals

Al currículum de Batxillerat, s'incorpora, a més dels coneixements acadèmics, un conjunt d'actituds, valors i normes, amb la finalitat de permetre que els alumnes actuen amb autonomia i responsabilitat en el si d'una societat plural, com per exemple:

Educació Moral i Cívica

Fomentar a una actitud col·laboradora i tolerant amb tothom, a més de fer una valoració positiva de l'existència de diferències entre les persones i entre els grups socials que pertanyen a la nostra societat o a altres societats o cultures diferents de la nostra, evitant qualsevol tipus de discriminació. Mostrar interès pels drets i deures dels ciutadans i de les ciutadanes. Analitzar els valors culturals de la nostra societat, a més de tenir interès per conèixer i conservar el nostre patrimoni cultural. Es potenciarà mitjançant el debat i la participació de tots i totes, des d'una perspectiva de llibertat d'expressió, respecte, ètica i moral i d'educació amb la diversitat, on aquesta supose un factor d'enriquiment personal.

Educació per a la Pau: Respecte per les opinions i creences de les altres persones i afavorir al diàleg com a mitjà per resoldre les discrepàncies en les opinions així com els diversos tipus de conflictes, tant interpersonals com socials.

Educació per a la Igualtat entre els Sexes: Presa de consciència dels fenòmens de discriminació sexista i evitar qualsevol tipus de discriminació o ofensa.

Educació Ambiental: Identificació i sensibilització pels principals problemes que afecten la conservació del medi ambient.

- a) **Foment de la lectura. Comprensió lectora. Expressió oral i escrita.** Material tret del pràcticum.
- Adquisició i utilització del vocabulari adient a la matèria i lectura de textos, històrics i fonts.

- Lectura comprensiva d'esquemes, resums, quadres, fonts
- Fomentar la lectura col·lectiva i individual a l'aula i a casa.
- Elaboració i exposició per part de l'alumnat de treballs tant de forma individual com col·lectiva. Recerca i redacció de textos.
- Familiaritzar l'alumnat amb les llistes bibliogràfiques i la seva recerca
- Motivar a la utilització de la informació des del punt de vista crític i selectiu
- Elaboració actualitzada d'un llistat de llibres, documents, pàgines web d'interès per l'alumnat.

b) Comunicació audiovisual. Tecnologies de la informació i de les TIC.

En les Ciències Socials i en l'assignatura d'Història de l'Art, s'aposta per les TIC utilitzant els ordinadors i els canons de projecció, a més de la pissarra digital interactiva (PDI). Hem de tenir present que estem al segle XXI. D'aquesta manera els docents han integrar les noves tecnologies en el camp de l'educació i en les aules aconseguint que aquestes faciliten la feina i afavorisquen al procés d'ensenyament i aprenentatge, a més de la motivació. En la UD del segle XX que he dut a terme, s'utilitzen els ordinadors, els canons, els mòbils o altres dispositius electrònics.

En quant als recursos didàctics i organitzatius: es poden utilitzar en l'assignatura són els que he dit anteriorment, a més dels llibres de text, recursos bibliogràfics, materials elaborats pel propi professor/a, recursos audiovisuals, material imprès (textos, fotocopies, diapositives), proves escrites, material addicional per a l'alumnat que ho necessite, exemples de comentari d'imatges, a més d'una aula amb connexió a internet per a afavorir al treball amb les noves tecnologies.

10. Avaluació de la pràctica docent i indicadors d'èxit.

L'avaluació de l'aprenentatge dels alumnes és fonamental, però hem de dur a terme també una avaluació de tot el procés d'ensenyament-aprenentatge, sempre per a millorar la pràctica educativa. D'aquesta manera, propose dur a terme un xicotet qüestionari de cada una de les Unitats didàctiques, per a que així l'alumnat també mostre les seves opinions, millores, o allò que cal canviar i també allò que si que li ha proporcionat un aprenentatge adequat. Veurem que l'avaluació no afecta només a l'aprenentatge de l'alumnat, sinó que

també als processos d'ensenyament desenvolupats pel professorat de cada centre.
(Exemple a l'Annex 7, p. LII-LIII).

11. Unitat Didàctica

Màster Universitari en Professorat d'Educació Secundària
Obligatòria i Batxillerat, Formació Professional i Ensenyament
d'Idiomes. Especialitat Geografia i Història

ART CONTEMPORANI II. EL SEGLE XX

Unitat didàctica

Índex:

Índex facilitat en les assignatures cursades al Màster de Secundària, sobre el que ha d'incloure una Unitat didàctica.

1. Introducció
2. Nivell educatiu
3. Objectius didàctics (vinculats amb la programació)
4. Continguts (vinculats amb la programació)
5. Duració de les activitats (número de sessions) i ubicació en el calendari acadèmic
6. Competències treballades (vinculades amb la programació)
7. Avaluació (criteris d'avaluació, instruments d'avaluació, criteris de correcció, sistema de recuperació)
8. Metodologia docent
9. Activitats a desenvolupar
10. Recursos docents
11. Espais docents
12. Atenció a la diversitat
13. Valoració i conclusions personals

1. Introducció:

En aquest document queda desenvolupada una de les unitats didàctiques que formen part del curs de Segon de Batxillerat en l'assignatura d'Història de l'Art. Concretament he desenvolupat la Unitat Didàctica del segle XX, ART CONTEMPORANI II, que inclou dos blocs, el 6 i el 7, en la que he seguit tots els punts corresponents en quant a la redacció d'aquesta. A més a més d'incloure diverses activitats referents al tema per a poder avaluar els coneixements que s'han donat a l'aula. Finalment, també s'inclouria un qüestionari per al propi alumnat sobre aquesta, a més d'annexos i de l'explicació detallada de les diverses sessions que han estat utilitzades, així com les valoracions personals i les propostes de millora.

Contingut: ART CONTEMPORANI II. EL SEGLE XX

Bloc 6: La ruptura de la tradició: l'art en la primera mitat del segle XX.

Bloc 7: La universalització de l'art des de la segona mitat del segle XX.

2. Nivell educatiu:

L'assignatura és Història de l'Art de segon de Batxillerat.

Justificació del tema: Aquesta Unitat didàctica es du a terme en aquest curs ja que es on s'imparteix la matèria d'una manera més concreta i no amb pinzellades més generals com a l'ESO, i és precisament en aquest curs quant l'alumnat entén realment la importància del coneixement de la Història de l'Art amb les seves manifestacions artístiques, sempre relacionada amb un marc històric i cultural en concret, ja que és on es dedica l'assignatura sencera.

Contextualització del centre: En quant a la contextualització del centre és l'IES Benigasló a La Vall d'Uixó (Castelló) que és un institut prou complet ja que es pot estudiar la ESO

i el Batxillerat. També disposa de PDC, PALS, PROA, FPB, AMPA, mediació escolar i d'ampliació d'horari, entre d'altres. La classe amb un total de 25 alumnes.

3. Objectius didàctics (vinculats amb la programació):

- a) Valorar les obres d'art del segle XX com a exponents de la creativitat humana, i valorar-les com a un document testimonial d'una època i una cultura.
- b) Comprendre l'art al llarg de la història i en diferents contextos i en especial, en aquesta unitat didàctica en el segle XX.
- c) Explicar les manifestacions artístiques al segle XX, situant-nos adequadament en el temps i en l'espai i valorant-ne el significat en el procés historicoartístic.
- d) Reconèixer i analitzar els elements i les influències que configuren la producció artística al segle XX
- e) Entendre els processos artístics del nostre temps, configuradors de la cultura visual que ens envolta.
- f) Saber analitzar l'art modern sense separar els fets culturals dels científics i destacant la simultaneïtat de les ruptures, l'afonament o l'auge de moltes concepcions i teories, inclús en la pròpia història de l'art.
- g) Conèixer ruptures dels sistemes tradicionals de representació, de pressupòsits estètics i creatius
- h) Valorar la incidència de l'art en la vida quotidiana, en la producció material: estètica de la quotidianitat, del disseny i la moda, comunicació visual i nous mitjans.
- i) Comprendre i saber utilitzar els conceptes específics de la Història de l'Art
- j) Utilitzar mètodes d'anàlisi i interpretació de les obres d'art que desenrotlle la sensibilitat i la imaginació.
- k) Conèixer, gaudir i valorar el patrimoni artístic, des de posicions crítiques, creatives i gust personal.
- l) Comunicar l'explicació mitjançant la utilització de les competències lingüístiques apropiades, elaborant un discurs lògic, coherent i argumentat.

4. Continguts del currículum (vinculats amb la programació)

(http://www.cece.gva.es/ocd/areaord/val/curr_eso_bach.htm).

Pel que fa al Bloc 6: La ruptura de la tradició: l'art en la primera mitat del segle XX, els continguts son els següents:

El fenomen de les avantguardes: fauvisme; cubisme; futurisme.

Els moviments artístics fins a la II Guerra Mundial: tendències objectives, subjectives i utòpiques.

Renovació del llenguatge arquitectònic: els nous materials, el funcionalisme.

Pel que fa al Bloc 7: La universalització de l'art des de la segona mitat del segle XX, els continguts son els següents:

L'estil internacional en arquitectura i altres tendències: High Tech, l'arquitectura postmoderna.

Les arts plàstiques: de les segones avantguardes a la postmodernitat.

Nous sistemes visuals: fotografia, cine i televisió, cartells, còmic.

5. Duració de les activitats (número de sessions) i ubicació en el calendari acadèmic. (Exemple a l'Annex 2, p. XIII-XXIII)

Aquesta UD es troba concretament en la 3ª avaluació: *Del 18 d'abril fins el 12 de maig*

3 sessions→ Les avantguardes històriques segle XX: Fauvisme, Cubisme, Expressionisme, La nova objectivitat, experiències abstractes, Dadaisme i Surrealisme
Classe expositiva: 3 classes de 12.05-13.00 i de la tercera classe la primera part de la sessió serà expositiva.
Breu qüestionari: la segona part de la sessió s'utilitzarà per a la realització del qüestionari.

2 sessions→ El moviment modern: el funcionalisme. La Bauhaus. Le Corbusier.
Classe expositiva: 2 classes de 12.05-13.00

2 sessions→ Context històric, expressionisme abstracte, informalisme europeu, abstracció postpictòrica, Mòn Pop
Classe expositiva: 3 classes de 12.05-13.00

2 sessions → Arquitectura. L'estil internacional. L'organicisme. Wright. L'arquitectura postmoderna. Arquitectura Tardomoderna. High-Tech i la Deconstrucció, Urbanisme segle XX. Nous sistemes visuals: fotografia, cine i televisió, cartells, còmic.

1 sessió: Debat i reflexió individual

1 sessió: Visita a les Facultats de Blasco Ibáñez (Arquitectura Racionalista) i a la Ciutat de les Arts i les Ciències (Arquitectura orgànica i High Tech), Edifici Veles e Vents i Palau dels congressos per a veure l'obra in situ

Si és possible, es deixarà una sessió abans de la prova final per a solucionar dubtes enfront del temari.

6. Competències treballades (vinculades amb la programació):
(http://www.cece.gva.es/ocd/areaord/val/curr_eso_bach.htm).

CCLI: competència comunicació lingüística.

CMCT: competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia.

CD: competència digital.

CAA: competència aprendre a aprendre.

CSC: competències socials i cíviques.

SIEE: sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.

CEC: consciència i expressions culturals.

7. Avaluació (criteris d'avaluació, instruments d'avaluació, criteris de qualificació, sistema de recuperació):

Criteris d'avaluació: (http://www.cece.gva.es/ocd/areaord/val/curr_eso_bach.htm).

Bloc 6: La ruptura de la tradició: l'art en la primera mitat del segle XX.

Exemplificar l'evolució del llenguatge artístic en la primera mitat del S. XX i la seua relació amb el context històric en què es produeix i detectar les continuïtats, les aportacions rellevants de cada moviment artístic d'este període. A més a més cal debatre sobre les relacions que hi ha entre la producció artística i el paper que s'assigna a l'art en el model de societat que defenen els creadors o els clients.

Bloc 7: La universalització de l'art des de la segona mitat del segle XX.

Analitzar les novetats que introdueixen els moviments artístics de la segona mitat del segle XX, les relacions que tenen amb les formes expressives del període anterior i els nous usos a què es destinen les obres d'art Inferir els efectes que tenen les noves tecnologies

per a la creació artística i per a la difusió de l'art a partir de l'estudi i anàlisi de de textos i obres d'art.

Instruments d'avaluació:

Webquest sobre el Cubisme i la figura de Picasso. Treball en grup escrit en grup. Aquesta activitat es realitzarà fora d'horari escolar.

10% DE LA NOTA FINAL. Aquesta matèria no va a examen, s'avaluarà amb el treball escrit.

<https://sites.google.com/site/webquestpicassoester/>

Breu qüestionari: sobre les Avantguardes i el Moviment Modern individual **5% DE LA NOTA FINAL**

Debat a classe sobre les diverses tendències que configuren l'arquitectura al segle XX allò que les fa diferents i els elements que les caracteritzen (El moviment modern: el funcionalisme. La Bauhaus. Le Corbusier. L'organicisme. Wright. L'arquitectura postmoderna. Últimes tendències i reflexió escrita de manera individual.

5% DE LA NOTA FINAL. Es valorarà positivament la participació en el debat, així com la reflexió personal

(Imatges per al debat a l'Annex 5, p. XLV-XLIX)

Visita a València a les **Facultats de Blasco Ibáñez** (Arquitectura Racionalista) i a la **Ciutat de les Arts i les Ciències** (Arquitectura orgànica i High Tech), **Edifici Veles e Vents i Palau dels Congressos** per a veure l'obra in situ per a veure l'obra in situ, on es valorarà positivament l'assistència.

5% DE LA NOTA FINAL

Prova final escrita del segle XX

75% DE LA NOTA FINAL

(Exemple prova PAU i imatges prova final en l'Annex 4, p. XLII-XLIII)

Es poden incloure les proves escrites que segueixen el model propi de les proves PAU <http://www.uji.es/serveis/use/base/orientacio/webtransiciosecundaria/est/pau/examens/>, però amb l'aplicació de la LOMQE, caldrà reestructurar-les en la mesura dels possibles i adaptar-les a les noves exigències, a més de la introducció de l'activitat del debat, el breu qüestionari, la Webquest, el treball en grup i la visita. La prova escrita seguirà el model proposat per la Conselleria per a la Selectivitat, de manera que constarà de diverses preguntes basades en l'anàlisi d'imatges o textos. La puntuació de les preguntes alhora de la correcció, seguirà els criteris de les proves de selectivitat. Si la puntuació d'una prova

no supera el tres no es farà mitjana. Es podrà realitzar una prova de **recuperació** al final del curs.

Criteris de qualificació:

Nivell	Proves escrites	Treballs, debats, exposicions, participació activa, comentaris i treball de classe
2n. BATX Història de l'Art	75%	25%

8. Metodologia docent:

Diagnòstic inicial: En l'inici del temari es partirà dels coneixements previs a partir d'imatges que mostren les característiques de cada període.

Classe expositiva: Explicació dels continguts

Interdisciplinarietat: relació amb altres manifestacions de cada uns dels períodes a estudiar, com la literatura, la fotografia, el cinema, la música, etc.

Paper actiu de l'alumnat: La classe serà oberta i participativa

9. Activitats a desenvolupar:

a. Webquest: sobre el Cubisme i la figura de Picasso. Treball escrit

b. Breu qüestionari: sobre les Avantguardes i el Moviment Modern

c. Debat: sobre les diverses tendències que configuren l'arquitectura al segle XX i una reflexió escrita (**Imatges per al debat a l'Annex 5, p. XLV-XLIX**)

d. Prova escrita: que constarà d'imatges i de preguntes teòriques, similar a les proves Pau. (Exemple prova PAU i imatges prova final en l'Annex 4, p. XLII-XLIV).

e. Visita: a les Facultats de Blasco Ibáñez (Arquitectura Racionalista) i a la Ciutat de les Arts i les Ciències (Arquitectura orgànica i High Tech, a l'Edifici Veles e Vents i al Palau dels Congressos per a veure l'obra *in situ*.

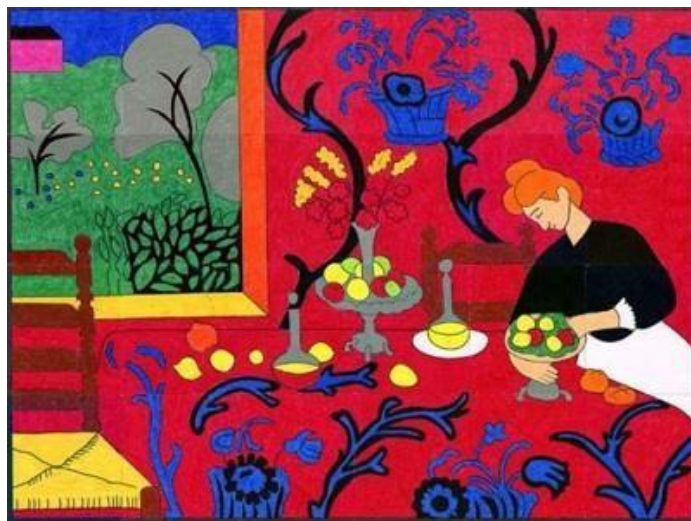
a) Webquest sobre el Cubisme i la figura de Picasso. Treball en grup escrit en grup.

Accés: <https://sites.google.com/site/webquestpicassoester/>

b) Breu qüestionari:

Aquest breu qüestionari serà sobre les avantguardes i també sobre el Moviment Modern, d'aquesta manera l'alumnat ha de respondre una sèrie de preguntes relacionades amb els continguts generals de la Unitat didàctica. La resposta a les qüestions serà breu i entenedora, per tant, es valorarà la capacitat de síntesi de l'estudiant.

1. Explica breument el Fauvisme, la figura de Matisse i les característiques del moviment que podem observar en l'obra de *La habitación roja*.

Habitación roja. Matisse. Museu de l'Ermitatge. 1908

2. L'artista no copia del natural, sinó que reflecteix les sensacions o emocions que sent davant d'una realitat concreta. Aquesta afirmació és vertadera o falsa?
3. Els diversos elements de la composició que es subordinen al color són:
Indica la resposta correcta.
  - a. La perspectiva, el clarobscur i les formes
  - b. Les formes, la llum i el dibuix
  - c. La llum, la perspectiva i les formes
4. El Dadaisme no és una avantguarda ni una tendència artística i a més a més proposa la destrucció de l'art. Aquesta afirmació és vertadera o falsa?
5. L'expressionisme. Es pot definir com una manera comuna de reflectir l'angoixa de l'ésser humà immers en la seva pròpia autodestrucció. A partir d'aquesta idea, explica el quadre del principal exponent del moviment. *El crit de Munch*.
6. Explica breument el Dadaisme i la figura de Marcel Duchamp amb l'ajuda de les següents imatges:

Font. Marcel Duchamp. Galeria Schwarz, 1917

7. El Surrealisme es caracteritza per quina de les següents opcions:
  - a. Expressió de la ment humana, influència cubista, no perfecció tècnica
  - b. No s'expressa la ment humana, influència cubista, perfecció tècnica i minuciositat
  - c. Art basat en l'inconscient, en el món dels somnis i que expressa la ment humana
8. Del següent quadre, indica els diversos elements que es poden observar i explica'l:

El Gran Masturbador. Salvador Dalí. Museu Reina Sofia, 1929

9. Explica les característiques del Moviment Modern, ajudant-te de la següent dels principals representants, així com de les seves obres més representatives: Walter Gropius (1883-1969), Mies van der Rohe (1886-1969) i Le Corbusier (1887-1966).

Pavelló Alemany, Exposició Internacional, Mies van der Rohe, Barcelona, 1929.

Villa Savoye, Poissy, Le Corbusier, França, 1929-1931.

Seu de la Bauhaus, Walter Gropius, Dessau, 1925-1926.

c) **Debat: Noves tendències arquitectòniques**

El total de la classe es repartirà formant grups, on cada grup defensa una les tendències arquitectòniques i aporte arguments a favor de la tendència arquitectònica que defensa i que vagen en contra de les altres tendències. Es proporcionarà material i s'ajudaran del **mòbil o altres dispositius electrònics** alhora de buscar la informació i les imatges, de manera que aporten un argument en defensa de la seva arquitectura i en contra de les altres, deixant clar el seu esperit crític i ben argumentat, l'alumnat ha de buscar exemples propers, per exemple els de la ciutat de València, de manera que ens apropem al nostre patrimoni i el valorem i respectem com a tal. **(Imatges per al debat a l'Annex 5, p. XLV-XLIX)**

Les tendències són les següents:

- Arquitectura Racionalista
- Arquitectura Orgànica
- Arquitectura Postmoderna
- Arquitectura High-Tech
- Arquitectura de la Deconstrucció

Per tant, es formaran cinc grups, per exemple de cinc persones cadascun, ja que la classe suposem que té 25 persones, d'aquesta manera cada grup defensaria una de les tendències arquitectòniques, així com els arquitectes que en formen part d'elles, fent servir els dispositius electrònics i preparant un exercici de reflexió, on es mostren

conclusions que aniran acompanyades d'imatges, i amb la mateixa dinàmica, tots els grups. Així que, treballaran en grup, aportaran reflexions individuals i a més a més, parlaran en públic.

d) Prova escrita (Exemple prova PAU i prova final en l'Annex 4, p. XLIXLIII)

e) Eixida a la Ciutat de València

Dates: Tercera Avaluació

Lloc: Facultats de Blasco Ibáñez, Ciutat de les Arts i les Ciències, Palau de congressos de Foster i l'edifici Veles e Vents de Chipperfield.

Coordinació acadèmica del curs:

Ester Ventura Fonfría Departament de Ciències Socials de l' IES Benigasló (La Vall d'Uixó)

Descripció:

Es tracta de realitzar una visita per a acostar a l'alumnat a les noves tendències arquitectòniques, per a que tinguen una visió general de l'art i a més, valoren el patrimoni, tan divers, que tenim al nostre abast, i que el relacionen amb els continguts teòrics que es donen en la Unitat didàctica pertinent. Per altra banda, també es vol potenciar la cultura visual dels estudiants i afavorir al seu punt de vista crític i personal, moure a la diversitat d'opinions, idees, suggerències, etc, per a obtenir finalment una visita enriquidora i diferent de les que l'alumnat està acostumat, ja que aquesta té a veure amb les noves tendències en el camp de l'arquitectura.

Programa amb hores aproximades:

MATÍ:

7.30 h Eixida del autobús des de la Vall d'Uixó cap a València

Recorregut: Inici Ciutat de les Arts i les Ciències, Edifici Veles e Vents, Facultats d'estil Racionalista de l'avinguda Blasco Ibáñez i finalment acabarem la visita en el Palau de congressos de Norman Foster.

8.15h: Arribada a la Ciutat de les Arts i les Ciències i Recepció i lliurament de material:
Mapa i imatges dels edificis

8.30-10.30 h: Visita guiada per la Ciutat de les Arts i les Ciències (Imatge 2)

10.30-11.00 h: Pausa- esmorçar

11.00-11.30 h: Transport fins l'edifici Veles e Vents de Chipperfield

11.30-13.00 h: Visita a l'edifici Veles e Vents de Chipperfield (Imatge 4)

13.00-14.00h: Pausa- dinar

VESPRADA:

14.00-14.30h: Transport fins avinguda Blasco Ibañez (Imatge 3)

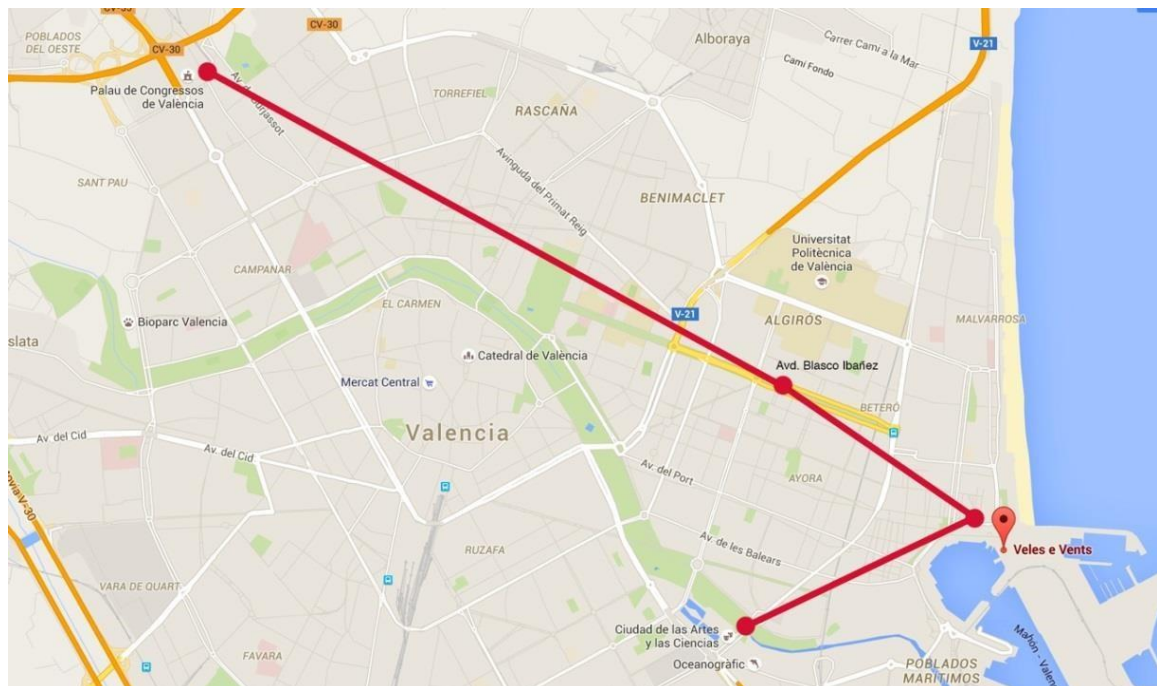
14.30-16.00h: Visita de les facultats i comentari de l'arquitectura

16.00-16-30h: Transport fins Palau de congressos de Norman Foster

16.30- 18.00h: Visita al Palau de congressos de Norman Foster (Imatge 1)

18.15 h: Recollida del autobús i Tornada fins la Vall d'Uixó **Imatge**

del recorregut (google maps):

1.

2.

3.

4.

10. Recursos docents:

Per a la matèria d'Història de l'Art de 2n de Batxillerat es decideix utilitzar material que el professor/a facilita a la classe, el que es considera més adequat en forma d'apunts, fotocòpies, etc (**Exemple d'apunts a l'Annex 3, p. I- XXII-XLI**). Per tant no s'utilitza el llibre de text. L'explicació es recolzarà amb lectura de textos, projeccions de diapositives, Pissarra digital (PDI), fotografies, així com possibles eixides extraescolars per visitar museus, la pròpia ciutat o monuments *in situ* en relació amb el temari o bloc corresponent.

11. Espais docents:

Aula d'Història de l'art (aula de referència) si té accés a internet i projector i sinó aula d'informàtica.

12. Atenció a la diversitat:

Com a forma d'acostament a l'objecte artístic convé utilitzar mètodes flexibles i accessibles a tothom. si fora el cas, se'ls mostraria especial atenció i alhora d'elaborar el comentari d'una obra artística, hauran de fer-ho en esquemes més generals i no tan rígids, a més a més se'ls entregarien esquemes i resums.

13. Valoració i conclusions personals de la Unitat Didàctica: Des del meu punt de vista considere que és una Unitat didàctica que presenta plantejaments innovadors, com és el treball amb les noves tecnologies en relació amb la nostra societat de la informació i del coneixement. A més a més, de la introducció del debat sobre les tendències actuals pel que fa al camp de l'arquitectura que tantes variades opinions generen i que cal tenir-les totes presents, així com seu punt de vista crític i personal. **En quant a la posada en pràctica:** a la meua estada en pràctiques també vaig utilitzar una Webquest, (<https://sites.google.com/site/webquestesterventura/>), creada en una de les assignatures del Màster i baix les directius que s'indicaven. La Unitat didàctica que vaig utilitzar va estar la del segle XIX on també vaig elaborar apunts propis. A més a més i per a finalitzar, i com a petició del tutor i per a relacionar alguna activitat amb el TFM, els vaig introduir el Fauvisme i el Cubisme, dels que els vaig realitzar un breu qüestionari que posteriorment ampliaria per al plantejament de la Unitat didàctica del segle XX al TFM. **(Veure exemple de qüestionari de les pràctiques en l'Annex 6, p. L-LI).**

12. Conclusions i valoració personal

Durant la realització del treball m'ha cridat especialment l'atenció un dels elements importants que formen part d'una programació, que és la metodologia docent i l'avaluació de l'alumnat i com dur a terme aquestes, on des del meu punt de vista ha de ser una avaluació diversificada i no solament avaluar un examen. Cal parar esment a que actualment, en la nostra societat, una part del professorat, i pel que he pogut veure a l'estada a les pràctiques, encara està ensenyant com si visquérem al segle XX, tenint un alumnat que és absolutament del segle XXI, i que pertany a la societat de la informació i del coneixement; és a dir, que ha canviat l'alumnat, però seguim ensenyant com si no haguera canviat. Així és que, al meu parer, al segle XXI els exàmens no han de ser l'única forma d'avaluar a l'alumnat, sinó més bé hem d'ensenyar i guiar a cap allò que saben fer amb els estudiants amb eixe coneixement, sempre des del punt de vista crític i personal.

Cal per tant, donar més importància a les interpretacions, així com a les qüestions que es poden fer els estudiants; formant així un alumnat motivat, il·lusionat, creatiu i original. Per altra banda he de dir que des del meu punt de vista, fer un examen està bé, doncs és un eina més per fer pensar i un instrument igual de valuós en el procés d'avaluació. Però si gran part de l'avaluació depèn d'eixa prova no donem la importància que caldria donar a l'alumnat en quant al procés de creativitat i de pensament crític. Cal també introduir

noves ferramentes alternatives al llibre de text, sinó no estem tampoc contribuint en aquest aspecte al que suposa la innovació en el context educatiu. Per tant considere convenient una avaluació diversificada, amb la introducció de diversos instruments on l'alumnat pugui fer diverses activitats per a contribuir al seu aprenentatge.

En quant a la Unitat didàctica, i seguint aquests plantejaments, he decidit introduir mètodes innovadors com per exemple treballar amb la Webquest on el propi alumnat cerque els coneixements en relació amb el tema a tractar, i a més a més treballa amb les TIC i amb recursos digitals, aconseguint així un perfil d'alumnat competent amb les noves tecnologies i amb la societat que ens determina, l'anomenada societat del coneixement i la informació, així com saber triar de manera correcta i selectiva la informació que tenim al nostre abast en internet, a més a més la introducció d'un breu qüestionari.

En quant a la relació amb la meua estada en pràctiques, en l'assignatura de Geografia i d'Història d'Espanya, ja s'utilitzen recursos digitals i ja s'ha eliminat el llibre de text.

<http://socialsbenigaslo.wix.com/departament> i <http://socialsbenigaslo.wix.com/tercereso>

També veiem la introducció d'una activitat que té a veure amb un mètode innovador i de participació activa del propi alumnat, que és un debat, que el planteja sobre l'arquitectura actual i les diverses tendències existents en aquest context de modernitat que tant es diferencien. A més a més he decidit aquest període ja que moltes vegades no arriba a donar-se i l'alumnat no té una visió general d'aquest art més actual. En aquesta activitat utilitzaran aparells electrònics i mòbils.

La Unitat didàctica també es completarà amb una altra activitat alternativa, que és una eixida a la ciutat de València per a acostar-nos al nostre patrimoni proper i saber-lo valorar i veure aquests plantejaments arquitectònics *in situ*, una eixida per a veure l'arquitectura del segle XX que tenim al nostre abast. Es planteja en aquest període ja que sempre es visiten obres de períodes com per exemple, el Romànic, Gòtic, Renaixement o Barroc, molt interessant però que considere que cal acostar també a l'alumnat al coneixement de les noves tendències per a que mostren opinions i mostren l'esperit crític.

Per exemple una visita possible serà visitar les Facultats de Blasco Ibáñez, on veiem clarament edificis de tendència Racionalista, a més de la visita a la Ciutat de les Arts i les Ciències de Calatrava per a veure l'arquitectura High Tech i Orgànica, l'edifici Veles e Vents de Chipperfield i el Palau dels Congressos de Norman Foster.

Considere que és interessant donar-li importància també al context històric en el que s'han dut a terme les diverses obres que en formen part de la Història de l'Art, a més a més, el fet de no utilitzar el llibre de text i facilitar apunts, per a que el propi alumnat tinga al seu abast tota la informació referent al tema i així donar-li més pes al comentari d'imatges on realment es veu clarament eixa teoria de forma més pràctica i aplicada a la pròpia obra d'art, fent així una classe més oberta i participativa, donant pas a metodologies on siga el propi alumnat el protagonista, a més de fomentant el treball en grup, les eixides i els debats on s'expressen punt de vista crític i personal de cada estudiant.

13. Bibliografia i webgrafia:

ANTÚNEZ, S. i altres (eds.) (1991): *Del projecte educatiu a la programació d'aula: el qué, el quan i el com dels instruments de planificació didàctica*, Graó, Barcelona.

CEBRIÁN, A. i altres (eds.) (2004): *Geografía e historia : programación didáctica: oposiciones al cuerpo de profesores de enseñanza secundaria*, MAD, Madrid.

DOMÉNECH, F. (2012): *Psicología educativa: su aplicación al contexto de la clase*, Publicacions de la Universitat Jaume I, Castelló de la Plana.

MARTÍNEZ, B. i altres (eds.) (2009): *Manual d'Història de l'Art*, Ecir, Madrid.

PATUEL, P. (2010): *Manual de Arte Actual*, Nau llibres, València.

PRATS, J. i altres (eds.) (2011 a): *Didáctica de la Geografía y la Historia*, Graó, Barcelona.

PRATS, J. i altres (eds.) (2011 b): *Geografía e Historia Complementos de formación disciplinar*, Graó, Barcelona.

PRATS, J. i altres (eds.) (2011 c): *Geografía e Historia Investigación, innovación y buenas prácticas*, Graó, Barcelona.

VIVÓ, P. (2004): *Profesores de enseñanza secundaria: geografía e historia: programación didáctica*, CEP, Madrid.

NORMATIVA

DECRET 87/2015, de 5 de juny, del Consell, pel qual s'establix el currículum i desplega l'ordenació general de l'Educació Secundària Obligatòria i del Batxillerat a la Comunitat Valenciana. [2015/5410]

Llei Orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'Educació (LOE).

Llei Orgànica 8/2013, de 9 de desembre, per a la millora de la qualitat educativa (LOMCE).

Reial Decret 1105/2014, de 26 de desembre, pel que s'establix el currículum bàsic de l'Educació Secundària Obligatòria i del Batxillerat.

WEBGRAFIA

Accés assignatura Història de l'Art

[HTTP://WWW.CEICE.GVA.ES/DOCUMENTOS/162640733/162655319/HISTORIA+D](http://www.ceice.gva.es/documentos/162640733/162655319/HISTORIA+D)

[EL+ARTE.PDF/1BC48ACB-92AA-43F2-93D6-F14DA6BAE1AA](http://www.ceice.gva.es/documentos/162640733/162655319/HISTORIA+D)

http://www.ceice.gva.es/ocd/areaord/val/curr_eso_bach.htm

IES Benigasló:

<http://iesbenigaslo.edu.gva.es/index.php/horari> Pàgines web

departament Ciències Socials:

<http://socialsbenigaslo.wix.com/departament>

<http://socialsbenigaslo.wix.com/tercereso> RRI (Reglament de Règim Intern)

<http://iesbenigaslo.edu.gva.es/images/documents/DocsCentre/RRI.pdf>

f

Ministeri d'Educació, Cultura i esport.

<http://www.mecd.gob.es/>

Examens PAU UJI

<http://www.uji.es/serveis/use/base/orientacio/webtransiciosecundaria/est/pau/examens/>

Calendari acadèmic curs 2016-2017

<http://www.diarioinformacion.com/especiales/calendario/escolar/>

Webquest:

<https://sites.google.com/site/webquestesterventura>

<https://sites.google.com/site/webquestpicassoester/>

14. Annexos

Annex 1: Assignatura d'Història de l'art en el curs de segon de Batxillerat

HISTÒRIA DE L'ART 2N BATXILLERAT

La Història de l'Art té com a objecte comprendre l'esforç creador del ser humà en el temps. És una forma de coneixement de com, en un temps i espai determinats, les obres d'art han sigut produïdes i conservades o destruïdes com a manifestació d'una cultura. Com a disciplina històrica, explica les relacions entre certes formes i obres que anomenem art i la realitat sociocultural de cada moment. És precisament eixa relació entre l'activitat artística i el conjunt de la societat la que converteix l'art en cultura artística, en patrimoni comú i compartit.

La Història de l'Art ha de respondre a la necessitat de situar històricament els objectes artístics, de sotmetre'ls a la crítica cultural i de comprendre i explicar el seu sentit. A més, en la interpretació contemporània de l'obra d'art es posa també l'èmfasi en la recepció i en els valors que per a l'observador té en tant que representació, ja que li permet mirar amb altres ulls objectes i figures conegudes i, per tant, reconegudes, en la representació.

L'estudi dels processos creatius i experiències artístiques, la seua dimensió social i temporal, contribueixen a enriquir i consolidar la formació intel·lectual. Al proporcionar un coneixement i un punt de vista crític del patrimoni artístic, memòria del passat i del present, la Història de l'Art prepara per al seu gaudi i preservació, desenrotlla la sensibilitat per l'entorn cultural i es converteix d'esta manera en un poderós vehicle d'enteniment del món actual.

Esta matèria ha d'aportar a l'estudiant els coneixements necessaris per a l'anàlisi, la interpretació i la valoració de l'art a través del llenguatge de les formes i del pensament visual. L'obra d'art, juntament amb altres fonts de coneixement històric, constitueix un valuós testimoni per a conèixer la mentalitat, cultura i evolució de les diferents societats. És, per tant, imprescindible estudiar-la en el seu context històric, social i cultural, incidint al mateix temps en el fet que les obres artístiques poden perdurar a través del temps amb usos i funcions socials diferents en cada època. Este coneixement de l'art és especialment rellevant en la societat actual, altament tecnificada, ja que l'àmbit de les arts plàstiques tradicionals s'ha vist eixamplat amb l'aportació d'altres manifestacions generades per mitjà de l'ús de les noves tecnologies i els mitjans de comunicació visual, de manera que l'univers de la imatge forma part de la nostra realitat quotidiana.

Finalment, el coneixement de la Història de l'Art consolida en l'alumnat certs valors i actituds fonamentals, com la capacitat de gaudi davant de la contemplació de l'art, el respecte per la creació artística, encara que no exempt d'esperit crític, i de forma molt especial la valoració del patrimoni artístic i la responsabilitat de la seua conservació, perquè es tracta d'un llegat que ha de transmetre's a les generacions futures.

Per a abordar l'estudi de la matèria s'ha de tindre en compte, almenys, un doble referent: d'una banda, el context històric i cultural en què es produeix l'obra, i d'una altra, les seues característiques específiques. La complexitat dels factors que intervenen en la creació de l'obra d'art i l'especificitat de cada un dels llenguatges artístics exigeixen utilitzar un mètode d'anàlisi que integre distintes perspectives, entre les quals poden assenyalar-se, almenys, la formal, la sociològica i la iconològica. La perspectiva formal s'orienta a veure, reconèixer i valorar la materialitat de les formes artístiques com un llenguatge específic, a descobrir els seus processos i tècniques de creació, la funció o funcions per a les quals van ser creades, així com les concepcions estètiques que manifesten. La perspectiva sociològica aborda la relació entre els artistes i els clients, els destinataris de l'obra, les formes de mecenatge, la consideració social de l'artista o la demanda i consum d'art. Quant a la perspectiva iconològica, parteix de l'anàlisi iconogràfica per a indagar en el significat últim que l'autor de l'obra pretén transmetre. A més, s'ha de tenir en compte el significat que adquireixen les obres d'art al llarg del temps que pot ser divers i divergent respecte del propòsit de la seua creació.

La selecció i organització de continguts respon a este plantejament de l'assignatura i estan estretament lligats als criteris d'avaluació. Així, si en l'organització dels blocs es reconeix una seqüència de processos i períodes històrics, en els criteris s'ha buscat una organització en què s'incideix en els processos de continuïtat i canvi, en els aspectes formals i ideològics, en la iconologia i en la perspectiva sociològica i històrica.

El bloc inicial té un caràcter transversal que condiona la selecció de continguts i la seua organització en una programació didàctica. Este bloc reuneix continguts que constitueixen una introducció a la història de l'art com a forma de coneixement científic i prefiguren un marc flexible per a configurar i seqüenciar les activitats. Plantejar-se preguntes i planificar una indagació, obtindre, seleccionar i organitzar la informació, analitzar-la i interpretar-la i elaborar conclusions i comunicar-les constitueixen accions metodològiques de gran valor per al desenrotllament de l'autonomia intel·lectual de l'alumnat. Altres continguts es refereixen al desenrotllament d'estratègies que potencien l'aprenentatge cooperatiu, la gestió de projectes

individuals i grupals i l'autoregulació del procés d'aprenentatge. També s'han inclòs els continguts referents a la protecció i conservació del patrimoni. Per tant, els continguts d'este bloc són transversals respecte als altres blocs i tenen un caràcter de progrés qualitatiu.

Els blocs del 2 al 7 s'organitzen entorn de períodes històrics, moviments i estils artístics, que guarden relació entre si i una seqüència que s'aproxima a l'orde cronològic. Cal tindre en compte que estos períodes tenen distinta naturalesa i duració i les manifestacions artístiques que engloben manifesten asincronies, perquè la periodització no deixa de ser una construcció de la historiografia.

El coneixement sobre els processos de creació es fonamenta en el desenrotllament de conceptes que ajuden a estructurar el coneixement com el temps històric, les nocions associades a este com a successió, duració i simultaneïtat, la seua periodització i la seua representació cronològica. Els canvis en el temps, manifestats en els fets i processos històrics constitueix l'eix sobre el qual s'articula la seqüència didàctica que ha de permetre a l'alumnat elaborar explicacions progressivament més complexes. Un altre aspecte que es destaca en els diversos blocs és el referit a l'ús d'una varietat de fonts i la seua interpretació crítica per a adquirir una certa perspectiva de la història de l'art. A més de les fonts pròpies de la història, en este cas cal destacar, en primer lloc, les mateixes obres d'art que poden conèixer-se per mitjà de visites a museus o a altres llocs on poder apreciar-les; en segon lloc, les imatges que les reproduïxen a les quals es pot tindre accés a través de bancs d'imatges en la web, museus virtuals, per la seua representació en llibres impresos, diapositives, etc.; finalment, hi ha una varietat de textos que resulten especialment adequats com a manifestos de moviments artístics, articles de crítica artística, catàlegs, biografies i correspondència d'artistes, etc.

Esta matèria es configura també amb la integració d'una sèrie d'elements transversals que ajuden a fusionar la resta d'elements curriculars. Estos elements relatius a l'àmbit de la comunicació, l'ús de les TIC, l'educació cívica i constitucional i l'emprenedoria estan integrats, al seu torn, en el desenrotllament de les competències claus al desenrotllament de les quals contribueix esta matèria.

En lloc destacat està la contribució de la Història de l'Art a la competència de consciència i expressió culturals, ja que promou el coneixement de diverses manifestacions artístiques i el coneixement de diferents llenguatges artístics. Estes manifestacions constitueixen part de la nostra contemporaneïtat, de la nostra forma de comprendre el món. Així mateix, la Història de l'Art indaga en el procés creatiu i en la seua connexió amb el context social i les mentalitats. A això

afegir la perspectiva del canvi i la seua explicació. Esta comprensió és essencial per a desenrotllar l'interès, l'estima, el respecte i la valoració crítica de les obres artístiques que es manifesta en la defensa del patrimoni historicoartístic. Finalment, este coneixement afavoreix la participació de l'alumnat en les activitats culturals i el seu gaudi.

De manera complementària a l'anterior, també contribueix a l'adquisició de les competències socials i cíviques a l'aportar una sèrie de coneixements, hàbits de pensament, habilitats i actituds necessaris per a interpretar fenòmens socials com és la producció artística. L'estudi de la història de l'art i la metodologia proposada, doten l'alumnat de mètodes, coneixements, valors i criteris per a l'acció i la participació ciutadana crítica i responsable en diversos àmbits, especialment pel que fa a l'estima i conservació del patrimoni artístic i l'ús social de les obres d'art. La història de l'art, com a manifestació de la diversitat sociocultural, està lligada al desenrotllament de valors com la diversitat, el diàleg intercultural, el respecte i estima cap a manifestacions artístiques allunyades en el temps i l'espai. L'aprenentatge de la història de l'art permet endinsar-se en el funcionament de la societat, en els canvis i les resistències que estos poden generar en este àmbit, en les possibilitats de la creativitat humana per a respondre a desafiaments vitals.

Des d'esta matèria també es promou el desenrotllament de les competències bàsiques en ciència i tecnologia per mitjà de la introducció als mètodes del coneixement científic, l'esperit crític, el raonament basat en evidències. També en la mesura que els avanços científics i tecnològics són objecte d'estudi, atès que són factors decisius del procés de creació artística i la seua funció social.

La naturalesa dels aprenentatges d'esta matèria està molt vinculada al desenrotllament de la competència en comunicació lingüística perquè subratlla la necessitat de comprendre textos orals i escrits, continus i discontinus (mapes històrics, infografies, línies de temps) presentats en diferents formats. El seu ús com a font d'informació promou habilitats com l'obtenció d'informació rellevant, interpretar-la o reflexionar sobre la seua estructura. L'anàlisi i comentari d'obres d'art requereix l'expressió a través de diversos tipus de textos lligada a l'elaboració de coneixement a través del diàleg, la comunicació d'idees i conclusions en què l'organització coherent de la informació, la seua adequació a la situació comunicativa o l'ús d'un lèxic adequat és important.

En esta línia, la competència digital és reforçada ja que gran part de l'obtenció, registre, interpretació i comunicació del coneixement sobre la història de l'art es fa a través de mitjans digitals, Internet i per mitjà de les TIC. El seu aprofitament en l'aprenentatge requereix el maneig responsable de diverses ferramentes i programes per a obtindre informació, filtrar-la de manera

crítica, crear continguts, compartir-los i interactuar en la xarxa a través de xarxes socials i entorns virtuals d'aprenentatge.

Esta matèria ofereix moltes possibilitats per a desenvolupar la competència per a aprendre a aprendre, perquè potencia la reflexió sobre un mateix com a aprenent, sobre les estratègies que més s'ajusten als requeriments de la tasca i al seu grau de destresa. Especialment des del bloc inicial es tracten aspectes que configuren esta competència com el plantejament de preguntes, fer plànols, obtenir informació i avaluar-la. Així mateix, es promou la confiança en les seues possibilitats i la participació en situacions d'aprenentatge cooperatiu.

Finalment, contribueix a la competència de sentit de la iniciativa i esperit d'empresa al potenciar la seua progressiva autonomia en la presa de decisions i planificació d'actuacions, en la resolució de problemes sobre esta temàtica i a potenciar el seu sentit crític en la valoració de l'obra d'art i sentit de la responsabilitat cap al seu aprenentatge.

La selecció dels diferents tipus de continguts organitzats en blocs enfocats al desenvolupament de les competències bàsiques i la inclusió d'elements transversals té implicacions en la metodologia i en l'avaluació. Així, per a l'aprenentatge de la Història de l'Art és necessari promoure la participació de l'alumnat a través de la cooperació i el diàleg constant. A més, al potenciar l'aprenentatge basat en la indagació individual o col·lectiva s'afavoreix la dita col·laboració i l'elaboració de projectes individuals i grupals.

L'aprenentatge competencial implica canvis profunds en els mètodes que hui predominen en les aules en l'ensenyança d'esta matèria. El plantejament metodològic ha de contribuir que els alumnes mobilitzen els seus recursos. Per a això és fonamental l'elecció de diferents models didàctics que proposen diversos ambients d'aprenentatge motivadors i encaminats a dur a terme pràctiques socials que donen sentit als dits aprenentatges i comprometen l'alumnat amb el seu aprenentatge. La naturalesa d'esta matèria permet abordar els aprenentatges a partir del plantejament de projectes d'indagació col·lectiva, la resolució de problemes, l'estudi en profunditat d'obres, artistes o moviments o el debat sobre el sentit de l'art, la seua evolució o els processos creatius.

Tots estos enfocaments afavoreixen un aprenentatge situat i l'aprofitament de diversos contextos socials que permeten integrar aprenentatges no formals i la col·laboració amb la comunitat educativa. Resulta especialment rellevant per a esta matèria la realització de visites a museus, monuments o a llocs on l'alumne pugua enfrontar-se directament a les creacions artístiques i no

limitar-se només a l'estudi de la seua reproducció gràfica. L'avaluació dels aprenentatges de caràcter competencial situa en primer pla l'ús de criteris. Estos al·ludeixen a diverses situacions en què l'alumne ha d'utilitzar de manera integrada, per mitjà de diversos processos cognitius i afectius, els seus coneixements, habilitats i actituds i l'ús de diversos recursos en una sèrie de contextos-tipus, predominantment acadèmics, personals, socials i inclús professionals, que el docent haurà de seleccionar i concretar en l'aula. També la seua redacció aporta detalls sobre la naturalesa d'execució (com, amb què, per a què, on, quan, etc.). És important recordar que els criteris estan configurats com un referent del progrés d'aprenentatge i, per a això, és important considerar els corresponents a l'assignatura de Geografia i Història en l'ESO i a la matèria d'Història del Món Contemporani. La complexitat de l'aprenentatge en Història de l'Art unit a l'enfocament competencial que se li dona fa necessari ampliar la varietat de procediments i instruments d'avaluació en combinació amb els criteris d'avaluació. L'ús de rúbriques, portafolis, llistes de comprovació, etc. proposen anar més enllà de la diversitat dels exàmens i integrar l'avaluació en el mateix procés d'aprenentatge.

Finalment, la conjunció dels elements del currículum està pensat per a atendre la diversitat en l'aula d'una manera inclusiva. Així, el currículum proposa diversos tipus de continguts i destaquen aquells que afavoreixen l'aprenentatge basat en el pensament, la selecció de continguts rellevants per a entendre els canvis en les manifestacions artístiques en el temps i les seues múltiples connexions amb altres àmbits de l'activitat humana.

Els enfocaments metodològics proposats afavoreixen la participació i implicació de l'alumnat. Estos enfocaments inclouen i donen coherència l'ús de múltiples recursos, des de llibres fins a informació presentada a través de diversos formats i mitjans, les eixides per a conèixer de primera mà algunes obres d'art i a diferents procediments que poden afavorir distints estils d'aprenentatge. Tot això facilitarà l'atenció a la diversitat a l'aula, alhora que dota l'alumne d'una forma general d'actuar per a aprendre seguint una sèrie de passos inspirats en la racionalitat científica. Finalment, des de l'avaluació també s'afavoreix l'atenció a la diversitat a partir del fet que els criteris adopten una seqüència progressiva i diferenciada que permet identificar els aprenentatges bàsics sobre els quals construir-ne els nous i que es proposen diversos instruments i procediments per a avaluar els diferents aprenentatges que ens aproximem a una avaluació autèntica.

Bloc 1: Continguts comuns a l'aprenentatge d'Història de l'Art. Curs 2n Batxillerat

Continguts	Criteris d'avaluació	Competències
------------	----------------------	--------------

<p>Estratègies per a definir problemes i formular preguntes i hipòtesis entorn dels canvis en el fet artístic, el seu significat, els factors que intervenen en el procés creatiu i el significat històric de les obres d'art. Aportació de solucions originals a estes qüestions.</p> <p>Estratègies per a l'elaboració de guions o plans per a indagar sobre fets i processos propis de la història de l'art. Responsabilitat i eficàcia en la resolució de tasques.</p> <p>Procés estructurat de presa de decisions. Estimació d'oportunitats i riscos.</p> <p>Avaluació de processos i resultats. Valoració de l'error com a oportunitat.</p> <p>Ús de diversos procediments per a obtenir i registrar informació sobre fets historicoartístics a partir de fonts variades presentats en diferents llenguatges (verbal, audiovisual) pertanyents a diversos gèneres i obtinguts per diversos mitjans com a ús de biblioteques, eixides de camp, visites a museus o Internet.</p> <p>Ús crític de buscadors en Internet: consideració de la qualitat, fiabilitat i biaix de les fonts.</p> <p>Classificació i ús crític de fonts d'informació. Procediments de citació de fonts.</p> <p>Ús d'estratègies de comprensió lectora i oral adequades al seu nivell.</p> <p>Foment de la lectura de textos divulgatius sobre temes relacionats amb la història de l'art: biografies d'artistes, etc.</p> <p>Ús de diversos procediments per a la classificació, organització, anàlisi i representació de la informació: esquemes, mapes conceptuals, taules i línies de temps.</p> <p>Ús de procediments d'anàlisi de diversos documents per a establir comparacions, identificar els canvis i continuïtats, les relacions de</p>	<p>BL1.1. Planificar la realització d'una indagació sobre l'evolució en la història del concepte d'art i dels objectes artístics, per mitjà de la formulació de problemes a partir de preguntes i hipòtesis i elaborar un pla ordenat i flexible d'accions, que facilite la selecció d'informació i recursos a partir de fonts diverses, l'organització del temps necessari i del treball individual i grupal de forma autònoma.</p> <p>BL1.2. Seleccionar i organitzar informació rellevant d'acord amb uns objectius previs sobre els factors de la producció artística a partir de diverses textos orals i escrits, continus i discontinus utilitzats com a fonts per mitjà de busques en biblioteques; visites a museus, monuments i altres llocs d'interès per a l'art; llocs d'Internet amb especial atenció als museus i visites virtuals i aplicar estratègies, segons el seu nivell, de busca, registre, selecció i organització de la informació i decidir si estes fonts són adequades, fiables, suficients i si tenen algun biaix per la seua procedència i context de creació.</p> <p>BL1.3. Interpretar i analitzar les dades, evidències i informació directament de l'obra d'art o presentades en forma d'imatges, gràfiques, diagrames, taules, mapes conceptuals o esquemes i evitar juís sobre el passat en termes exclusius dels valors del present.</p> <p>BL1.4. Comunicar de forma oral o per escrit el procés d'aprenentatge i els seus resultats per mitjà de textos corresponents a diversos gèneres, complir els requisits formals, l'adequació, la coherència i la correcció gramatical corresponent al seu nivell educatiu per a transmetre de forma organitzada els seus coneixements, interactuar en diversos àmbits amb un llenguatge no discriminatori i utilitzar la terminologia conceptual adequada.</p>	<p>CAA SIEE</p> <p>CCL CD CAA</p> <p>CCL CD CAA</p> <p>CCL CAA</p> <p>CD CCL</p> <p>CSC CEC</p> <p>CSC CAA</p>
--	--	--

--	--	--

<p>causalitat entre diversos fets artístics.</p> <p>Ús de ferramentes TIC per a organitzar (marcadors socials), interpretar la informació i crear continguts en diferents formats: textos, línies de temps, blog, wiki, web, presentació de diapositives, murals, pòsters, vídeo, debats, exposicions orals, etc.</p> <p>Ús d'entorns d'aprenentatge col·laboratiu.</p> <p>Habilitats de comunicació pròpies del seu nivell.</p> <p>Assumpció de diferents rols en equips de treball.</p> <p>Solidaritat, tolerància, respecte i amabilitat.</p> <p>Tècniques d'escolta activa: parafrasejar, resumir.</p> <p>Diàleg igualitari.</p> <p>Coneixement d'estructures i tècniques d'aprenentatges cooperatiu.</p> <p>Imaginació i creativitat.</p> <p>Autoconeixement. Valoració de fortaleses i debilitats. Autoconcepte positiu. Proactivitat.</p> <p>Autoregulació d'emocions, control de l'ansietat i incertesa i capacitat d'automotivació. Resiliència, superar obstacles i fracassos. Perseverança, flexibilitat.</p> <p>Procés estructurat de presa de decisions.</p> <p>Estratègies de pensament: pensament alternatiu, causal i conseqüencial, mitjans-fi, de perspectiva i alternatiu.</p> <p>Sentit crític i de la responsabilitat.</p>	<p>BL1.5. Usar diferents ferramentes informàtiques per a buscar, seleccionar i emmagatzemar diversos documents, considerats com a fonts, de forma contrastada en mitjans digitals i col·laborar i comunicar-se per a elaborar continguts i interpretar-los compartint la informació en entorns virtuals d'aprenentatge i adoptar un comportament que previnga males pràctiques.</p> <p>BL1.6. Argumentar la necessitat de conservació del patrimoni artístic i cultural i de conèixer els criteris utilitzats per a la seua restauració aportant raons, fets i evidències sobre el valor social de les obres d'art, la seua consideració i conservació en la història, el paper de la normativa legal, de les institucions i dels mecenes i aplicar esta argumentació a casos concrets de conservació o restauració que siguen o hagen sigut objecte de debat social</p> <p>BL1.7. Organitzar un equip de treball distribuint responsabilitats i gestionant recursos perquè tots els seus membres participen i arriben a les metes comunes, influir positivament en els altres i generar implicació en la tasca i utilitzar el diàleg igualitari per a resoldre conflictes i discrepàncies actuant amb responsabilitat i sentit ètic.</p> <p>BL1.8. Gestionar de forma eficaç tasques o projectes, fer propostes creatives i confiar en les seues possibilitats, mostrar energia i entusiasme durant el seu desenrotllament, prendre decisions raonades assumint riscos i responsabilitzar-se de les pròpies accions i de les seues conseqüències.</p> <p>BL1.9. Buscar i seleccionar informació sobre entorns acadèmics i professionals vinculats amb la història de l'art i analitzar els coneixements, habilitats i competències necessàries per al seu desenrotllament i comparar-les amb les pròpies aptituds i interessos per a generar la presa de decisions.</p>	<p>SIEE</p> <p>SIEE</p>
---	--	-------------------------

Bloc 2.: Arrels de l'art europeu: el llegat de l'art clàssic. Curs 2n Batxillerat		
Continguts	Criteris d'avaluació	Competències
<p>Grècia i la creació del llenguatge clàssic. Principals manifestacions artístiques. Nocions d'orde i cànon. Evolució de l'art grec: l'hel·lenisme. La visió del classicisme a Roma. L'ús de models grecs i la innovació romana. L'art al servici del poder: arquitectura civil i religiosa, retrat, relleu històric, pintura i mosaic. El llegat artístic de la Hispània romana.</p>	<p>BL2.1. Reconèixer els canvis evolutius en els conceptes bàsics i els continguts semàntics de la producció artística utilitzant com a model obres de les cultures grega i romana i aplicar este coneixement a la selecció, classificació, anàlisi i interpretació de les obres d'art.</p>	<p>CEC CAA</p>
	<p>BL2.2. Reconèixer els conceptes d'orde i cànon en les manifestacions artístiques clàssiques i en les posteriors, exemplificar amb obres d'art i altres documents la seua evolució i comprovar la influència formal i conceptual de l'art grec en els moviments artístics posteriors.</p>	<p>CEC</p>
	<p>BL2.3. Comparar la producció artística de Grècia i Roma tenint en compte el tipus d'obres, tècniques, formes i concepcions estètiques i explicar la correspondència entre els canvis en la producció artística i el context historicocultural (funció social de l'art i relació entre clients i artistes) a través de fonts diverses.</p>	<p>CEC</p>

Bloc 3: El naixement de la tradició artística occidental: l'art medieval. Curs 2n Batxillerat		
Continguts	Criteris d'avaluació	Competències

<p>L'aportació del cristianisme a l'arquitectura i la iconografia: edificacions; pintura i mosaic; Bizanci.</p> <p>Configuració i desenrotllament de l'art romànic: el preromànic a la península Ibèrica; esglésies i monestirs; la iconografia romànica; escultura i pintura; el camí de Sant Jaume. L'aportació del gòtic, expressió d'una cultura urbana: la catedral i l'arquitectura civil; escultura; catedrals mediterrànies. La llarga duració del gòtic a la península Ibèrica. Nocions d'asincronia i continuïtat. La pintura italiana i flamenca, origen de la pintura moderna.</p>	<p>BL3.1. Identificar les continuïtats i les novetats que es donen en l'art occidental entre els segles IV i XV (paleocristià, bizantí, preromànic, romànic, gòtic i hispanomusulmà) i establir els elements bàsics de l'evolució artística (les tècniques, les formes, els tipus d'obres, la utilitat i el valor simbòlic) per mitjà de la comparació i anàlisi d'obres i l'ús d'altres fonts textuais.</p> <p>BL3.2. Explicar les relacions entre les formes característiques, les tècniques utilitzades i el llenguatge simbòlic de les imatges i els espais arquitectònics de l'art medieval occidental (romànic i gòtic) amb el seu context històric i cultural prestant especial atenció a la producció a la península Ibèrica i destacar la funció social de l'art i les relacions entre artistes i clients utilitzant diverses fonts històriques.</p>	<p>CSC CEC</p> <p>CSC CEC</p> <p>CEC CAA</p>
	<p>BL3.3. Reconèixer les innovacions de la pintura del segle XIV en el nord d'Itàlia (Giotto) i la del segle XV a Flandes (Van Eyck, El Bosch, Van der Weyden) com a resultat de les corresponents tradicions artístiques i com l'anunci d'alguns trets de la pintura moderna per mitjà de la comparació de l'obra d'estos artistes amb la pintura gòtica i argumentar el valor d'estes innovacions en la història de l'art.</p>	

Bloc 4: El desenrotllament i l'evolució de l'art europeu en el món modern. Curs 2n Batxillerat

Continguts	Criteris d'avaluació	Competències
------------	----------------------	--------------

<p>El Renaixement: origen i desenvolupament del nou llenguatge artístic: proporció i harmonia, perspectiva, referents clàssics, humanisme; Aportacions dels grans artistes del renaixement italià.</p> <p>El manierisme.</p> <p>La recepció de l'estètica renaixentista a la península Ibèrica.</p> <p>El Barroc: unitat i diversitat, el llenguatge artístic al servici del poder civil i eclesiàstic; l'urbanisme, esglésies i palaus.</p> <p>El barroc hispànic. Urbanisme i arquitectura. Imatgeria barroca.</p> <p>L'aportació de la pintura espanyola: les grans figures del Segle d'Or.</p> <p>El segle XVIII: la pervivència del barroc; el refinament rococó.</p> <p>El desenvolupament del mercat de l'art: l'obra com a valor d'intercanvi; la posició social de l'artista; mecenes, antiquaris i col·leccionistes.</p>	<p>BL4.1. Explicar els canvis i continuïtats que es donen en el llenguatge artístic des del segle XV fins al XVIII i detectar les modificacions que s'introdueixen en este període en el concepte d'art, la seua finalitat i les formes artístiques per mitjà d'esquemes o sistemes gràfics que permeten representar estos processos.</p> <p>BL4.2. Situar en el seu context històric i social els estils artístics del període estudiat (renaixentista, manierista, barroc i rococó), classificar la producció artística a partir de les seues característiques formals i la destinació que es dona a les obres d'art i detectar la diversitat de resultats i les influències encreuades que es produeixen.</p> <p>BL4.3. Destacar els canvis que es produeixen durant el període estudiat en la consideració social de l'art i dels artistes i exemplificar-los a través de la biografia d'alguns artistes significatius tenint en compte les modificacions en el procés creatiu (el paper dels mecenes, l'ús de coneixements científics i el treball intel·lectual) i la influència en el desenvolupament posterior de l'activitat artística.</p>	<p>CEC</p> <p>CSC</p> <p>CEC</p> <p>CEC</p> <p>CSC</p>
--	--	--

Bloc 5: El segle XIX: l'art d'un món en transformació. Curs 2n Batxillerat		
Continguts	Criteris d'avaluació	
<p>L'art de la Il·lustració a la revolució burgesa: La figura de Goya.</p> <p>Neoclassicisme i romanticisme.</p> <p>La revolució industrial i l'impacte en l'art: l'evolució i renovació del</p>	<p>BL5.1. Representar la continuïtat i les innovacions en el llenguatge artístic que es donen en el segle XIX per mitjà de l'elaboració de línies de temps o un altre sistema gràfic on es representen la seua duració, el moment de la</p>	<p>CSC</p> <p>CEC</p>

<p>llenguatge artístic; el realisme; l'impressionisme; Rodin; el simbolisme: els postimpressionistes i el germen de les avantguardes del segle XX.</p> <p>Els nous materials en l'arquitectura. L'historicisme. El modernisme. L'Escola de Chicago. El naixement de l'urbanisme modern.</p> <p>El paper de les acadèmies i museus en la valoració de les obres d'art. El mercat de l'art: salons, galeries privades i marxants. La consideració social de l'artista i la seua obra.</p>	<p>creació de les obres més significatives, la seua sincronia o la seua asincronia i la seua simultaneïtat amb fets o processos històrics significatius i detectar les modificacions en els elements que el configuren (tema, volum, composició utilitat, color, materials...), les influències mútues entre les tendències artístiques del període i la relació amb el seu context històric.</p> <p>BL5.2. Argumentar el nou concepte d'obra d'art sorgit de la tensió entre tradició (concepte d'obra d'art, convencionalismes expressius) i innovació (nous materials i usos, modificació del codi lingüístic) i contrastar les raons, opinions i creacions dels partidaris de la tradició acadèmica i les dels que defenen les novetats en l'ús de materials i formes de llenguatge artístic per mitjà de l'anàlisi d'obres, textos i documents significatius (epistolaris, manifestos, crítiques d'art, etc.).</p> <p>BL5.3. Explicar les transformacions en l'activitat creadora dels artistes i en els interessos dels clients que es produeixen per l'aparició d'un nou mercat de l'art, els canvis en la consideració social de l'art i dels artistes, el seu procés d'aprenentatge de l'ofici i exemplificar-les fent referència a obres d'art, dades biogràfiques i esdeveniments rellevants.</p>	<p>CSC CEC</p> <p>CSC CEC</p>
---	--	---------------------------------------

Bloc 6: La ruptura de la tradició: l'art en la primera mitat del segle XX. Curs 2n Batxillerat

Continguts	Criteris d'avaluació	Competències
------------	----------------------	--------------

<p>El fenomen de les avantguardes: fauisme; cubisme; futurisme.</p> <p>Els moviments artístics fins a la II Guerra Mundial: tendències objectives, subjectives i utòpiques.</p> <p>Renovació del llenguatge arquitectònic: els nous materials, el funcionalisme.</p> <p>Ús d'estratègies per al debat. Elaboració d'arguments.</p> <p>Procediments de cita.</p> <p>Estratègies per a l'escolta activa.</p>	<p>BL6.1. Exemplificar l'evolució del llenguatge artístic en la primera mitat del S. XX i la seua relació amb el context històric en què es produeix i detectar les continuïtats, les aportacions rellevants de cada moviment artístic d'este període, les seues formes d'expressió més destacades i les influències que es donen entre estes a partir de l'anàlisi de documents i de l'elaboració de línies de temps que arrepleguen la duració aproximada i de diagrames.</p> <p>BL6.2. Debatre sobre les relacions que hi ha entre la producció artística i el paper que s'assigna a l'art en el model de societat que defenen els creadors o els clients, per mitjà de l'anàlisi d'algunes obres, biografies d'artistes, manifestos, textos teòrics i altres documents rellevants i constatar la seua influència en l'evolució de l'activitat artística.</p> <p>BL6.3. Analitzar les distintes tendències i moviments artístics atenent la seua concepció de l'art (funcional, objectiu... o bé subjectiu, expressionista</p>	<p>CSC CEC</p> <p>CSC CEC</p> <p>CSC CEC CAA</p>
	<p>fantàstic, etc.) i a les seues formes de llenguatge (figuració, abstracció, etc.) a partir de documents i textos històrics, exemples d'obres d'art i plantilles que continguen criteris de classificació.</p>	

Bloc 7: La universalització de l'art des de la segona mitat del segle XX. Curs 2n Batxillerat		
Continguts	Criteris d'avaluació	Competències
<p>L'estil internacional en arquitectura i altres tendències: high tech, l'arquitectura postmoderna.</p> <p>Les arts plàstiques: de les segones avantguardes a la postmodernitat.</p> <p>Nous sistemes visuals: fotografia, cine i televisió, cartells, còmic.</p> <p>La combinació de llenguatges expressius.</p> <p>L'impacte de les noves tecnologies en la difusió i la creació artística.</p> <p>Art i cultura visual de masses.</p>	<p>BL7.1. Analitzar les novetats que introdueixen els moviments artístics de la segona mitat del segle XX, les relacions que tenen amb les formes expressives del període anterior i els nous usos a què es destinen les obres d'art i relacionar estos elements entre si i amb el seu context històric i cultural per mitjà de l'elaboració d'un esquema gràfic a partir de l'anàlisi d'obres d'art i documents obtinguts en Internet.</p> <p>BL7.2. Inferir els efectes que tenen les noves tecnologies per a la creació artística i per a la difusió de l'art a partir de l'estudi i anàlisi de de textos i obres d'art.</p> <p>BL7.3. Identificar el llenguatge expressiu particular en els productes audiovisuals (cine, televisió, còmic, cartells...) i en alguns objectes de la vida quotidiana (roba, útils domèstics, mobiliari urbà...) i exemplificar a partir de casos concrets l'aplicació</p>	<p>CSC CEC</p> <p>CSC CEC</p> <p>CEC</p>

	dels llenguatges de les tendències artístiques estudiades.	
--	--	--

COMPETÈNCIES DEL CURRÍCULUM
CCLI: competència comunicació lingüística.
CMCT: competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia.
CD: competència digital.
CAA: competència aprendre a aprendre.
CSC: competències socials i cíviques.
SIEE: sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.
CEC: consciència i expressions culturals.

Annex 2: Desenvolupament de les sessions de la UD

Sessió 1 i sessió 2 i sessió 3:

Nom: Les avantguardes històriques segle XX. Fauvisme, Cubisme, Expressionisme, La nova objectivitat, experiències abstractes, Dadaisme i Surrealisme

Àmbit: Història de l'Art **Objectius:**

- Estudiar els processos artístics del nostre temps, configuradors de la cultura visual que ens envolta.
- Entendre l'art modern sense separar els fets culturals dels científics i destacant la simultaneïtat de les ruptures, l'afonament o l'auge de moltes concepcions i teories, inclús en la pròpia història de l'art.
- Valorar el trencament amb la tradició i la recerca d'un nou llenguatge estètic, així com la creació d'una que suposa ruptures dels sistemes tradicionals de representació, de pressupòsits estètics i creatius.
- Comprendre les avantguardes i les seues propostes i intencions, analitzar no sols les obres sinó els programes
- Entendre les avantguardes com a moviments programàtics.
- Analitzar l'art contemporani i la nova relació suscitada per les avantguardes entre l'obra i el públic
- Valorar el paper de l'espectador per a completar l'obra i la incidència de l'art en la vida quotidiana

Competències bàsiques:

CCLI: competència comunicació lingüística.

CD: competència digital.

CAA: competència aprendre a aprendre.

CSC: competències socials i cíviques.

CEC: consciència i expressions culturals

Metodologia:

- **Diagnòstic inicial:** En l'inici del temari es partirà dels coneixements previs a partir d'imatges que mostren les característiques de cada període.
- **Classe expositiva:** Explicació dels continguts
- **Interdisciplinarietat:** relació amb altres manifestacions de cada uns dels períodes a estudiar, com la literatura, la fotografia, el cinema, la música, etc.
- **Paper actiu de l'alumnat:** La classe serà oberta i participativa

Materials i temporalització: 3 sessions de 55 minuts, i els materials necessaris per a desenvolupar l'activitat seran:

- Accés a internet

- Imatges web
- Apunts facilitats pel professor/a
- Qüestionari (Per a la tercera sessió) **Espais:** Aula de referència

Desenvolupament:

En l'inici de les tres sessions, es preguntaran els coneixements previs que té l'alumnat, acompanyats d'imatges que els faciliten l'explicació posterior i els servisquen de guia, posteriorment es durà a terme una classe expositiva que seguirà els apunts que en l'inici de la classe es repartiran als estudiants (elaborats pel docent), s'explicaran els continguts i finalment es contestaran les preguntes que els estudiants vulguin fer al docent, ja que recordem que l'alumnat ha d'adoptar un paper actiu per això la classe serà oberta i participativa. Es donaran els apunts (material proporcionat pel professor/a per a cada estudiant, aquest material inclourà tots els apunts de la Unitat didàctica).

En la segona part de la tercera sessió es realitzarà el qüestionari.

Avaluació:

El mètode d'avaluació d'aquesta sessió serà l'observació directa de l'alumnat. A més a més, també s'avalua la participació en classe i les intervencions o les preguntes en relació amb el temari. També s'avaluarà la participació activa i l'elaboració del qüestionari en relació amb el temari, en la segona part de la tercera sessió.

També es plantejarà l'activitat que l'alumnat ha de realitzar sobre el Cubisme i Picasso: La Webquest, amb la que han de dur a terme un treball escrit i una exposició oral del treball escrit que realitzen. Es durà a terme l'explicació de l'activitat.

Accés Webquest: <https://sites.google.com/site/webquestpicassoester/>

Sessió 4 i sessió 5:

Nom: El Moviment Modern i la màquina de viure. La forma segueix a la funció. L'arquitectura racionalista

Objectius:

- Valorar la importància i la rellevància del concepte i de la denominació de patrimoni historicoartístic i com ha variat de manera significativa la consideració general de l'obra d'art com a bé social i cultural.
- Conèixer la pròpia evolució del concepte de patrimoni, des de la concepció més arcaica a la que entén el patrimoni com un enriquiment del coneixement del ser humà i de la seua història.

- Entendre el concepte del “gust”, la seua evolució i les seues oscil·lacions que implica en la nostra cultura.
- Comprendre les noves propostes arquitectòniques del segle XX, així com les noves tendències i allò que les determina i les contraposa amb altres
- Valorar les propostes arquitectòniques més modernes i actuals com a noves formes de creació artística.
- Motivar a l’alumnat a ser crítics i desenrotllar el gust personal i mostrar opinions pròpies i ben argumentades

Metodologia:

- **Diagnòstic inicial:** En l’inici del temari es partirà dels coneixements previs a partir d’imatges que mostren les característiques de cada període.
- **Classe expositiva:** Explicació dels continguts
- **Interdisciplinarietat:** relació amb altres manifestacions de cada uns dels períodes a estudiar, com la literatura, la fotografia, el cinema, la música, etc.
- **Paper actiu de l’alumnat:** La classe serà oberta i participativa

Materials i temporalització:

2 sessió de 55 minuts, i els materials necessaris per a desenvolupar l’activitat seran:

- Accés a internet
- Imatges web
- Apunts facilitats pel professor/a

Espais: Aula de referència

Desenvolupament:

En l’inici de la classe es pregunten els coneixements previs que té l’alumnat, i es fa referència al la part del qüestionari que van realitzar en relació amb aquest contingut, per a veure els seus coneixements prèvis. Posteriorment es durà a terme una classe expositiva que seguirà els apunts que en l’inici de la classe es repartiran als estudiants (elaborats pel docent), s’explicarà El moviment modern: el concepte de funcionalisme i racionalisme. La Bauhaus i la figura de Le Corbusier. A més a més l’alumnat tindrà al seu abast l’obra teòrica de Le Corbusier que és La Carta d’Atenes on es recullen els punts principals del Racionalisme, a més cal fer efectiva la relació de l’obra d’art amb els textos.

Finalment es contestaran les preguntes que els estudiants vulguen fer al docent, ja que recordem que l’alumnat ha d’adoptar un paper actiu per això la classe serà oberta i participativa.

Avaluació : El mètode d'avaluació directa de l'alumnat. A més a més, també s'avalua la participació en classe i les intervencions o les preguntes en relació amb el temari.

Sessió 6 i sessió 7:

Nom: American way of life. Context històric, expressionisme abstracte, informalisme europeu, abstracció postpictòrica, Mòn Pop

Objectius:

- Estudiar els processos artístics del nostre temps, configuradors de la cultura visual que ens envolta.
- Entendre l'art modern sense separar els fets culturals dels científics i destacant la simultaneïtat de les ruptures, l'afonament o l'auge de moltes concepcions i teories, inclús en la pròpia història de l'art.
- Valorar el trencament amb la tradició i la recerca d'un nou llenguatge estètic, així com la creació d'una que suposa ruptures dels sistemes tradicionals de representació, de pressupòsits estètics i creatius.
- Comprendre les avantguardes i les seues propostes i intencions, analitzar no sols les obres sinó els programes
- Entendre les avantguardes com a moviments programàtics.
- Analitzar l'art contemporani i la nova relació suscitada per les avantguardes entre l'obra i el públic
- Valorar el paper de l'espectador per a completar l'obra i la incidència de l'art en la vida quotidiana

Metodologia:

- **Diagnòstic inicial:** En l'inici del temari es partirà dels coneixements previs a partir d'imatges que mostren les característiques de cada període.
- **Classe expositiva:** Explicació dels continguts
- **Interdisciplinarietat:** relació amb altres manifestacions de cada uns dels períodes a estudiar, com la literatura, la fotografia, el cinema, la música, etc.
- **Paper actiu de l'alumnat:** La classe serà oberta i participativa

Materials i temporalització:

2 sessió de 55 minuts, i els materials necessaris per a desenvolupar l'activitat seran:

- Accés a internet
- Imatges web
- Apunts facilitats pel professor/a **Espais:** Aula de referència

Desenvolupament:

En l'inici de la classe es pregunten els coneixements previs que té l'alumnat, acompanyat d'imatges. Posteriorment es durà a terme una classe expositiva que seguirà els apunts que en l'inici de la classe es repartiran als estudiants (elaborats pel docent), s'explicaran els continguts. Finalment es contestaran les preguntes que els estudiants vulguen fer al docent, ja que recordem que l'alumnat ha d'adoptar un paper actiu per això la classe serà oberta i participativa.

Avaluació :

El mètode d'avaluació directa de l'alumnat. A més a més, també s'avalua la participació en classe i les intervencions o les preguntes en relació amb el temari.

Sessió 8 i sessió 9:

Nom: Arquitectura. L'estil internacional

L'organicisme. Wright. L'arquitectura postmoderna. Arquitectura Tardomoderna. High-Tech i la Deconstrucció, Urbanisme segle XX. Nous sistemes visuals: fotografia, cine i televisió, cartells, còmic.

Objectius:

- Valorar la importància i la rellevància del concepte i de la denominació de patrimoni historicoartístic i com ha variat de manera significativa la consideració general de l'obra d'art com a bé social i cultural.
- Conèixer la pròpia evolució del concepte de patrimoni, des de la concepció més arcaica a la que entén el patrimoni com un enriquiment del coneixement del ser humà i de la seua història.
- Entendre el concepte del "gust", la seua evolució i les seues oscil·lacions que implica en la nostra cultura.
- Comprendre les noves propostes arquitectòniques del segle XX, així com les noves tendències i allò que les determina i les contraposa amb altres

- Valorar les propostes arquitectòniques més modernes i actuals com a noves formes de creació artística.
- Motivar a l'alumnat a ser crítics i desenrotllar el gust personal i mostrar opinions pròpies i ben argumentades

Metodologia:

- **Diagnòstic inicial:** En l'inici del temari es partirà dels coneixements previs a partir d'imatges que mostren les característiques de cada període.
- **Classe expositiva:** Explicació dels continguts
- **Interdisciplinarietat:** relació amb altres manifestacions de cada uns dels períodes a estudiar, com la literatura, la fotografia, el cinema, la música, etc.
- **Paper actiu de l'alumnat:** La classe serà oberta i participativa

Materials i temporalització:

2 sessions de 55 minuts, i els materials necessaris per a desenvolupar l'activitat seran:

- Accés a internet
- Imatges web
- Apunts facilitats pel professor/a **Espais:** Aula de referència

Desenvolupament:

En l'inici de les sessions es pregunten els coneixements previs que té l'alumnat, posteriorment es durà a terme una classe expositiva que seguirà els apunts que en l'inici de la classe es repartiran als estudiants (elaborats pel docent), s'explicarà l'organicisme amb la figura de Wright i l'arquitectura postmoderna amb les característiques que la fan pròpia i la diferencien de l'arquitectura racionalista. També s'explicaran les últimes tendències com la High Tech, així com els nous sistemes visuals: fotografia, cine i televisió, cartells, còmic.

Finalment es contestaran les preguntes que els estudiants vulguen fer al docent, ja que recordem que l'alumnat ha d'adoptar un paper actiu per això la classe serà oberta i participativa.

Avaluació: El mètode d'avaluació directa de l'alumnat. A més a més, també s'avalua la participació en classe i les intervencions o les preguntes en relació amb el temari.

Sessió 10: Debat i reflexió individual sobre les tendències arquitectòniques

Objectius:

- Valorar la importància i la rellevància del concepte i de la denominació de patrimoni historicoartístic i com ha variat de manera significativa la consideració general de l'obra d'art com a bé social i cultural.
- Conèixer la pròpia evolució del concepte de patrimoni, des de la concepció més arcaica a la que entén el patrimoni com un enriquiment del coneixement del ser humà i de la seua història.
- Entendre el concepte del "gust", la seua evolució i les seues oscil·lacions que implica en la nostra cultura.
- Comprendre les noves propostes arquitectòniques del segle XX, així com les noves tendències i allò que les determina i les contraposa amb altres
- Valorar les propostes arquitectòniques més modernes i actuals com a noves formes de creació artística.
- Motivar a l'alumnar a ser crítics i desenvolupar el gust personal i mostrar opinions pròpies i ben argumentades

Metodologia:

- La classe serà oberta i participativa

Materials i temporalització:

L'activitat es desenvoluparà en una sessió de 55 minuts, i els materials necessaris per a desenvolupar l'activitat seran:

- Accés a internet
- Imatges web
- Apunts facilitats pel professor/a
- Mòbils o dispositius electrònics per a buscar textos i imatges **Espais:** Aula de referència

Desenvolupament:

En aquesta classe, es durà a terme un debat. L'alumnat durà a terme l'elaboració d'arguments, lectura de textos, cerca d'imatges amb els mòbils i participació en el debat a classe sobre les diverses tendències que configuren l'arquitectura al segle XX, allò que les fa diferents i els elements que les caracteritzen (El moviment modern: el

funcionalisme. La Bauhaus. Le Corbusier. L'organicisme. Wright. L'arquitectura postmoderna. Últimes tendències i una reflexió individual.

Avaluació:

El mètode d'avaluació directa de l'alumnat. A més a més, també s'avalua la participació en classe i les intervencions o les preguntes en relació amb el temari. Posteriorment es contestarà una pregunta i es valorarà la reflexió personal de l'alumnat.

Sessió 11: Visita optativa a les Facultats de Blasco Ibañez (Arquitectura Racionalista) i a la Ciutat de les Arts i les Ciències (Arquitectura orgànica i High Tech) per a veure l'obra *in situ*.

Objectius:

- Valorar la importància i la rellevància del concepte i de la denominació de patrimoni historicoartístic i com ha variat de manera significativa la consideració general de l'obra d'art com a bé social i cultural.
- Conèixer la pròpia evolució del concepte de patrimoni, des de la concepció més arcaica a la que entén el patrimoni com un enriquiment del coneixement del ser humà i de la seua història.
- Entendre el concepte del "gust", la seua evolució i les seues oscil·lacions que implica en la nostra cultura.
- Comprendre les noves propostes arquitectòniques del segle XX, així com les noves tendències i allò que les determina i les contraposa amb altres
- Valorar les propostes arquitectòniques més modernes i actuals com a noves formes de creació artística.
- Motivar a l'alumnat a ser crítics i desenrotllar el gust personal i mostrar opinions pròpies i ben argumentades

Continguts: Arquitectura noves tendències

Metodologia:

La visita serà oberta i participativa

Materials i temporalització:

L'activitat es desenvoluparà en una dia a la ciutat de València i el desenvolupament queda detallant anteriorment.

Al finalitzar cada un dels temes a donar en l'assignatura, si es possible, es dedicarà una sessió per a resoldre dubtes.

Si és possible, es deixarà una sessió abans de la prova final per a solucionar dubtes enfront del temari.

Prova final: maig en al setmana d'exàmens

Annex 3: Exemple d'apunts teòrics facilitats a l'estudiant, també es facilitaran els Power Point amb les imatges corresponents.

L'ART DEL SEGLE XX.

MARC HISTÒRIC.

EL SEGLE DEL PROGRÉS.

És impossible fer un inventari, ni tan sols aproximat, de tots els canvis científics o tecnològics que s'han produït al llarg del segle XX: nous mitjans de transport (automòbil, avió, nau espacial), comunicació i reproducció (cinema, ràdio, televisió, vídeo, internet), màquines elèctriques d'ús quotidià o industrial (des dels electrodomèstics més elementals fins l'ordinador), descobriments de la ciència en tots els vessants (teoria de la relativitat, coneixements sobre la genètica o l'àtom), avanços en la medicina... Com a resultat, l'ésser humà ha assolit un control sobre la natura inimaginable en qualsevol època anterior.

Aquesta revolució tecnològica i científica ha anat paral·lela a una extensió de la vida urbana i a un creixement econòmic sense precedents, que han desembocat en l'anomenada "societat del benestar" actual, i han permès que, en termes globals, els éssers humans visquen millor que els seus avantpassats.

Tanmateix, aquest progrés ha tingut una part fosca. D'una banda, la desigualtat en el repartiment de la riquesa ha dividit el planeta en dos mons, interdependents però polaritzats: el subdesenvolupat i el desenvolupat (aquest, amb importants bosses de marginació al seu interior). D'altra banda, les crisis econòmiques periòdiques desestabilitzen cíclicament les estructures del capitalisme, injustes per definició, i han generat atur i conflictivitat social. Finalment, la sobreexplotació dels recursos naturals ha plantejat problemes seriosos relacionats amb l'exhauriment d'aquests i amb l'equilibri del medi ambient.

EL SEGLE DE LA DESTRUCCIÓ MASSIVA.

L'avanç tecnològic i científic ha tingut també conseqüències molt negatives: el potencial assolador de les armes, posat de manifest en nombroses conflictes bèl·lics, sobretot amb la IIGM i l'amenaça posterior (guerra freda).

EL SEGLE DEL POBLE.

El segle XX és el segle de la democràcia, que es fa efectiva amb la conquesta del sufragi femení, el reconeixement universal dels drets humans, i l'extensió d'aquest règim polític per àrees cada vegada més grans del planeta. La revolució russa (1917) suposa la primera ocasió històrica de fer possible la utopia i posar fi a l'explotació de la majoria per part d'uns pocs. Amb aquesta, s'inicia la sèrie de revolucions populars (quasi sempre frustrades) que es van succeir al llarg del segle.

El nacionalisme impulsarà importants moviments populars, que canviaran el mapa polític mundial: la desmembració dels imperis europeus, l'eliminació de les colònies dominades per les potències europees (descolonització), etc. També apareixen els totalitarismes (feixisme, nazisme,...), que impliquen la negació de la democràcia.

INFLUÈNCIA DELS CANVIS HISTÒRICS SOBRE L'ART.

Al llarg del segle XIX, la revolució tecnològica i científica configura un **món nou**, que s'incorpora a poc a poc a l'art: nous materials en arquitectura; ruptura dels convencionalismes dins de la pintura. Però es pot dir que l'art, l'any 1900, encara no s'ha adaptat a les necessitats de la vida moderna.

Les noves teories científiques (teories matemàtiques, teoria de la relativitat d'Einstein) tenen una àmplia repercussió en el món artístic, ja que posen en entredit les bases tradicionals de l'art: la representació de la realitat deixa de ser una finalitat, i s'entra en una nova dimensió. També les teories sobre el subconscient (Sigmund Freud, fundador del psicoanàlisi) qüestionen la llibertat de les persones en els seus actes, i els vinculen a la sexualitat, la qual cosa també es veurà reflectit en l'art.

Es plantegen problemes nous: la soledat de l'ésser humà, la relació entre els sexes o entre les classes socials, el protagonisme de les masses, etc. En aquestes circumstàncies, l'art tradicional, nascut dins de societats preindustrials, ja només serveix com a plaer estètic, no per a atendre la complexitat del món urbà i industrial. Els nous artistes protagonitzen un canvi dràstic, apostant per la rebel·lia, per la llibertat.

Durant la primera meitat del segle XX l'art experimenta profundes transformacions. Els artistes són interdisciplinars, i comparteixen el principi de "no imitació del passat ni de la naturalesa". Els nous corrents artístics són el reflex d'un món canviant.

Entre 1905 i la Primera Guerra Mundial es crea allò fonamental de l'art del segle XX, gràcies a les anomenades **avantguardes històriques o ismes**, i al moviment modern en arquitectura (que no estudiarem).

Antecedents. El nou art no naix del no-res. Es desenvolupa a partir de: -

Els postimpressionistes.

- L'art primitiu, sobretot africà, per tal de superar el naturalisme. Com diu *Kandinsky* en un escrit del 1911 (que es converteix quasi en un manifest del nou art), "igual que nosaltres, aquests artistes purs (els primitius) van intentar reflectir en les seues obres allò essencial".

Trets generals:

- Sensibilitat diferent, que defensa la confiança en el progrés, el trencament amb el passat i el culte a la novetat. Així, oposen el canvi continu (al qual se li dóna valor estètic) a la intemporalitat de la tradició clàssica.
- Es renega del naturalisme, la bellesa formal i els temes anecdòtics. - Els moviments (*ismes*) se succeeixen de forma vertiginosa.
- El nou art provoca l'escàndol i el rebuig del públic.
- Si observem de forma superficial les primeres avantguardes, el panorama és molt heterogeni. No obstant això, més enllà de les diferències, hi ha punts que els uneixen:
- L'afirmació de l'obra d'art com a objecte autònom.
- La llibertat del creador.

El centre de creació serà de nou París (fauvisme, cubisme), tot i que hi hauran altres centres importants, a Alemanya (expressionisme: crítica més ferotge contra el sistema), Itàlia (futurisme: crit contra la tradició i en favor del progrés), Rússia, Holanda, Viena.

Després de l'impacte de la IGM, en el període d'entreguerres sorgeixen iniciatives en favor d'un món diferent: els artistes creuen en la capacitat de l'art modern per a transformar la societat: denunciant l'absurditat d'allò que és vigent (dadaisme), ajudant a construir la utopia (constructivisme, racionalisme) o alliberant espiritualment l'ésser humà (surrealisme). El curs de la història a partir dels anys trenta extingirà aquestes creences.

La IIGM propicia el trasllat dels artistes europeus més importants als EUA: Nova York esdevé la nova capital mundial de l'art en la segona meitat de segle. Fins als anys 70 es desenvolupen les "segones avantguardes". Se superen els gèneres convencionals de pintura i escultura, i apareixen suports nous (fotografia, cinema, publicitat, vídeo, internet).

La societat de consum difon les avantguardes, de manera que els artistes, en general, renunciïn a canviar la societat, però no renunciïn a la crítica, el joc, la sorpresa o la provocació. El públic, per tant, s'amplia, tot i que no s'arriba a aconseguir que l'art modern entre en la cultura de masses. A partir dels anys 70 s'encunya el confús terme **postmodernitat**, que marca la fi de les avantguardes i de la seua creença en el progrés i en la innovació contínua. L'art sovint torna a utilitzar fórmules del passat, busca l'escàndol (més com a màrqueting que com a provocació), esdevé espectacle i negoci, sota els dictats dels comissaris d'exposicions, que marquen les tendències de la moda. Tot i això, encara continua sent testimoni lliure del món que l'envolta.

LES AVANTGUARDES HISTÒRIQUES: EL FAUVISME.

El 1905 apareixen el fauvisme a França i l'expressionisme a Alemanya, considerats com les dues primeres avantguardes del segle XX. Ambdós moviments, seguint el camí iniciat per Gauguin i Van Gogh, conceben la pintura com a mitjà d'expressió de l'experiència vital. No suposen encara un tall radical amb allò anterior, però són un pas decisiu envers la superació de l'art tradicional.

EL FAUVISME.

Aquest nom agrupa un conjunt de pintors (Derain, Vlaminck, Braque,...) que, durant un breu espai de temps (1905-1907) van actuar sota la influència de Matisse. Són pintors profundament vitalistes, intenten plasmar en el quadre l'alegria de viure i la bellesa de les coses mitjançant el color, del qual els interessa, sobretot, la capacitat per a transmetre emocions, independentment de la major o menor aproximació al naturalisme.

Per tant, l'acte de pintar no se sotmet a cap de les normes de la pintura tradicional, i esdevé una mena d'alliberament.

Henri Matisse, (1869-1954).

És l'ànima del fauvisme, moviment al qual es va mantenir fidel fins a la mort. Els trets del seu estil els podem apreciar a l'obra *L'habitació roja*:

- L'artista no copia del natural, sinó que reflecteix les sensacions o emocions que sent davant d'una realitat concreta.
- Aquestes sensacions les materialitza mitjançant el color, sobretot del roig, que aplica de forma plana, emmarcat amb línies en forma d'arabesc.
- La resta d'elements de la composició se subordinen al color:

La perspectiva: la separació entre els objectes desapareix, i formen un continu.

Les formes: estan simplificades al màxim, bidimensionals i sotmeses al ritme del dibuix.

La llum: no hi ha clarobscur.

En definitiva, el quadre arriba a assolir una lògica interna desvinculada de la realitat.

CUBISME.

Origen del concepte.

Un crític d'art (Vauxcelles), el 1908, va dir que les obres de Braque estaven formades per cubs xicotets. És una creació conjunta de Braque (1882-1963) i Picasso. Altres representants: Juan Gris, Fernand Léger, etc.

Característiques:

Persegueix ser una forma de pintura més "vertadera", és a dir, representar allò real sense amagar el caràcter pla del quadre: renunciant, per tant, a l'il·lusionisme espacial. Per a fer-ho, **la realitat es redueix a principis geomètrics bàsics**, tractant d'integrar simultàniament tots els punts de vista que en posseïm. Com a resultat, el quadre està format per una sèrie de polígons (o cubs), cadascun dels quals correspon a un aspecte de l'objecte contemplat, i se n'obté una visió integral de totes les parts. És a dir, **desapareix el punt de vista únic**: els angles d'observació de l'objecte es multipliquen. Així, s'obté una quarta dimensió a partir de la suma de totes les perspectives.

Desapareix la perspectiva convencional, no hi ha primer pla ni fons, ja que depenen del punt on es col·loque l'espectador, i perquè no són possibles en la superfície bidimensional del llenç. La grandària i el detall no es basen, per tant, en les lleis de la perspectiva, sinó en la importància que hi dona la mirada del pintor.

El quadre deixa de ser una còpia de la realitat, i esdevé "equivalent" d'aquesta; ja no ens atrau per la seua bellesa naturalista, sinó per la seua bellesa purament pictòrica, pels elements formals, que ara són protagonistes absoluts.

Els interiors es representen mitjançant transparències; desapareix definitivament la llum, i s'exalta el pla encara més que en fauvisme. **Desapareixen els colors de la realitat**. Predominen els tons neutres: grisos, blancs, verds clars. Influències: Cézanne, l'art africà.

Etapas:

El cubisme es divideix en aquestes etapes:

1. Analítica, 1909-1914.
2. Hermètica, 1910-1912.
3. Sintètica, 1912-1914. En aquesta hi destaca Juan Gris.

El cubisme suposa una autèntica revolució que posa fi a la pintura del passat. Exercirà una gran influència en la resta de les avantguardes, cadascuna de les quals l'adapten als seus objectius. Així, els futuristes (Boccioni, Russolo, Balla, Severini) entren el llenguatge cubista per tal de representar el moviment i la velocitat.

PABLO RUIZ PICASSO. Málaga, 1881 – Mougins, 1973.

És un geni, la figura més important de l'art del segle XX. Suposa un punt sense retorn en l'evolució de l'art des del punt de vista formal, però també hi destaca el seu compromís amb els problemes que l'envolten, que converteix el seu art en símbol. L'alteració radical que Picasso provoca en l'art és semblant a la que viu la física amb Einstein.

ÈPOCA D'APRENTATGE.

Els primers anys viu a Màlaga (on tornarà en vacances); A Corunya, Barcelona (supera en un dia l'examen d'ingrés en l'Escola de Belles Arts de la Llotja, 1895), Madrid (en l'Acadèmia de San Fernando, 1897, que abandona prompte, ja que Madrid és un lloc més tancat i tradicional que Barcelona). Visita el Museu de El Prado, on destaca la influència de El Greco.

El seu aprenentatge es du a terme de forma vertiginosa: als catorze anys domina el dibuix i el color amb la mestria de Rafael. El 1898 cau malalt d'escarlatina. Torna a BCN i es trasllada a Horta d'Ebre (hui Horta de Sant Joan, Tarragona), amb el seu amic Manuel Pallarès. Anys després dirà Picasso: "Tot el que sé ho he après al poble d'en Pallarès". Tornarà a Barcelona el 1899, on destaca la seua presència al cafè *Els Quatre Gats*, on es realitzen tertúlies intel·lectuals, literàries i artístiques (l'avantguarda), dirigides pels pintors Ramon Casas i Santiago Rusiñol. 1900: primera exposició individual a *Els Quatre Gats*.

Als dineu anys es trasllada a París, on s'estableix definitivament a partir dels vint-i-tres. Primer rep clarament la influència de Toulouse-Lautrec, i més endavant de Matisse. Ja en aquests primers anys destaca en l'obra i la vida de Picasso un humanisme que no abandonarà, basat en la preocupació pel món de la gent humil.

ÈPOCA BLAVA. 1901-1904.

És el seu primer estil personal. Descobreix els valors simbòlics del blau a Barcelona (finals del XIX), i desenvolupa aquesta etapa ja a París. Picasso tria el blau (tonalitat freda) pel seu efecte calmant, però sobretot pel seu estat d'ànim: als vint anys se sent envaït per la desesperació, i contempla la vida des d'un angle pessimista. La temàtica també ho demostra: captaires, dones vençudes per la vida, cecs tràgics, figures tristes.

El món del circ ambulat, amb els rodamóns, famolencs i demacrats, és el més representat en aquesta etapa. Fins i tot les *Maternitats* defugen qualsevol tendresa alegre, per plasmar la inquietud per la salut o per l'alimentació del fill. Pel que fa al dibuix, és sever, i els elements dels quadres es redueixen als més imprescindibles. És a dir, és una pintura despullada, com els seus personatges. També predomina l'allargament de les figures (influència del Greco). Altres influències que es detecten són de Munch i del simbolisme. Obres: *La vida*, 1903.

ÈPOCA ROSA. 1904-1906.

Entra en contacte amb Ambroise Vollard, un marxant i galerista francès que li proporciona certa seguretat econòmica. Es desenvolupa, per tant, una nova etapa:

- La paleta es torna més càlida, encara que el rosa es combina amb tocs blavosos. - Les figures guanyen en corporeïtat, és a dir, es passa de formes anguloses a altres plenes, amb rostres que mostren una indiferència assossegada.
- Durant uns mesos els arlequins (metàfores de l'existència humana) són protagonistes.

GESTACIÓ DEL CUBISME. LES SENYORETES D'AVINYÓ.

L'any 1906 Picasso passa per un període de reflexió, a partir de la influència de l'art primitiu (escultura negra) i egipci, l'escultura ibèrica i Cézanne.

1907 és un any clau en l'obra de Picasso, perquè crea aquesta obra essencial de la pintura moderna. És un quadre sobre el sexe (un dels temes favorits de l'autor): hi representa un prostíbul, amb les prostitutes exhibint-se sense vergonya davant de l'espectador, segons un recurs pres de *Las meninas* de Velázquez. L'autor recorre a aquest tema perquè sap que és l'únic àmbit on es mostra la sexualitat desinhibida. El tema no només està lligat al plaer, sinó també a la prohibició i a l'amenaça (transmissió de malalties).

Les majors innovacions les trobem en els aspectes formals del quadre: no es representa la bellesa del nu femení, sinó la lletjor, l'esquematzació, la representació simultània de diferents punts de vista. Encara s'hi representa la profunditat, però l'espai és claustrofòbic, i els plans estan trencats. Picasso mescla diferents tradicions primitives en els rostres de les dones: l'egípcia en la figura de l'esquerra, la ibèrica en les de la dreta. No és encara una obra cubista, però sí obri les portes a aquest nou estil.

EL CUBISME. 1909-1914.

Picasso passa per diverses etapes cubistes:

- **Cubisme analític:** la imatge es descompon en molts punts de vista. El problema és que finalment l'objecte no es reconeix, per això, tant Picasso com Braque reaccionen contra aquesta abstracció incipient, i introdueixen en els quadres certes claus (per exemple, lletres), que ajuden a identificar el motiu.

- **Collage** (molts l'inclouen en la fase sintètica): el punt de partida és l'obra *Natura morta amb cadira de reixetes*, en la qual Picasso combina, per primera vegada, oli i **materials no pictòrics** (un cordó i un tros d'hule que simulen una reixeta), els quals els encola al llenç (d'on li ve el nom de **collage** que es dona a aquesta tècnica). Per tant, front als qui acusen el cubisme d'antinaturalista, l'autor respon portant la realitat al mateix quadre, detalls reals que serveixen l'espectador, mitjançant associacions mentals, per a reconstruir els objectes al·ludits. Per a Picasso, de fet, és una forma elevada de realisme. Aquesta tècnica conduirà a la següent etapa:

- **Cubisme sintètic:** molts la consideren l'aportació més revolucionària de l'art del segle XX: el primer pas perquè l'objecte corrent esdevingui obra d'art.

ÈPOCA CLÀSSICA. 1916-1925.

Diversos motius suposen el pas a una nova etapa: la pau (final de la IGM), un viatge a

Itàlia, i el contacte amb els ballets russos (*Tres ballarines*, 1925). És un període on veiem a un Picasso feliç, seré, ja famós, que opta per tornar a l'ordre del classicisme. Un clar exemple és *La flauta de Pan* (1923): dibuix vigorós i naturalista, il·lusionisme espacial, sentit escultòric del volum. Però és un anhel d'equilibri que no és possible, ja que les formes es distorsionen (gegantisme desproporcionat). A més, no abandona del tot els trets cubistes (*Tres músics*).

LES METAMORFOSIS.

A partir del 1925 Picasso travessa diferents etapes, en les quals reprendrà el llenguatge cubista, que, amb diferents matisos i amb una llibertat absoluta, mantindrà fins al final de la seua vida. La temàtica del pintor canvia; alguns estudiosos parlen d'una fase surrealista (representació del món oníric, pròxim al Surrealisme), però només de forma puntual. Els esdeveniments històrics quedaran també reflectits en la seua obra: els ascensos dels totalitarismes, o una economia cada vegada més consumista.

La seua obra *Dona asseguda a la vora de la mar* coincideix amb el crac del 1929. Per a Picasso, la pintura és ara un conjunt de signes, de metàfores per a representar les angoixes de l'època. Es tracta d'una deformació pròxima a l'Expressionisme. Aquestes metamorfosis es basen, primer, en corbes i el·lipses; després, en traços angulosos i aguts. La guerra civil espanyola incrementa la tensió dolorosa de les seues pintures: *Guernica* (1937), *Dona que plora*. Hi trobem un gran predomini del dibuix, la desaparició dels volums, deformacions violentes. També hi trobem símbols del sofriment durant la IIGM: *Gat devorant un ocell* (1939), *Natura morta amb crani del bou* (1942).

La segona postguerra (després del 1945) suposa un nou parèntesi en la tensió que l'autor mostra en les seues obres, amb temàtiques més optimistes. Però de nou la guerra de Corea suposa l'inici d'una fase expressionista (*Matança de Corea*), que dóna pas a l'extraordinària sèrie de *Las Meninas*. Els darrers anys de la seua vida, Picasso desenvolupa amb intensitat el gravat i la ceràmica. En aquesta tècnica sintetitza totes les experiències anteriors, des del Cubisme fins l'Expressionisme, amb animals, formes geomètriques, figures humanes.

LA SIGNIFICACIÓ DE L'ART DE PICASSO.

L'obra de Picasso és un símbol de la nostra època; representa les pors, angoixes, supersticions i mites de l'ésser humà del segle XX. És un art-compromís, per això la seua producció no pot ser alegre o serena. En oposició a la concepció antropocèntrica del Renaixement, que exalta la bellesa, l'harmonia, Picasso se centra en el sofriment de les persones; en oposició a l'Humanisme individualista de Leonardo o Miquel Àngel (que exalcan la dona o l'heroi singular), Picasso plasma la col·lectivitat: *Guernica* no és només el bombardeig d'una ciutat concreta, sinó tot l'horror d'una guerra, de totes les guerres.

Picasso és, per damunt de tot, l'artista de la llibertat; una llibertat que no pot ser frenada per la tradició, ni pels convencionalismes: és un geni insatisfet, que treballa constantment en direccions noves. No obstant, hi trobem en la seua obra dues constants: el seu compromís amb el temps en què viu, i la solidaritat amb els humils.

EXPRESSIONISME:

L'Expressionisme és una manera comuna de reflectir l'angoixa de l'ésser humà immers en la seua pròpia autodestrucció.

Eduard Munch (1863-1944) junt amb James Ensor (1860-1949), van ser els fundadors del corrent expressionista del segle XX, ja que ambdós van portat a terme una obra turmentada, de colors violents, rostres eclèctics i situacions angoixants on veiem amargor en les imatges i pinzellades àmplies on es mostra d'una manera clara l'estat d'ànim del autor, allò que sent, la seua **visió turmentada i amarga de la vida**, així que mostra clarament els seus sentiments i emocions i les transmet al llenç.

Un dels exemples que ens evidencia aquest corrent expressionista ve de la mà de Munch i és l'obra del *Crit*, on es veu clarament el terror en la pròpia pintura de línies marcades i expressions penetrants i exagerades que ens reflexen una situació angoixant i desesperada.

Per altra part també s'inclou en l'expressionisme el grup anomenat **El Pont (Die Brücke)**, que van actuar com a nexes d'unió entre la pintura de Munch i Ensor i l'expressionisme posterior. Aquests van utilitzar pintura a l'oli i també xilografia i les seves obres es caracteritzen per:

- Formes anguloses
- Color intens
- Influència fauvista
- Principal representant: **Ernst Krichner** (1880-1938)

Un altre grup va estar **El Genet Blau (Der Blaue Reiter)**, fundat a Munic el 1911 i entre els quals destacava Kandinsky (1866-1944) i Franz Marc (1880-1916) on veiem clarament la potència visual i cromàtica del expressionisme.

NOVA OBJECTIVITAT:

És un conjunt de pintors, que no formen un grup organitzat, sinó que mostren diferències però tots tenen un desig comú, que és evidenciar la crueltat de la lluita i les terribles conseqüències que van derivar de la derrota alemanya, així és que és una tendència de la recuperació de la realitat i que és el major moment d'èxit de l'expressionisme. Els seus principals representats van estar:

- Otto Dix
- Oskar Kokoschka
- Emil Nolde

EXPERIÈNCIES ABSTRACTES:

La pintura abstracta no posseeix cap unitat ideològica, només tenen en comú un aspecte: **l'eliminació de les referències directes a la natura**, d'aquesta manera veurem que en les seues obres no hi ha objectes ni figures que es puguin reconèixer, d'aquesta manera no representen el món o la realitat sinó que s'inclouen taques, línies i colors.

Abstracció musical: Kandinsky

Es tractava de transmetre la emoció que el propi pintor tenia dins seu, a més a més l'obra teòrica anomenada *D'allò espiritual en l'art*, on defensa la forma expressiva de les formes i els colors i el seu paral·lelisme amb la música i amb el que aquesta li suggereix, així, queda una pintura alliberada del tema i recuperant totes les seves possibilitats de transmissió d'emocions i sentiments. Posteriorment coneix el **Constructivisme** a Rússia i provoca un canvi radical en la seua pintura, ara basada en les formes geomètriques. Aquesta **abstracció geomètrica** tindrà la seva obra teòrica anomenada *Punt i línia sobre el pla*, del 1926. **Neoplasticisme:**

L'origen del moviment està en la fundació de la revista *De Stijl* (L'Estil) a càrrec d'un grup de pintors i arquitectes encapçalats per Theo van Doesburg (1883-1931), el que buscaven era un art nou i basat en plantejaments estètics purs, així és que el Neoplasticisme es caracteritza per: - Formes senzilles

- Figures geomètriques simples
- Línies
- Colors primaris
- Precedent: investigacions del Cubisme

A més de **Theo van Doesburg (1883-1931)**, va estar també **Piet Mondrian (1872-1944)** i **Rietveld (1888-1964)**, Mondrian ha estat el més conegut del moviment i el seu principal teòric, i va rebutjar tot allò que foren línies verticals i horitzontals, i solament acceptava els colors primaris i el color negre, eren per tant, quadres molt simples i geomètrics i per tant la màxima expressió de l'abstracció geomètrica, on per a ell la pròpia realitat quedava simplificada a línies verticals i horitzontals. Va realitzar moltes obres titulades *Composició* i les enumerava.

Theo van Doesburg, va introduir diagonals i va augmentar la gamma cromàtica. Van treballar molts d'ells en el camp de la pintura, arquitectura i fins i tot en el mobiliari, sobretot Rietveld amb *La Casa Schröder* i *La Cadira roja i blanca*, aplicant tots aquests principis.

DADAISME:

Dadà no significa res deia el manifest dadaïsta signat per Tristan Tzara el 1918. El moviment implantat a Zuric, Nova York i Berlín, atreïa l'atenció del món artístic i els seus membres reaccionaven amb el tarannà lúdic, provocador, corrosiu i divertit que els era propi. Dadà no és una avantguarda ni una tendència artística.

- **Dadà suposa la destrucció de l'art**, rebutja totes les seves manifestacions, des de les més antigues fins les avantguardes, a les quals acusaven d'haver-se convertit en noves acadèmies.
- **Denuncien la falsedat i hipocresia dels crítics**, col·leccionistes i dels propis artistes que actuen, segons els dadaïstes, per pur egoisme econòmic.

L'any 1917 es va organitzar a Nova York una exposició que, fent gala dels nous aires de llibertat que recorrien el món de l'art d'avantguarda, va renunciar a la selecció prèvia

de les obres que havia d'acollir. Marcel Duchamp va voler comprovar la veracitat de la proposta i va enviar, de forma anònima, un urinari, al qual li va posar per títol *Font*, signat per un conegut fabricant de sanitaris: R. Mutt. La peça, malgrat la pretesa absència de jurat, va ser rebutjada. Va bastar que Duchamp es donarà a conèixer com el seu autor perquè la *Font* resultarà readmesa.

La intenció de Duchamp amb aquesta actuació consistia a denunciar la falsedat de la proposta de l'avantguarda, convertida en un nou academicisme, i posar en qüestió la pròpia essència de l'art.

- Per què una mateixa peça signada per un fabricant no és una obra d'art i signada per un artista sí ho és? Per què un objecte exposat en una tenda no és art i col·locat sobre un pedestal en un museu, sí? Què és l'art? Existeix, realment, l'art?. Davant tot açò Marcel Duchamp deia ben bé: "*No creo en el arte, creo en los artistas*".

Concebuda, potser, com una simple provocació, **la Font de Duchamp** ha estat escollida per una selecció de crítics com l'obra d'art més influent de tot el segle XX. La causa s'hi resumeix allò que serà una nova manera d'entendre la **creació artística**, més basada en el **concepte i la reflexió de l'objecte** que en la forma i la tècnica.

SURREALISME:

Contrari al Dadaisme, aquest art està basat en **l'inconscient i en el món dels somnis**. Breton va estar l'iniciador i principal teòric del moviment i va definir el terme surrealisme com un pur **automatisme** que permetia expressar la ment humana, on la raó no influirà amb la creació, sinó que fora una creació automàtica. El Surrealisme no posseeix unitat formal i podem observar:

- Influència cubista
- Abstracció
- Figuració hiperrealista - Perfecció tècnica
- Minuciositat d'execució

Un dels principals representants va estar **Salvador Dalí**: va estar un dels grans pintors del segle XX, va ser també un excel·lent dibuixant i el que fa és representar l'inconscient, el seu món interior i el món dels somnis, i no reflexionava sinó que ho feia de manera automàtica.

Va tindre una infantessa complicada i fa al·lusió a moltes coses característiques de la seva vida, a escenes, també a la mala relació amb són pare, a traumes sexuals, al col·legi religiós on va tenir una adolescència traumàtica, etc. Moltes de les seves obres com per exemple *El Gran Masturbador*, *Juego Lúgubre*, *Placeres iluminados*, evidencien aquests elements de la seva vida i del seu inconscient i a més a més tota una simbologia relacionada amb ell mateix.

ARQUITECTURA RACIONALISTA: EL MOVIMENT MODERN.

L'arquitectura contemporània es va plantejar una gran qüestió que era, com respondre les especials necessitats de l'època. Al segle XX pren cada vegada més força l'opció de **trencar amb la tradició**, idea que acabarà materialitzant-se en el Moviment Modern.

El triomf del Moviment Modern va esdevindre en la dècada dels anys vint i trenta i pel que fa a l'Arquitectura racionalista, també anomenada màquina de viure, els seus principals representants van ser: **Walter Gropius** (1883-1969) amb la seva principal aportació que va ser la creació de l'edifici de la Bauhaus on es dona importància al **mur cortina**, **Mies van der Rohe** (1886-1969) que va estar el creador del gratacels modern, i la **idea de la planta lliure** i **Le Corbusier** (1887-1966) qui va formular els cinc punts de la nova arquitectura.

Aquesta arquitectura es va anomenar racionalista o funcionalista ja que tenia el principal **interès en buscar la funcionalitat**. Podem destacar que després de la Segona Guerra Mundial va esdevindre un procés de **reconstrucció de les grans ciutats Nord americanes** i europees i es va dur a terme seguint aquests plantejament. **La Bauhaus** va estar la més important escola de disseny al segle XX on també es van dur a terme tota una sèrie d'objectes quotidians. L'escola estava determinada per una tendència Expressionista i Racionalista, i va tenir tres seus; a Weimar, Dessau i Berlin, abans de ser clausurada pel govern de Hitler per denominar art degenerat.

Le Corbusier va argumentar els trets característics de l'arquitectura moderna on els elements sustentats condicionen mínimament l'espai interior i es fragmenta com es vol i s'aprofita al màxim l'espai interior, de manera que els elements sustentant es trauen a l'exterior tret que evoca a la **idea de funcionalitat i de descongestionament dels espais interiors**.

La seva idea principal era la d'adaptar l'arquitectura a la societat del moment i per a això cal la renovació formal de l'obra i l'esperit de l'època que per a ell es basa en la màquina, així és que per a ell **els habitatges seran màquines de viure**.

La seva arquitectura era clara on veiem una **falta d'ornamentació** i amb una lògica interior nua de manera que es fa una crítica a tot el període anterior d'historicismes que el racionalisme aconsegueix soterrar. **El Racionalisme mostra una arquitectura que es un joc de volums geomètrics** baix la llum del sol així que volum i superfície són els elements a través dels quals es manifesta aquesta arquitectura, l'any 1926 els va nomenar de forma sistemàtica. Així es que podem dir que l'Arquitectura Racionalista va estar el nucli més sòlid del Moviment Modern. Un escrit fonamental d'aquest teòric i arquitecte va estar **La Carta d'Atenes**, document bàsic del 1928 fins a mitjans dels anys 60, és fonamental i important per a entendre l'arquitectura racionalista i és un document inspirador per a projectes urbanístics del segle XX.

Una obra fonamental d'aquest arquitecte és la **Ville Savoye, Poissy, França**, (1929-1931). En aquest edifici veiem clarament els cinc punts en els quals l'arquitecte va resumir el seu llenguatge constructiu: l'ús de pilars per a alçar l'edifici des del sòl, la coberta en Terrassa, la idea de **plata lliure** que permet distribuir l'interior de cada planta segons interessa, la finestra horitzontal i la **potenciació de tots els punts de vista de l'edifici**.

En aquests punt veiem el fonament de l'ideari del segle XX, així és que Le Corbusier uneix els **volums purs, l'ús exclusiu del color blanc.**

DE PARÍS A NOVA YORK. AMÈRICA ENTRA EN ESCENA:

DE PARÍS A NOVA YORK:

Després de la Segona Guerra Mundial va esdevindre el pas del nucli del món artístic cap a la ciutat de Nova York, fet que va coincidir amb la revisió dels preceptes creatius més avançats on la utopia optimista de les avantguardes és substituïda per una visió més desencantada de la societat i del procés artístic.

La Segona Guerra Mundial va representar una tragèdia humana i de destrucció sense precedents ja que va estar el conflicte més significatiu i devastador del segle XX, tant per la duració i intensitat com les altes xifres de pèrdues humanes que hi va haver. En el terreny de l'Art, la guerra va significar també la mort del gran projecte modernitzada de les primeres dècades del segle XX, que tant evident era en les avantguardes ja que recordem als inicis del segle els creadors posen el seu art al servei d'eixa societat moderna i industrial.

Els moviments artístics tenen implementada una intencionalitat plàstica. Així s'han d'entendre corrents **l'Expressionisme abstracte, l'Informalisme, l'Abstracció postpictòrica o el Pop-Art**. En aquest context de crisi també en l'arquitectura es posa en qüestió els principis del **Moviment Modern** i per això, es va donar lloc a noves propostes que contraposen allò humà amb el maquinisme Racionalista, el Moviment Modern es va oposar a l'historicisme i a la utilització dels elements ornamentals donant importància a les geometries simples i a allò bàsicament formal utilitzant la línia recta com a fonament i la corba com a contrapunt. Però en la dècada dels anys seixanta va esdevindre l'aparició d'una nova societat més lliure i distanciada dels traumes de la guerra. És també la dècada en la qual els mitjans de masses es converteixen en un fenomen destacat com per exemple, la televisió.

AMÈRICA ENTRA EN ESCENA:

Fins als inicis del segle XX, l'art nord-americà es va basar en la seva pròpia tradició, aliena als grans corrents de l'art europeu. Aquesta autonomia tindria conseqüències diverses en els diferents àmbits artístics.

La Segona Guerra Mundial no sols va representar una immensa tragèdia humana i destrucció sense precedents. En el terreny de l'art, la guerra va significar també la mort del projecte modernitzador de les primeres dècades del segle XX, que havia fructificat en les avantguardes. La dècada dels anys 60 ha rebut amb freqüència l'apel·latiu de prodigiosa pel que va tindre d'explosió d'una nova societat més lliure, confiada i distanciada dels traumes de la guerra.

Una nova generació que no ha participat en la lluita, aporta nous valors i una renovació de l'optimisme. És també una dècada on els mitjans de comunicació de masses es converteixen en un fenomen irresistible gràcies, sobretot, a la televisió. El Pop-Art serà, alhora, producte generador d'icones i motor d'aquesta nova època d'esplendor.

No obstant això, el fenomen més decisiu del món artístic posterior a la Segona Guerra Mundial és el trasllat del centre del món artístic des d'Europa, concretament París, fins a Nova York. Les causes d'aquest trasllat cal cercar-les en el propi conflicte, que va obligar a bona part dels millors artistes europeus a cercar refugi als Estats Units. A més, allí es van trobar amb una societat en ple procés d'obertura i expansió i, sobretot, una elit cultural molt poderosa econòmicament, disposada a recolzar amb el seu mecenatge els creadors més avançats del moment.

Aquesta elit, tot i que no exempta d'un fort contingut mercantil que va propiciar l'acostament del món de l'art al de fenòmens com el de la moda, va crear i mantindre galeries d'art i museus que han fet possible l'adaptació de l'art a un món cada vegada més canviant, dinàmic, tecnològic i devorador d'idees com el de finals del segle XX.

EXPRESIONISME ABSTRACTE:

Aquesta pintura parteix d'un principi comú que és l'automatisme, l'objectiu d'aquests pintors és assolir, a través de l'automatisme, que el quadre es convertia en un testimoni únic i irreplicable de **l'acció intuïtiva del pintor sobre el llenç**. Per tant, el quadre no representa coses sinó que **expressa sentiments i emocions**. Dues són les vies que se segueixen per a aconseguir l'objectiu:

- La gestual o **action painting**, encapçalada per Jackson Pollock (aquesta tècnica consisteix en deixar caure la pintura sobre el quadre mitjançant un degoteig ja siga amb un pinzell o amb un pot foradat que porte pintura a l'interior). - **Color fields**, per Rothko

Ambdós entenen la pintura com un procés essencialment emotiu, no hi ha en els quadres ni representació, ni conceptes, són emocions i sentiments expressats amb un rigor plàstic i compositiu estricte. Aquesta va ser la primera gran corrent de l'Art internacional després de la fi de la guerra.

INFORMALISME EUROPEU:

El nucli més interessant de l'informalisme europeu de la segona postguerra és el compost per dos pintors francesos: Jean Fautrier (1898-1964) i Jean Dubuffet (1901-1985), els quals van realitzar diverses exposicions a París, i van ser els primers en **reflectir tota la angoixa, la por i la desesperança de les generacions que havien patit l'enfrontament armat**.

Les seues creacions són terroses, seques i sense quasi color, i on les figures queden deformades amb crueltat. Representen per exemple, l'horror dels camp de concentració d'Auschwitz.

MÓN POP:

La dècada dels anys 60 està íntimament lligada a un terme, que acabarà per arribar a tots els àmbits de la creació: pop. La seua primera aparició es remunta al 1947 en un collage d'Eduardo Paolozzi (1924-2005), però serà a partir dels anys 50 quan adquirisca tota la seua dimensió com a símbol d'una època. Superades les conseqüències de la Segona Guerra Mundial, Europa i Amèrica gaudeixen d'un **creixement econòmic sense precedents**.

- Aquesta és l'anomenada **societat de consum**, que adquireix el seu màxim esplendor i l'art es convertirà, alhora en una víctima d'aquest consumisme i en un reflex dels seus valors.

El terme Pop Art fa referència a l'art popular. Aquest és un moviment que intenta fer una reacció contra el moviment anterior de postguerra, de manera que ara es du a terme un art amb vocació popular i és la primera vegada en la història de l'art que els artistes tenen l'objectiu de mirar cap a l'art popular, a diferència que fins ara sempre ha estat un art considerat per a minories com per exemple la burgesia. Ara es du un canvi d'orientació fonamental pel que fa al terreny de l'art, i és així un art més accessible a tothom, tampoc n'és necessària una preparació prèvia per a entendre'l.

El món del Pop Art apareix concretament l'any 1955 encunyat el terme per un arquitecte R. Bauhaus. Art popular que arribarà a la majoria de la població i per això era necessari utilitzar imatges i continguts que procediren de la pròpia societat. És per tant, un art elaborat a partir d'imatges de la societat que resultaven "familiars" per als espectadors, va haver una ràpida acceptació d'aquestes imatges en l'àmbit urbà i neix a les grans ciutats com eren Londres i Nova York, eren per tant, imatges de la televisió, del carrer, de la publicitat, dels mitjans de comunicació amb imatges pintades de colors primaris i per tant de fàcil accés i fàcils d'assimilar, amb perfils marcats i clars que delimiten les imatges que impacten i criden l'atenció.

No és un art que intenta fomentar el consum sinó que intenta evocar una realitat social, per això utilitzen imatges o icones de la pròpia societat de consum. Exemple la Coca-Cola (exaltació del sistema de vida americà basat en el consumisme).

EL NAIXEMENT DEL POP ART A GRAN BRETANYA:

És el primer que apareix, el seu origen a Londres a principis dels anys 50. El 1956 *L'Independent Group*, un col·lectiu de joves artistes, arquitectes i crítics, entre els quals destacaven:

- **Richard Hamilton** (1922) i Eduardo Paolozzi, van organitzar una exposició titulada *This is Tomorrow* a la Whitechapel Gallery de Londres, on s'intenta evocar el món de la cultura popular. Hamilton va crear aquesta imatge com a esbós del cartell de presentació i el resum de la proposta estètica del grup i de les noves intencions que volien presentar a la societat i les idees pròpies del Pop Art. Es titula: *I què és allò que fa de les llars de hui dia tan diferents, tant atractives?*(1953)

És una obra feta amb retalls utilitzant la tècnica del *Collage*. A l'interior de l'habitació apareixen una sèrie d'objectes i imatges vinculades a la nova societat de consum, des del logotip dels vehicles Ford, cartells publicitaris a l'exterior de la vivenda, una aspiradora, una televisió, un magnetòfon, una llanda de pernil en conserva que era la nova forma de menjar d'aquesta nova societat de consum que evitaven feina i on ja estava el menjar preparat, còmics de l'època al costat de cartells que evocuen a la tradició, és la contraposició entre ambdues formes d'expressió artística i les dues emmarcades i per això considerades art, un gran caramel amb la paraula POP escrita a l'embolcall, el tractament del cos humà i de la sexualitat dins del món de la publicitat tant femení com masculí, el

cos utilitzat com a reclam publicitari, es per tant, un quadre que evoca la pròpia societat del moment.

Encara amb antecedents de les avantguardes, la imatge de Hamilton és nova i obri una nova via a les formes de creació, molt allunyada de l'Informalisme i de l'Abstracció pictòrica. Veiem clarament la idea d'un art popular, barat, produït en massa, jove, sexy, amb molts trucs, amb glamur i passatger. En aquesta obra veiem també tota una sèrie d'elements que representen un món idíl·lic en el que s'ofereixen tota una sèrie d'objectes que fan que la vida quotidiana siga més fàcil remarcant la idea de que el consumisme comporta a la felicitat material.

POP ART A AMÈRICA DEL NORD:

La nova estètica sorgida a Anglaterra en els anys 50 i reinterpretada a partir de les experiències del Neodadaisme donarà lloc en la dècada dels 60 al Pop Art nord-americà, una de les tendències artístiques més originals, influents i característiques de l'art de la segona meitat del segle XX. El Pop Art és una tendència artística que crea una estètica tan potent que ha quedat com a imatge de l'etapa de recuperació definitiva de la societat occidental després de la Segona Guerra Mundial.

En el Pop Art es troben conceptes que remeten molt directament al Dadaisme pel que es refereix a la reflexió sobre l'objecte artístic i la natura de l'art.

Però ahora, hi ha una manera absolutament contemporània d'entendre la imatge, fins al punt que les icones del Pop Art, com la *Llauna de sopa Campbell's* o *el rostre de Marilyn Monroe*, s'han convertit en alguns dels símbols més característics de l'època. En aquesta nova estètica un element essencial és el retorn a la figuració entesa en un sentit realista que facilita la divulgació popular de les imatges i l'allunya del dramatisme i la intel·lectualització de les avantguardes. Els autors més representatius del Pop Art nord-americà van ser **Roy Lichtenstein** (1923-1997), Tom Wesselmann (1931-2004), James Rosenquist (1933), l'escultor George Segal (1924-2000), i especialment, **Andy Warhol** (1928-1987). **Claes Oldenburg**, 1929 (escultor).

- **Andy Warhol**, venia del món de la publicitat, molt relacionat amb les seves obres artístiques, en els seus inicis, il·lustrava complements per a les dones en la ciutat de Nova York, per exemple *Zapatos de polvo de diamante* 1980, on va saber captar molt bé la **nova societat de consum**.

També va participar en la realització de cinema underground i tot a través del seu estudi anomenat *The Factory*, (lloc on realitzava obres utilitzant un procediment de confecció de caràcter industrial), amb cadena de muntatge, era a més un lloc de relació social on acudien crítics d'art, marxants d'art, entre d'altres col·lectius.

Andy Warhol tenia gran fascinació i especial interès per les obres que procedien de la cultura popular, de manera que ell es traïa del seu context popular i les convertiria en obres d'art. També va elevar a la categoria d'obra d'art caixes de cartró apilades que no són ni tan sols retocades, són caixes apilades que fan referència a la pròpia societat consumista i context social del que procedeixen.

En les dues imatges més famoses, les que reproduïen, el rostre de *Marilyn Monroe* o la *Llauna de sopa Campbell's* amb diverses repeticions per a evocar la societat de consum, són obres serigrafades, existeixen 32 varietats diferents i amb variació de tamany sobre fons blanc, amb dibuix clar, colors cridaners i contorn marcat, format que també s'utilitza en el món de la publicitat. Amb elles al·ludeix al consum compulsiu d'aquests productes, idea de la proliferació del consum de la societat de l'època.

D'aquesta manera, Andy Warhol realitza un exercici de reflexió al voltant de la relació entre objecte i obra d'art en la tradició de Marcel Duchamp i els neodadaïstes americans. Andy Warhol, utilitza la imatge d'un objecte vulgar, sense recrear-lo com fa Jasper Johns a les llandes de Cerveza. Finalment, empra tècniques de producció en sèrie, multiplica la imatge creada per a la seva màxima difusió. Per a uns es tracta de la vulgarització de l'art, per a altres, la seua adequació a una nova estètica i a una nova societat. Per a tots, la creació d'imatges convertides en la iconografia més representativa de la societat de consum occidental de la segona meitat del segle XX. Altra imatge fonamental i que evoca clarament el consum són les ampolles de *Coca-Cola* en relació amb el món americà amb colors plans i perfils marcats propis del món de la publicitat.

També va dur a terme retrats de personatges famosos que li van produir grans ingressos, també va dur a terme retrats a gent adinerada de l'època i de preus elevats, com per exemple el rostre de *Marilyn Monroe*, amb colors propis del món de la publicitat i que en aquest cas mostrava una figura molt representativa al món nord-americà i en relació amb la cultura popular i utilitza també una fotografia clau ja que era molt coneguda per al públic de l'època, va realitzar moltes variacions del mateix rostre però amb diferents combinacions de colors, també va utilitzar la imatge del conegut Elvis, personatges molt representatius dels anys 60. A més a més, va representar personatges polítics de l'època com va estar el cas de *Mao*, 1972 que era una imatge clau de propaganda política.

També va dur a terme repeticions del símbol del dòlar o repeticions dels propis bitllets com a símbol de la importància dels diners i d'allò material en una societat materialista. De manera que Andy Warhol en les seves obres ens vol mostrar la societat en la que viu, no critica ni pren partit de la realitat social del moment, sinó que la representa tal i com és.

L'ESTIL INTERNACIONAL:

El 1932 es va celebrar al Museu d'Art Modern de Nova York una exposició sobre arquitectura on veiem presents les característiques del **Moviment Modern** on es volien veure les arquitectures més avançades a Europa i els Estats Units i com el Racionalisme seria l'estil arquitectònic del moment. Va ser el període d'entreguerres el fonamental per al desenvolupament de l'arquitectura moderna ja que als anys trenta l'anomenat Estil Internacional es va difondre per tot el món, al mateix temps que el règim nazi condemnava a l'abstracció moderna i propugnava una arquitectura de caire historicista i monumental.

El llenguatge constructiu definitiu per al segle XX tant formal com des del punt de vista tècnic, i que tenia una validesa universal va fer que els organitzadors triaren per a la mostra el títol de **L'Estil Internacional**, en qual deien que es centra en aspectes compositius i de volum, regularitat i desornamentació. Els anys següents van ser de domini absolut del Racionalisme en el camp arquitectònic. No obstant això, a poc a poc, es van anar posant de manifest algunes contradiccions internes que qüestionaven els

principis del Moviment Modern. Així, allò que havia nascut com una arquitectura progressista al servei del poble, s'estava transformant en grans construccions per a les grans empreses multinacionals.

Cap al 1947 van començar a escoltar-se les primeres veus crítiques cap a l'arquitectura del Moviment Modern. El caràcter innovador del primer Racionalisme havia finalitzat i havia acabat derivant en un empobriment estètic, material i ideològic que només quedava ocult per la força d'organitzacions com els **CIAM**, que eren congressos d'arquitectes que marcaven el rumb correcte de la construcció i controlaven el món de l'edificació, congressos que es farien a partir de l'any 1928 i l'últim seria l'any 1959 quant es va dissoldre, eren congressos de gran importància que motivaven a la reflexió de l'arquitectura i urbanisme, coneguts com Congrés Internacional d'Arquitectures Modernes. Així es que el Projecte Modern, nascut com a resposta al domini de l'arquitectura acadèmica i oficials de finals del segle XIX, s'havia convertit en un nou Academicisme.

Davant d'aquest panorama arquitectes moderns com **Le Corbusier**, van assumir una labor d'autocrítica, però van ser les generacions més joves les que van tenir la valentia d'exigir una renovació arquitectònica, tot i que reconeixien la categoria dels grans mestres del Racionalisme, això no els va impedir plantejar que la construcció no podia basar-se solament amb criteris mecanicistes i de puresa volumètrica, la casa no sols havia de ser una màquina per a viure com deia Le Corbusier, sinó també un àmbit per a gaudir.

A poc a poc, la unitat arquitectònica de les últimes dècades es trenca i en els anys 50 i 60 sorgeixen varies tendències que tracten de donar resposta a la crisi del Moviment Modern. En el seu conjunt es podien distingir dos grans postures, d'una banda estan aquells que consideren que els principis del Moviment Modern continuen sent vàlids i l'única cosa que cal fer és revitalitzar-los.

Per altra banda, els que creuen que el Moviment Modern està acabat i cal recuperar les formes i els principis anteriors a l'aparició del Racionalisme. Així es que per als contraris del Moviment Modern l'objectiu consisteix a assolir una arquitectura completament nova, quasi sempre basant-se en la Història.

ARQUITECTURA ORGÀNICA:

Aquesta tendència arquitectònica es pot entendre com un **acostament a la natura** sense qüestionar el dogma modern. Els seus principals representants són Frank Lloyd Wright (1869-1959) i Alvar Aalto (1898-1976).

Frank Lloyd Wright (1869-1959): va realitzar la *Casa Kauffmann*, la qual s'acosta clarament als seus principis, ja que és una casa que queda ubicada en la mateixa natura, damunt d'una cascada i **en les seues formes fa referència a la natura**, i a més a **més utilitza materials que venen de la natura** com és la fusta o la pedra.

D'aquesta manera i per la seva forma i ubicació ens vol transmetre clarament eixe acostament a la natura. Altres obres són, *La Johnson Wax Factory* o *el Museu Guggenheim de Nova York*.

APARICIÓ DE LA POSTMODERNITAT:

Característiques:

- Diàleg en l'entorn, important el context on es produeix.
- La recuperació dels materials tradicionals.
- No copiar sinó prendre idees de períodes artístics i històrics anteriors.
- A diferència de l'Arquitectura racionalista aquesta és hedonista, lúdica i sensual.
- Perfil eclèctic, on els arquitectes tenen moltes possibilitats.
- Historicisme o revitalització de formes anteriors però no des de el punt de vista arqueològic, sinó que busca una reinterpretació i utilització d'elements concrets.
- La utilització d'elements procedents d'anteriors contextos arquitectònics del passat però sempre des de l'ambigüitat i la ironia.
- L'antropomorfisme; on el cos humà serà el model per als sistemes compositius que es duen a terme.

La Postmodernitat, serà la **primera alternativa al Moviment Modern** i apareix als Estats Units cap als mitjans dels anys seixanta, una corrent que es va desenvolupar de manera paral·lela en les arts plàstiques. Aquesta arquitectura Postmoderna busca deixar a banda els principis del Racionalisme com van ser el funcionalisme o la desornamentació i la falta de significat. Davant de les noves possibilitats més dinàmiques on **es torna la mirada a períodes anteriors** per a basar-se i prendre com a referència aquelles arquitectura, de manera que aquesta nova arquitectura podrà ser anomenada com a historicista i amb un perfil eclèctic ja que es vol dur a terme una **nova arquitectura basada en la tradició històrica**.

També cal tenir present la idea de que ara l'arquitecte mirarà l'emplaçament on es realitza l'obra arquitectònica, així es parlarà d'una vinculació al context on es realitza, on els arquitectes tindran en compte les tradicions pròpies del lloc, l'espai urbà i la pròpia naturalesa, amb la idea de trobar **l'harmonia de l'edifici i de l'espai constructiu**.

A principis dels anys 70 del segle passat es va iniciar un canvi que va vindre determinat per el fi de la Modernitat. La Modernitat va significar al segle XX un impuls que mirava endavant i es basava en la innovació i superació dels moviments artístics anteriors, de manera que l'artista el que fa es trencar amb el passat i mirar contínuament a l'actualitat, però aquest desig constant d'innovació s'esgota i dona pas al que coneixem com la Postmodernitat.

- **En el Tardomodern** s'engloben els corrents que consideren que els valors de racionalitat i el Moviment Modern seguien sent vàlids i que calia adaptar els principis del Moviment Modern a una realitat social i tecnològica completament diferent a l'anterior.
- **El Postmodern** per contra, es postula el fracàs d'aquests principis i s'aposta per una arquitectura amb criteris que la humanitzen, obrint pas a les referències històriques, l'ornamentació i el color.

Michel Graves: en l'any 1975 va començar a incorporar **referències historicistes** en els seus edificis i a situar-se dins del terme postmodernitat.

El Portland Building, Portland. Oregón, (1979-1982), és un gratacels d'oficines municipals, monolític i quasi cúbic el qual recorda al *Osario de San Cataldo a Mòdena* de Aldo Rossi i queda situat sobre un basament amb tres escalons inspirat en els temples clàssics, en la façana veiem presència decorativa ja que sobre el mur de cristall veiem línies verticals que volen evocar a les pilastres estriades de l'ordre dòric grec coronades per estructures que recorden els capitells, de manera que veiem que tota l'obra ens evidencia eixe **llenguatge clàssic**.

HIGH TECH:

Aquesta tendència arquitectònica naix en els anys 70 i té en el *Centre Georges Pompidou* (1977) de Renzo Piano (1937) i Richard Rogers (1933) la seva primera gran obra de referència, on s'utilitzen materials propis del món de la **ingenieria i de l'alta tecnologia**, així com la **introducció d'elements tecnològics i funcionals**.

La màxima de Le Corbusier de que l'arquitectura era una màquina per a viure arriba ara a la seva màxima expressió, aquestes obres han dut a terme moltes crítiques en el segle XX, ja que per a alguns es tracta de la gran tendència constructiva d'una època i per a altres destrueix nuclis històrics i l'entenen com a fora de context. Altres de les obres característiques són: *L'Edifici Lloyd's* de Londres de Richard Rogers, o el *Banc de Hong Kong* de Norman Foster (1935), considerat el millor exemple d'aquesta tendència constructiva.

DECONSTRUCCIÓ:

És una arquitectura fidel a l'abstracció formal i allunyada del funcionalisme, i en quant a **l'espai queda lliure de condicionants geogràfics o històrics**. Als inicis dels anys vuitanta sorgeix en el context nord-americà la corrent anomenada Arquitectura Deconstructivista que procedeix d'una exposició de 1988 comissariat per Philip Johnson i Mark Wigley en el Museu d'Art Modern de Nova York amb el nom de *Deconstructivist Architecture* i que va estar integrada per set arquitectes, entre ells **Peter Eisenman**. El que es pretén és dur a terme un edifici partint de la forma ortogonal i sotmès a un procés de desconstrucció.

Es tractava de partir del Racionalisme però duent a terme un **procés de deformació i reconstrucció per a aconseguir un major dinamisme i llibertat, dotant els edificis d'un caràcter escultòric**. Peter Eisenman, va ser un dels primers arquitectes en mostrar el seu interès pel deconstructivisme, qui va mantenir una relació amb Jacques Derrida.

Les set primeres pàgines són de l'autora Anna Franch, la resta meues.

Bibliografia utilitzada:

MARTÍNEZ, B. i altres (eds.) (2009): *Manual d'Història de l'Art*, Ecir, Madrid.

PATUEL, P. (2010): *Manual de Arte Actual*, Nau llibres, València.

Per a saber-ne més:

ARNASON, H. (1972): *Historia del Arte Moderno*, Daimón, Barcelona-Madrid.

BENEDETTI, A. (1996): *Norman Foster*, Gustavo Gili, Barcelona.

BENEVOLO, L. (1999): *Historia de la arquitectura moderna*, Gustavo Gili, Barcelona.

- BLASER, W. (1989): *Santiago Calatrava*, Gustavo Gili, Barcelona.
- CALVO, F. (2001): *Arte Contemporáneo*, Taurus, Madrid.
- COOPER, D. (1984): *La época cubista*, Alianza, Madrid.
- JENCKS, C. (1986): *El lenguaje de la arquitectura postmoderna*, Gustavo Gili, Barcelona.
- JOHNSON, P. i altres (eds.) (1988): *Arquitectura deconstructivista*, Gustavo Gili, Barcelona.
- LUCIE-SMITH, E. (1995): *Movimientos artísticos desde 1945*, Destino, Barcelona.
- MARCHAN S. (1995): *Las vanguardias históricas y sus sombras (1917-1930)*, Espasa Calpe, Madrid.
- MARZONA, D. (2004): *Arte Minimalista*, Taschen, Madrid.
- MICHELL, M. (1979): *Las vanguardias artísticas del siglo XX*, Alianza, Madrid.
- OSTERWOLD, T. (1992): *Pop Art*, Taschen, Colonia.
- RAMÍREZ, J.A. i altres (eds.) (1997): *El mundo contemporáneo, Historia del Arte*, Alianza, Madrid.
- VENTURI, R. (2008): *Complejidad y contradicción en la arquitectura*, Gustavo Gili, Barcelona.
- WALTER, I.F. (2001): *Arte del siglo XX. Pintura, Escultura, Nuevos Medios, Fotografía*, Taschen, Barcelona.
- WHEELER, K.V i altres (eds.) (1986): *Michael Graves. Obras y proyectos*, Gustavo Gili, Barcelona.

Annex 4: Exemple de prova PAU i prova final

BAREM DE L'EXAMEN: L'alumne tindrà que triar entre l'exercici A o el B
La primera i la segona pregunta es valoren amb una puntuació màxima de 4 punts.
La tercera té una puntuació màxima de 2 punts.
BAREMO DEL EXAMEN: El alumno deberá elegir el ejercicio A o el ejercicio B.
La primera y la segunda preguntas tienen una puntuación máxima de 4 puntos.
La tercera pregunta tiene una puntuación máxima de 2 puntos.

EXERCICI B:

Imatge 1: 'Retrat de la senyora Matisse' o 'La ratlla verda', Matisse, 1905.

Imatge 2: 'L'habitació roja' o 'harmonia en roig', Matisse, 1908.

Text 1:

'El fauvisme no va ser només, ni tampoc immediatament, una simplificació de la pintura, encara que després ho serà. Inicialment era un intent de recrear, en una època dominada per l'estètica simbolista i literària, una pintura amb la mateixa llibertat i desembaràs de teories que havia tingut l'art dels impressionistes, comptant,..., amb el coneixement de les juxtaposicions de colors exaltats i l'emotiva concepció de la pintura que suposava l'herència del postimpressionisme'.

Elderfield, J., **El fauvisme**, Alianza, Madrid, 1983.

Text 2:

'L'elecció dels meus colors no descansa en teories científiques; es basa en l'observació, en el sentiment, en l'experiència de la meua sensibilitat. Hi ha una proporció necessària de tons que mentres no l'he obtingut en totes les parts del meu quadro, m'induïx constantment a modificar la forma de la figura, a transformar la composició...'

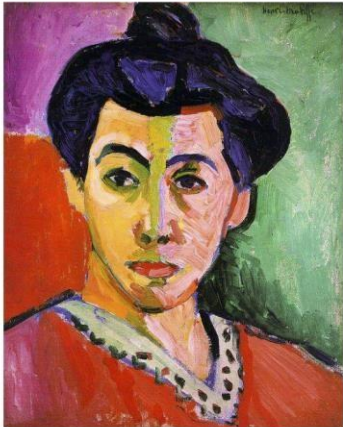
Matisse, '**Notas de pintor**', La gran revue, 25 de diciembre de 1908.

PREGUNTES:

- 1.- Analitza i comenta la imatge 1.
- 2.- Característiques generals del fauvisme i aportació específica de Matisse.
- 3.- Explica el context artístic i social en el que es desenvolupa este moviment pictòric.

PROVES D'ACCÉS A LA UNIVERSITAT	PRUEBAS DE ACCESO A LA UNIVERSIDAD
CONVOCATÒRIA: JUNY 2010	CONVOCATORIA: JUNIO 2010
HISTÒRIA DE L'ART	HISTORIA DEL ARTE

HISTÒRIA DE L'ART / HISTORIA DEL ARTE
EXERCICI B / EJERCICIO B   **JUNY 2010 / JUNIO 2010**

IMATGE 1 / IMAGEN 1

Imatge 1: 'Retrat de la senyora Matisse' o 'La ratlla verda', Matisse, 1905.

Imagen 1: 'Retrato de la señora Matisse' o 'La raya verde', Matisse, 1905.

IMATGE 2 / IMAGEN 2

Imatge 2: 'L'habitació roja' o 'harmonia en roig', Matisse, 1908.

Imagen 2: 'La habitación roja' o 'Armonía en rojo', Matisse, 1908.

Criteris correcció prova escrita PAU

Pregunta 1.- El/l'alumne/a haurà de comentar la imatge proposada i no una altra que figure en l'enunciat de l'examen, amb això es pretén garantir una uniformitat mínima que permeta comparar els coneixements entre els alumnes que trien la mateixa opció.

Fins a 4 punts si realitza una anàlisi formal correcta, color, composició, pinzellada.

Pregunta 2.- Fins a 2 punts si explica les característiques generals de fauisme. Fins a 2 punts si situa la importància de Matisse dins del moviment; podrà valorar-se el que cite obres diferents de les proposades, especialment si fa referència als papers retallats.

Pregunta 3.- Fins a 2 punts si contextualitza adequadament el fauisme en l'evolució de l'art i la societat del seu temps.

Annex 4: prova final

Enunciat de la prova: es seguiran els criteris de correcció de les proves PAU.

Imatge 1: „Les senyoretes del carrer d’Avinyó”, Pablo Picasso, Museu d’Art Modern. Nova York, 1907.

Imatge 2: „Les Menines” Pablo Picasso. Museu Picasso. Barcelona, 1957.

PREGUNTES:

- 1.- Analitza i comenta la imatge 1. Pots ajudar-te de la imatge 2.
- 2.- Característiques generals del Cubisme, tant sintètic com analític, i la figura de Pablo Picasso.
- 3- Explica el context artístic, cultural i social d’aquest moviment pictòric i les relacions amb altres mestres de la Història de l’Art.

Imatge 1: *Les senyoretes del carrer d’Avinyó*, Pablo Picasso, Museu d’Art Modern. Nova York, 1907.

Imatge 2: *Les Menines*, Pablo Picasso. Museu Picasso. Barcelona, 1957
Annex 5: Imatges per al debat Racionalisme:

La Bauhaus. Walter Gropius. Dessau. 1925-1925

Villa Savoye. Le Corbusier. Poissy. 1929-1931

Arquitectura Postmoderna:

El Portland Building, Michael Graves, Portland. Oregón, 1979-1982.

El humana Building, Michael Graves. Portland. Oregón, 1979-1982.

Arquitectura Orgànica:

La casa de la Cascada. Frank Lloyd Wright

Museu Guggenheim. Wright. Nova York

Deconstrucció:

Museu Guggenheim. Frank O. Gehry. Bilbao. 1991-1997

High Tech:

Edifici Lloyd's. Richard Rogers. Londres. 1979-1986

Centre George Pompidou. R. Rogers i Renzo Piano. Paris. 1997

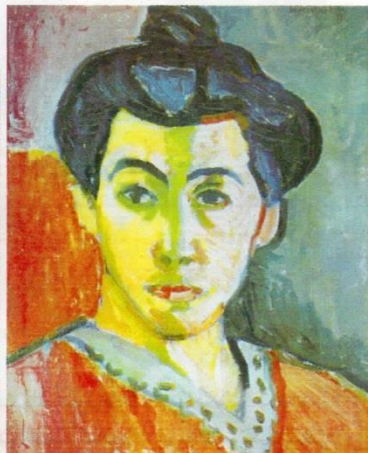
Ciutat de les Arts i les Ciències. Santiago Calatrava, València, 1998-2000-2002
Annex 6: Qüestionari fet pels alumnes a les pràctiques

Història de l'Art. Segon de Batxillerat

Qüestionari sobre el Fauvisme i la figura de Matisse. Dadaisme i Surrealisme amb la figura de Dalí. (preguntes breus i de Vertader i fals).

Activitat individual. Puntuació 10%

1. Explica breument EL FAUVISME, la figura de MATISSE i les característiques del moviment que podem observar en l'obra de *La habitación roja*. També et pots ajudar del quadre de *La Ratlla Verda*.

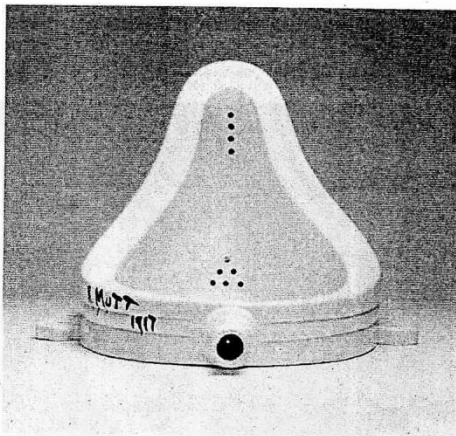

Habitación roja. Matisse. Museu de l'Ermitage. 1908 *La ratlla Verda*. Matisse. Museu Reial de Belles Arts.

El fauvisme és una corrent que apareix al S. XX
Es basa en ^{una} representació pictòrica on se li dona
importància al color ^{però el} que expressa l'autor. S'aplica
el color de manera molt plana, es perd la representació
del natural i toquem a veure la línia de dibuix i
perspectives irreals com al romànic, ho podem
veure en la taula de la habitació roja que ~~de~~ més
per el color es confon amb el fons, tampoc podem
apreciar un clar obscur i quan el trobem, "la ratlla
verda" es troba amb colors aleatoris.

Dalí?

2. L'artista no copia del natural, sinó que reflecteix les sensacions o emocions que sent davant d'una realitat concreta. Aquesta afirmació és vertadera o falsa? ✓
3. Els diversos elements de la composició que es subordinen al color són: Indica la resposta correcta.
- La perspectiva, el clarobscur i les formes
  - Les formes, la llum i el dibuix
  - La llum, la perspectiva i les formes
4. El Dadaisme és una avantguarda i una tendència artística i a més a més proposa la destrucció de l'art. Aquesta afirmació és vertadera o falsa? ✓
5. Explica breument el DADAISME i la figura de Marcel Duchamp amb l'ajuda de les següents imatges:

Font. Marcel Duchamp. Galeria Schwarz, 1917 particular, 1913

Roda de bicicleta. Marcel Duchamp. Col.lecció

Tendència artística que apareix al segle XX que preten elevar allò quotidià al nivell d'obra d'art. Es defen l'idea de que l'art no existeix, sino que existeix l'artista i se li dona importancia al concepte i la reflexio sobre aquest mes que a les formes. El seu màxim representant és Marcel Duchamp. La primera imatge és una font segons l'autor encara que és un urinari

6. El SURREALISME es caracteritza per quina de les següents opcions:
- Expressió de la ment humana, influència cubista, no perfecció tècnica
  - No s'expressa la ment humana, influència cubista, perfecció tècnica i minuciositat
  - Art basat en l'inconscient, en el món dels somnis i que expressa la ment humana

Annex 7: Anàlisi i valoració de la Unitat didàctica

Alumne/a _____

Continguts que inclou la Unitat didàctica:

Bloc 6: La ruptura de la tradició: l'art en la primera mitat del segle XX. Curs 2n Batxillerat

Continguts:

El fenomen de les avantguardes: fauvisme; cubisme; futurisme.

Els moviments artístics fins a la II Guerra Mundial: tendències objectives, subjectives i utòpiques.

Renovació del llenguatge arquitectònic: els nous materials, el funcionalisme.

Bloc 7: La universalització de l'art des de la segona mitat del segle XX. Curs 2n Batxillerat

Continguts:

L'estil internacional en arquitectura i altres tendències: high tech, l'arquitectura postmoderna.

Les arts plàstiques: de les segones avantguardes a la postmodernitat.

Nous sistemes visuals: fotografia, cine i televisió, cartells, còmic.

Activitats proposades:

Webquest sobre el Cubisme i la figura de Picasso. Treball en grup escrit en grup. Aquesta activitat es realitzarà fora d'horari escolar.

10% DE LA NOTA FINAL. Aquesta matèria no va a examen, s'avaluarà amb el treball escrit.

Breu qüestionari: sobre les Avantguardes i el Moviment Modern individual **5% DE LA NOTA FINAL**

Debat a classe sobre les diverses tendències que configuren l'arquitectura al segle XX allò que les fa diferents i els elements que les caracteritzen (El moviment modern: el funcionalisme. La Bauhaus. Le Corbusier. L'organicisme. Wright. L'arquitectura postmoderna. Últimes tendències i reflexió escrita de manera individual.

5% DE LA NOTA FINAL Es valorarà positivament la participació en el debat, així com la reflexió personal

Visita a València a les **Facultats de Blasco Ibáñez** (Arquitectura Racionalista) i a la **Ciutat de les Arts i les Ciències** (Arquitectura orgànica i High Tech), Edifici Veles e Vents i Palau dels congressos per a veure l'obra in situ per a veure l'obra in situ, on es valorarà positivament l'assistència.

5% DE LA NOTA FINAL

Prova final escrita del segle XX, en la setmana d'exàmens

75% DE LA NOTA FINAL

Enquesta referent a la Unitat didàctica (alumnat i professor/a):

1. Argumenta el teu punt de vista sobre aquesta Unitat didàctica.

2. Ha estat interessant?

3. Consideres que ha estat útil per al teu aprenentatge aquesta Unitat didàctica?

4. Consideres que els percentatges han estat adequats?

5. Creus que els plantejaments han servit per a motivar-te?

6. Què creus que es podria millorar?

7. En quant a les diverses activitats plantejades explica la teua opinió.

8. Quina nota li posaries a aquesta Unitat didàctica?

9. Nomena alguna activitat que duries a terme o que t'agradaria fer.

10. T'agraden les eixides fora de l'institut? Perquè?

Annex 8: NORMES DE CONVIVÈNCIA

Les normes de convivència de l'IES Benignasló, prenen com a base per al seu desenvolupament el decàleg que ara s'exposa i que tots/es hem de tindre present com a membres d'esta comunitat. Aquestes les podem veure al RRI (Reglament de Règim Intern).

- 1- Cal utilitzar els mitjans i instal·lacions de què disposa el centre únicament amb la finalitat per a la qual foren concebuts.
- 2- No és més net qui més neteja, sinó qui menys embruta. No embrutes l'espai que és teu però també de tots. Lluitem per un espai més habitable.
- 3- La salutació és una norma bàsica d'educació i convivència que fomenta la cordialitat entre els humans. Practica-la quan més millor.
- 4- La neteja personal exterior va lligada a la neteja interior. Inicia't en l'hàbit de sentirte millor i més lliure.
- 5- Saber escoltar, deixar parlar i ser tolerants és de savis i gent civilitzada. Aprèn a respectar el torn de paraula dels altres. Pel teu propi torn.
- 6- El tracte que dones als professors/es i companys/es és el que rebràs. Col·labora eficientment per sentir-te ben tractat.
- 7- La puntualitat és un signe d'amabilitat, sigues amable i acudeix puntual a classe.
- 8- La solidaritat i la igualtat sense discriminació, és un valor que hem de recuperar, perquè ens sentirem menys sols i més estimats.
- 9- No deixes per a demà el que pugues fer avui. Mou-te i dispersa energia. La peresa sols genera avorriment i una salut dolenta.
- 10- Estima l'institut com si fora la casa que t'agradaria tindre. Tracta amb delicadesa cadascun dels seus espais i racons. Este decàleg té com a base el respecte que tots i totes ens hem de tindre per a ser-ne mereixedors.